

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

ئاراس

زنجیره‌ی رۆشنبیری

خاوه‌نی ئیمتیاز: شهوکه‌ت شیخ یه‌زدین

سه‌رنوو‌سه‌ر: به‌دران شه‌مه‌د شه‌سبیب

* * *

کتیب: به‌رصیصی عابید

دانانی: فه‌قی ته‌یران

بلاوکردنه‌وهی: عبدالرقیب یوسف

بلاو‌کراوه‌ی ئاراس - ژماره: ۶۳

به‌رگ: شکار شیخ عه‌فان نه‌قشبه‌ندی

نووسینه‌کانی به‌رگ: خو‌شنووس محه‌مه‌د زاده

پیت لیدان: ئەمیر داود

هه‌له‌بژیری: شێرزاد فه‌قی ئیسماعیل

چاپی یه‌که‌م - چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده

هه‌ولێر - ۲۰۰۱

له‌ کتیبخانه‌ی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی گشتی رۆشنبیری و هونه‌ر

ژماره (۲۱۸) ی سالی ۲۰۰۱ ی دراوه‌تی

* * *

فه‌قی ته‌یران
به‌رگ
به‌رصیصی عابید

بلاوکردنه‌وهی:

عبدالرقیب یوسف

پيشه کی

کتیبیا (به رصيصی عابد) کتیبه کا بهادارا شاعیری مہزن فہقیبی تہیرانہ وہک کتیبیا شیخی صہنعانی و خانئی دم دم لی و ہکووان ب ناٹ و بانگ نہبویہ و من گوہل ناٹئی فئی کتیبی نہبویہ پیش کو ٹہف دنکہ (نوسخہ) بکہ فیتہ دستئی من دہیفا تہموزا (۱۹۷۷) دا کو برای ہیژا مہلا خہ لہ فئی بافہیی بییکو نہو شہسواری کہ لہ پورا کوردی بہ د کوردستانا باکوردائے دنکہ دا یہ من دوی گہرانا منا کہ لہ پوری و شوینہ واری د ولایہ تا ماردین و سیرت (سعدرد) و دیار بہ کر و بدلیس و موش و وانئی دا ژ کوردستانا باکور. ٹہف دنکہ د سالا (۱۹۶۹) دا ہاتیہ نفیسانندن ژ نالیئی (محمد علی کہ فشنی) فہ ہر دوی گہرانی دا ل گوندئی (خرابی شہرف) یا کو دکہ فئی روژ ناٹایا باژاری (ہہ زہخ) ئ ژ ولایہ تا میردینئی ابراہیم و طاہر ژ کورین رحمتی (مہلا محمد نجیم) ئ بافہیی د کتیبہ کی تورکی دا ناٹئی کتیبیا به رصيصی عابد پيشانی من دان پيشيا کتیبی کہ تیو و ناٹئی دانہر (مؤلف) ی نہ ما بو گوتن ٹہف کتیبیا ہہ یا (مینورسکی) یہ و ہاتی بہ و ہر گہراندن بو سہر ٹہ زمانئی تورکی و یان گوتن دانہر ئ وئی ناٹئی فئی کتیبیا فہقی تہیران ژ کتیبہ کا مینورسکی و ہر گرتی بہ ژ فئی پیفہ من ناٹئی فئی کتیبی د توژیدہ راندا نہ دیتی یہ.

د وئی گہرانا بہ رفہہ دا من گہلہک پرسا کتیبیا به رصيصی عابد کر لی کہس نہ گوت دنکہ ل جہہ کی ہہیہ. پاش کو ٹہ ز فريم ژئی من نامہ نفیسین بو فئی نالیئی و وی نالیئی د نیٹف و ژ دہرفہ یا ولاتی دا لی دیسان مہ تو سالوخین دنکہ کی دیتر نہ زانی لہ ورا من چاپکرنا فئی کتیبی پاش ئیخت چکو من دقیا ہندہک دنکین دیتر ب دستئی خوہ بیخم و ہہ میان بہ رامبہر ہہف بکہم د توژاندن (تحقیق) و بلاٹ کرنا فئی کتیبیا دستفیس دا. لی د روژناما (ہاوکاری) ژمارا (۴۴) و د روژا ۱۰/۲ / ۱۹۷۸ دا بو جارا ئیکئی من ب کورتی بہ حسا فئی کتیبی کر و چہند مالکہ بہک من ژئی بلاٹ کر پاشی رحمتی صادق بہاء الدین د کتیبیا خوہ دا (ہوزانفانیت کورد) روپہرا ۲۱۶ دا یا کو د سالا ۱۹۸۰ دا بلاٹ کری - ہندہک ژ وئی گوتارا مہ و ہر گرتی بہ لی گوتی بہ

ناٹئی «به رصيصی» د ہندہک ژیدہرین کوردیدا ہاتی یہ نہ مازہ جہ لادہت بہ درخانی د گوتارا (کلاسیکین مہ) د (ہاوار) ہژمارا (۳۳) د سالا ۱۹۴۱ دا.

د گوتارا (نوسہری کورد) خولی دووم ژمارہ (۲) سالی ۱۹۷۹ من گوتارہ کی باش د بارا فئی کتیبی دا بلاٹ کر لی مہ ہندہک خہ لہ تی کرن کو مہ گوت (سیسہ بان) ژئی یا فہقیبی تہیرانہ د چاخہک دا کو ناٹئی (خالدی زبیری) د دویمایا وئی دا ہہیہ ہہروسا کو مہ گوتبو (ہہسپی رہش) ژئی یا تہیرانہ.

پاش بلاٹ کرنا وان دوو گوتاران برای بہر تیز کاک محسن ناوارہ ژ من خوہست بہ فوتوکوپی دنکہک یا فئی دستنقیسی بدہمی ہہ تا ہہ لہ سہستہ کی د بارا به رصيصی عابیدا بہونئی ئیتر دنکہ کم دایہ پیئی و ٹہو ژئی ہہ لہ سہستہک چیکر و بلاٹ کر.

وہاتیہ زانین کو ٹہف دستنقیسیہ نایاب و بہادارہ.

بابہ تا گوتنہ ٹہو دنکا محمد علی کہ فشنی دنکا خوہ ل بہر نفیسی بہ حس نہ کر یہ میژویا نفیسینا وئی ہہ بویہ یان نہ من ژ مہلا خہ لہ ف خوہست ل وئی دنکی بگہرئی و لی گہرا لی تشتہک ژئی نہ زانی.

د دویمایہی دا گہلہک سوپاسا محمد علی دکہم ہہ کہ زیندوبی و گہلہک رحمتی بو وی دخازم ہہ کہ چوبی بہ رحمتی.

عبدالرقيب يوسف

۱۹۸۷/۱۱/۱۷

د بازار فقیقتیران دا

ناقص فقیقتیران تهیران (محمد) ه خه لکي (مکنسی) یه ههر وهکو بخو نسبه تا «مکسی» ژ بو خو نفیسی یه د شان هردو کتیبین خوهدا بهر صیصی عابد و وشیتخ صنعا نی. بازار می مکنسی ژی د کهفتی جهه کی پر شاخ و چیا د باشورا به حرا وانئ (گولا وانئ) دا و نهو مه لبه ندی یه کیکه ژ ناحیین قهزا (خه سخیرئ - بهرواری) ژ ولایه تا سپرت (سعد) ئ ژ کوردستانا باکور و هندی جار ژی ل سهر ولایه تا (وان) ئ یه.

تهیران دنیف بهینا سه دی شازده و حه قده هی دا ژیاوه و د ساللا ۱۰۴۱ کوچی (۱۶۳۱/۱۶۳۲ز) دا زیندو بویه چکو نهفت میژوویه یانی نهفت تاریخا هه د دویمه هیکا قه سیدا خوه (دلو رابه دلو رابه) دا ئینایه و میژوویا وهفات کرنا وی هه تا نهو نه هاتی به زانین.

ژ بهر وی کو خه لکي مکسی بویه پی دچی ل (مه دره سا میر حسن وهلی) خوه ندی یاکو د کهفتی نافرستا بازار می مکسی دا یاکو د سه دی شازده هی دا میر حسن می مکسی ئا فا کری بیکو به حسا وی د شهرفنامی دا هاتی به (د به حسا میرنشینیا مکسی دا) نهفت مه دره سا هه یه کیکه ژ مه دره سین ب نا ف وبانگ و (بدیع الزمان سعیدئ نوری) ژی تیدا خوه ندی به و زانایین مه زن ژ جهن مکسی رابونه وهک علی تهره ماخی

فقیقتیران ل جزیری

د ساللا (۱۰۳۱ کوچی = ۱۶۲۱ زایینی) دا فقهی و مه لایی جزیری (مه لا احمدئ جزیری) پیک قه شعره ک دانینه و پیک قه ناخافتنه کی شعری (محاوره شعریه) وهردو وی چاخی ل نک هه ف بونه ل باژاری جزیری (جزیرا بوتان) یانی نهکو هردو ژ هه ف دور بونه و ژ دورقه ههر یه ک قه سیدا خوه ژ بو پی دیتر شان دی به.

وباشی هردو وان یان یه ک ژ وان و یان خه لکین دیتر هردو شعر تیکه ل

هه ف کر نه چکو ههر یه ک ژ فقهی و مه لا په یقه ک ژ که رتک یان ژ دویمه هیا که رتکا پی دیتر د نه ولی که رتکا خوه یا پاش وی که رتکئ دو جار یانی (اعاده) کر به و گه له ک ژ که رتکین هه ردوان وهانه. مه علومه ژی فقهی د پیتشدا ده ست پی کری به و نه گهر ل نک مه لایی نه بیبا چهوا په یقه ک ژ که رتکین مه لایی دو جار دکر فقهی وی میژوویا مه گوتی وها دقئ که رتکا قه سیدا خوه دا ئینایه:

برینداری عشقی مه دورم ژ سها بهان
دزائم مه دداحی کیمه د هه زار و یهک و سهان
نه نا خاهن (مه لئ) مه ل هه مو نرض و جهان

مه نهفت قه سیدا پیکقه یا فقه و مه لا بلا ف کری به د (دیوانا کرمانجی روپه را ۳۰-۴۲) دا ساللا ۱۹۷۱ دا.

ئیدی نه دوره هه که فقهی ل جزیری خوه ندی و هه که دوی سالی دا ل بهر خوه ندی ژی بی دبی وی چاخی موسته عیده کی باش بوی یان ب سهر دان چوبی، و دقئ بزاین ژی کو ساللا پیتشیا وی کتیبیا خوه یا کوردی و ب شعر (شیتخی صنعا نی) دانی بو. ژ بهر فی یه کی هزارا من زیده تر بو وی یه کی دچی کو فقهی وی چاخی نه ل بهر خوه ندی بویه وهکو یانی خوه ندن تمام کری بو ویان ژی ده ف ژئ بهر دابو بی وهکو ئیجازه وهر گرتی. نهوا بابه تا گوتنه دو جار ناقی (جزیری) دقئ قه سیدئ دا هاتی به لی نابی به لگه (دلیل) کو نه و چاخی فقهی ل ویدی بی به لکو نه و ته خلیتا هوناندا قه سیدئ یا مه گوتی دبی به لگه بو قئ یه کی.

فقیقتیران و فنک

فنک نهو گونده کی بچوکه خه لکی وی ل باتی خانی د شکه فتاندا دژین چونکه گه له ک شکه فتین که فن لی هه نه. دکه قئ سهر ته نشتا روژ هه لاتا دجله د باکورا باژاری جزیری که لها وی گه له ک قاهیم بویه لی دچاخی که فن دا باژار بوه و سوره وی بهر فره ه بویه و نهوژی هنده ک پارچین وی به بلندی چهند مه تره کی مسانه ده حلا فنک ب نا ف و بانگه ناقی (پنیاکا) د نیف باژارین

مه دره سا فه قیبه ته بیران له فنک

چاخنی میرنشینا (بهژنوی) یا کو دپیشیا د سه دئی دهی زایینی دا و د چاخنی دهوله تا دوستکیا کوردی دا ب هیز بو لی د سه دی شازدههی زایینی دا میرین جزیری میریتا هی ژوان ستانندن نه دوره ئه و قه برین نقیساندن و رسمین خه نجه ران ل سهر کیلین وان هه بی دقئ مه دره سی دا هنده کی ژ تاریخا مه دره سا فه قه بی ته بیران روهن بکن و نه دوره کیلین میرین بهژنویان بن ئیدی دبی فه قی لقی مه دره سی دا خوهنده بی یان مایی.

خلوتا فه قه بی ته بیران

ل فنکی «خلوتا فه قه بی ته بیران» ئی هه به خه لکی فنک ژ من را گوتن فه قی دوئ خلوه تی دا طاعه تی خودی کری به یا کو دبه ره کی مه زندایه ل (بیرما فتاح به گئی) دا لی ژ به ریا مه ده کی له هیه کی مه زن رابو ئه و به ره قولبانده سهر روی و ی و ده قئ خلوه تی که تی به سهر عه ردی. من ئه ف خلوه ته نه دیت چکو ئیقاربا روژا سیزده هی بو من گوتن لی من گور و خلوتتا (شیخ مه مۆ) دیت د باکورا گوندئ فنکی دا یا کو نهو کیم تره ژ بیست مالانه و هه می ئی دشکه فتاندا نه

(کار دوخیان) دا هاتیه ژ ولاتی (کوردوئین) د سالا (۴۰۱) پیش زایینی ژ ئالیی (کزینیفون) فه. دچاخنی دهوله تا (ئه شکانی) دا کو کوردستان د ژیر حوکمی ویدا بو د (۱۲۷ پ.زا - ۲۲۷ پ.زا) فنک مه لبه ندی بوتان بو چونکه ل سی جهان په یکه ر ل سهر که فرین وئ کۆلینه. پاش ئیسلام ده وری هه شت سه د سالان جهی میرنشینیا بوتان بو و میرین (بهژنوی) کو ب عه ره بی (بشنوی) هاتیه ژ (مه ران) یان حوکوم له بوتان دکرن پاشی بنه مالا (نازیزان) ل جزیری حوکوم ژ به ژنویان ستاند.

فه قیبه ته بیران مه ده کی ل فنکی مایه و هه تا نهو ئه ف ئاخافتنه د نیف خه لکی وئ و مه لایی بوتاندا بلاقه و من دوو مه دره سین که فن د روژا سیزده یی ته موزا (۱۹۷۷) دا ل فنکی دیت کو یه ک ژ وان بناقئ و یقه یه و مه لا خه له فی بافه یی و سه یدا مه لا عبدالرحمنی خه نده کی و مه لا احمدی برای من دگه ل من بون له و سه فه ره ی فنک دا.

مه دره سا فه قیبه ته بیران

ره حمه تی سوفی عه بدالرحمنی کورد په ره ری که ره شی (که ره شازی هه ر ژ فنکی به) و هنده ک ژ خه لکی فنک ئه م برین سهر ئاساری مه دره سه یه کی که فن و گوتن ئه فا هه ب ناقئ «مه دره سا فه قه بی ته بیران» فه به و ل قیدی مایه کو ئه فه وینا و بیته (وینه)

ئاساری مه دره سی یه کسه ر دکه قئ ژیر چیا بی که لها فنک و ل نک دیواری ژ وژ ئافا ژ سورها فره و ل هندافا روبرای دجله و دنیف به ینا هه ردواندا ده حلک (باغ و بوستان) هه نه کو دجهی خان بیین باژاری که فن دا هاتنه درست کرن. درتژاهیا مه دره سی (۴۷م و ۶۰ سم)، په حناهیوئ ۲۴م و ستوریا دیواری وئ (۱,۵۰م) ژ که قری رهش و سپی و کلسی هاتی به ئا کرون و ده رگه ی و بیبا بچوک د دیواری نک سورهی فه مایه لی ده رگه ی وئ یا مه زن کو نه دوره ل روژه لات پی نه مایه و هوده یه کی ب گومبه ت د کوژی باکور دا مایه.

ئه ف مه دره سا هه گه له ک که فنتره ژ چاخنی فه قیبه ته بیران و ب هزرا من دگه هی

ټۀ خلوته شهکفتهکی بچوکا دو دهري به ابن الاثير گوتي به شېخ مه مۆ (شېخ محمد مکه البشنوي) د سالا (۴۰۰ ک = ۱۰۰۹) زايين دا مريه.

ته ماشه بهرگی ۱ رويه ۱۲۷ بکه ژ اللباب في تحرير الانساب په يشا «البشوي». ما بينا ناقي زياره تا شېخ مه مۆ و گورا شېخ مه مۆ و خلوته تا شېخ مه مۆ هزار و هشت سال ژ بهر يا نهول نک خه لکي فنک دبن پشت راست بون ژبو مروف کو بيړيپي تاخافتنين خه لکي وي دبارا فه قهي طهيران و مه درسه و خلوته وي ژي راسته و هروسا «طاوکا فه قهي طهيران» ژي هه يه ياکو داره کا طاوکا مه زنه د ژير مه درسه و ل سهر ده قئ ريپا گشتي نيزبک قه راغي دجله. مه لا و فه قه دبيژن فه قهي طهيران دژير قئ طاوکي دا نقيسي کر به و هه رچي فه قبي د ژير ويډا مه شقي بکه خه تي وي سپه حي دبي.

من ژ سه يډاي خوه رحمه تي (سه يد علي) اي فنديکي بهيستي به بيکوژ مه زنترين مه لا و زانا يين جزير و بوتان بو و خوداني ديوانه کا شعري و چند ته نليفه کي به دگوت فه قهي طهيران ل (فنک) اي کتيا خوه (قه ولي خان دمدم) داني به پاش کو خاني دمدم د خه ونا خوه دا ديتي به و ژيرا گوتي به مه ژي خزه تا ئيسلامه تبي کري به (ياني شهري شيعان) کري به و تشته کي ل سهر مه بنقيسه نه و جا فه قئ خاني دمدمي داني به د بارا په هله و انبا خان و له شکه ري وي و شهري وايي گران بيکو دگوهي فه قئ و کورداندا دزنگي. شک نينه کو سه يد علي اي فنديکي ټۀ تاخافتنه ژ مه لا و زانا يين به راهيا خوه بهيستي به.

هروسا دنيف مه لا و فه قبي بوتاندا بلاقه کو فه قبي تهيران ل فنکي ل سهر ته نيشتا دجله شعرا خوه يا ب ناډ و بانگ (ټه ي ناډ و ناډ) گوتي به و محمد علي که فشني ژي نقيساري به رصيصي عابد ل سهر قئ شعري نقيسي به:

«قصيدا فه قهي طيران دگل شطي بوتان خودي ژ وي راضي بي» لي خه لکي مکسي دبيژن فه قئ ټۀ شعرا هه ل سهر روباري مکسي گوتي به ل وي جهي کو ناقي وي «گه را فه قهي طهيران» ه چاخ مي ميري مکسي ژي عاجز بويه و ژ مکسي ده رکري به و بهري خوه دايه جهي (هيزاني) و دبيژن ناډ وي چاخ رابو فه قه نه دکاري ده رباژ بي و ختي ل گه ل ناقي خه بهر دا. ناډ راهستا و ل سه را ده رباژ بو.

مه د(ديوانا کرمانجي (۱۲۴-۱۲۵) نقيسي به کو فه قئ ل فنکي بويه چاخن ژنه کي رندو به ده و ژگوندي (خنده کي) يا به رامهر فنکي بو ديتنا وي لي وهختي فه قه بجل و بهرگه کي که فنقه ديتيه ل بهرجه هقي که تي به و گالته پي کري به ئيدي فه قه ژي ب شعره کي ناقيتي به وي کو پيشاوي وي ټۀ فه قه «ټهري شوخي ټهري شنگي» ټۀ تاخافتنه ل بوتان و جزيري دا هه بويه.

بارا فه قبي تهيران و فنک مه گوتاره ک بلاډ کري به د گوفارا روشنيبي نوئ ئيژمارا (۸۲ سالا ۱۹۸۰) دا.

فه قبي تهيران ژ گوندي (وهه زوز) ياکو نه گه له ک دوره ژ باژاري مکسي ژن هيتايه و گورا وي ژي ل ويدي به. لي گوډه کي ديتر ب ناقي گورا فه قبي تهيران قه هه يه ل گوندي (شانديس) اي ل جهي هيزاني چکول شانديسي چويه بهر ره حمه تي هه وه کو مه لا خه له قئ بافه يي دکاغه زا خودا بو من نقيسي به ل (۱۹۷۹/۷/۲۱) دا و ټۀ هه ژي مه لا صالحئ مفتي قه زا خه سخيري ژولا يه تا سيري (سعد) بهيستي به ياني مه سه لا فه قئ و شانديسي و دبيژي مه لا صالح مرؤقه کي هيتا و زانايه و هه روا مه لا صالح گوتي به فه قئ ب ټه صل خه لکي گوندي (وهه زوزه). مه لا خه له قئ ژي هاتي ژي ل سهر داخازيا من ژ جزيري به ري خوه دا بو گوندي (بيداري) ياکو دکه قئ سهر تخوي مکسي هه تا ټه و نوسخا قه ولي ناغاووک ئي بيداري ياکو من بو وي گوتبول بيداري هه يه بده ست بيخي يان نوسخه يه کي ل سهر بگري لي مخابن ژ بهرتايي نه کاري بو ژ خه سخيري بگه هي بيداري د وان چيا و ريپن پياده يين نه خوه شدا و زقري بو. دبارا هه بينا دو قه بران بو فه قئ تهيران نه تشته کي دوره چکو گه له ک قه نجين خودي دو قه بر يان زيده تر ب ناقي وانقه هه نه هه ربه ک د جهه کي دا وهک بابا طاهري هه مه داني کو گومبه ته ک يا وي ل سهر وي گري شوينواري ئي که قتي ته نيشتا باکورا روژ ناډايا باژاري (هه مه دان) ه و گومبه ته کي ديترا وي ل باژاري (مه نده لي) هه يه ل نيډ باغان ل محه لا (قه له م خاج). (کاکائي) بين مه نده لي دبيژن بابا طاهر ژ کوردين کاکائي بويه و گومبه تا وي گه له ک ل نک وان پيروزه زيده تر ژ کوردين ديتر و من وينا گومبه تا وي گرتيه. هه قالي من مه لا سعیدی مکسي دبيژي من هنده که س ژ زوربه تا فه قئ تهيران ل (شانديس) ئي ديتنه و دبيژن ټه م ژ زوربه تا

وینه. د روژا (۱۰/۸/۱۹۷۷) کو نه ز چوم بو گوندی هیزانی کو دپیشدا
 باژاره کی کهفن بویه هندهک ژ (سوره) و که لهاوی مانه و نه ز چوم سهر قه برا
 (سینه می) و من وینا قه برا وی گرت و حیکایه تا وی ژ خه لکین هیزانی
 وهرگرت بو من گوتن سینه م ده زگیرانا فهقی تهیران بو...

فهقی تهیران و هیشت و دانینا بهر صیصی عابد

فهقی تهیران د نیث خه لکی کوردستانا باکوردا ل مه لای جزیری و احمدی
 خانی ژی ب نافو بانگتره نافویانگی جزیریو خانی دنیث خه لکی نه خونده فاند
 نه خاسما دینداران و هک نافویانگی تهیران بلاث نینه خه لک و هک جیه و
 مه قامه کی پیروز دانه تهیران ژ بهر قی یه کی به حس و حیکایه تین وی دناث
 و اندا بلاث و نهو جهین تهیران چوبی و ان ژبیرا خه لکی نه چویه نه خاسما مه لا و
 فهقیان یه ک ژ و ان جهان هیشت ته یانی گوندی (هیشته تا بهر سی) له بناری
 باکور ژ کیلکا سانوهی و ل باکور روژ هه لاتا (خه سخیر) له سهر که نارئ باشوری
 روبرای ناخا شاخا هه کاربا یا کول نک هیشت ته و گه ل روبرای ماسی رو دبن
 یه ک و له باشوری که لها نه رمشات و د روژ ناخای (کور قه ندیل) چپای بناخو
 بانگ یا نهوژی چه پهره مه حمده به گی میری بوتان تیدا مه علومه و دنیث به ینا
 هیشته و که لها هه روه خ (هه وره خ) دهوری سی سه عه ت ری یه مه لا احمدی
 برای من کو گه لک شه هزای قی ناخچی یه دبیژی ناخی راست (هیشته تا برا
 سی) نه و دبیژی (براسی) عه شیره ته ک بویه و که لها نه رمشات و د ده ستی
 و اندا بویه ژ بوتان و نهو هندهک ژ برا سپیان ل هیشت ته نه و هک ژ بو قی
 مه وزوعی مه چویه ویدی و ژ خه لکی پرس یه. نه قه جو دایه ژ (هیشته تا
 هه توس) یا کو باژاره کی که فن بویه (که ل ه) و سورها وی هه یه و دکه قی باشوری
 خه سخیری و ده شته کی بچوک له به رسنگی و بیته.

مه لا خه له فی نه مر کو د نه یلولا (۱۹۸۳) ژ جزیرا بوتان. و ل سهر داخا زیا
 چو بو ناخچا (نه روه) و بهر واربان (خه سخیر) کو دو قه زایین ولایه تا سیرتی
 (سعد) نه و ژ بوتان هه تا سهر هاتیا (هه سام ناغا و له علیخانی) ژ جهین

نه سلیمی و ان وهرگری و قه برا و ان ببینی و قه برا له علیخانی دنیث گومبه ته کی
 هه رفیی دا ژی دیت دنیث قه برستا گوندی (نه روه که فن) د باکورا باژاری دهن
 دا دوئ سه فه را پر خپرو بپردا بهیست کو (فه هنی طهیران) ل هیشت ته میه و
 هه روه را برای هیژا مه لا موسی مکی (موسا حامد عاشور) ژی بو من نه قه
 گوتیه. ره حمه تی صادق بهاء الدین ژی د کتیبیا (هوزانقانی کورد) دا گوتیه: ژ
 فهقی تهیرانرا دبیژن «فهقی هیشت ته». فهقی ژی د هه لبه سته ک یا خودا
 دبیژی:

(نیرو وهرن لازم وهرن جیران و خه لکی هیشت ته)

به ره ئیا من تهیران (بهر صیصی عابد) ل هیشته ته هونان دیه چکو د که رتکا
 (۱۱۴) دا دبیژی:

«یارو ره فیقی هیشت ته»

نه قاهه دوو مه خسه دان دبه خشی یا نیکی نه ویه کو د گه ل خه لکی هیشت ته
 تاحیثی (خطابی د که) و مه خسه دا وی خه لکی هیشت ته یه و هک وی هه لبه سته
 پیتشین.

یا دووی نه ویه کو مه خسه د یارو ره فیقی کچا میری یه و مه خسه د ب
 (هیشت ته) مه عنا نه زمانی (لغوی) یا هیشت ته یه کو ناها یا بوشه. دقچا چاخی
 دا په یقا (هیشت ته) دبیته ته ور ییه (توریه) توریه د علم (بلاغه) نه ویه کو
 په یقه دپال مه عنه و مه خسه دا حقیقی خودا مه عنه و مه خسه ده کی دیتر ژی بده
 و بیئ بیشاره ت بو مه عنه و مه خسه ده کی دیتر وه ل قیدیدا کو بگورا مه عنا
 دوئ تهیران بیشاره تی گوندی هیشت ته ژی دکه.

هه روسا کو تهیران د کتیبیا خه (شیخی صنعانی) دا په یقا هیشت ته ئینا یه ب
 ره ئیا من نه وژی (ته ور ییه) یه بو گوندی هیشت ته و ب دور نزانم هه که تهیران
 شیخی صنعانی ژی ل ویدی هونان دبی د سالا (۱۰۳۰ ک) دا (= ۱۶۲۰-
 ۱۶۲۱ ز) و سالا پاشتر چوبی باژاری جزیری.

بابه تا گوتنه د گه لیب (کار کار) ای دا ژ ناخچا مکی و نهول ناحیا
 (ره شادی) ای یه یانی ناحیا (کارچکان) گونده کی دیتر ژی ب ناخی (هیشت ته)
 قه هه یه و هیشت ته ناخی تاخا روژ هلات ژی بو ژ باژاری مکی. و ابزانم له قه زا

ئامبیدی ئۆز گوندەك بقی هه به لێ مه خسه دا ته بران (ههیشه تا بهر ئۆ سپی) به
یا کونا ئۆ وئ و دهشتا هو ئۆ د سترانا (هه سام ئاغا و له علیخان) دا ئۆ تیبه و
ب گورا روا به تهك ژ سه رها تیا وان - کورده نگه لاوازی - له علیخان خه لک ئۆ
ههیشه تی به .

ته بران د چه ندین به ره مه بین خوه دا په یشا (ههیشه تی) ئۆ ئی نایه کول نک
شاعیره کی دینتر ئۆ به کئ نابین، بوچی هنده مه ژ ئۆ په یقی ئۆ نا ئۆ دکه
گه لو خه لک ئۆ تاخا ههیشه تا مکس ئۆ بو به یان ههیشه تا بهر ئۆ سپی گه له ک ب وی
خوهش بو به دگه ل وئ روداوا ته حل یا کول ته بران که له ک ته حل بو به کو مرو فه کی
گه له ک ل نک عه زیزو خو شه ویست ل ههیشه تی مر به و ئو شیعا (ئیرو وهرن لازم
وهرن جیران و خه لک ئۆ ههیشه تی) دشینا ویدا یان ویدا گو تیه .

ژبانا فه قی ته بران پیوستی ب گه رانه کی به رفره ه و هو ئر هه به د بوتان ژوری
و مکس و هیزاندا . مه لا خه له ئۆ چه له نک له سه ر داخا زیا من سه فه ری کر بچئ
بو گوندئ (بیداری) گوندی شاعیر (ئاغا و وکئ بیداری) دنیث به ینا مکس و
خه سخیر دا هتا نو سخا دیوانا وی ل نک ئه قی پین وی بده ست بیخئ و گه له ک
زانیا ری دبارا وی و ته بران ئۆ ژ خه لک ئۆ وهر گری لئ مخابن کو ئو و چاخه
بهاره کی زو و سار بو و د قیا گه له کی ب پئ ئۆ بچئ له خه سخیر ئۆ نه خوهش
که ت و زقری بو و شهش روژان له نه خوشخانا (سیرتی) ما بو لئ هه ر دوئ
نه خوه شییدا ئۆ له سیرتی ته عقیبی ته نلیفاتین مه لا خه لیلی سیرتی مه زن کر
بو و بو من نقیسی کو قاموسه کی کوردی دا نی به و نو سخا وئ ل نک ئه قی پین
وی هه به . جا هه که ئه ف قاموسه نه (القاموس الثانی) بئ کو مه لا خلیل (نحو و
صرف و معانی) دا دانیه .

ته بران دنیث به ینا میری جزیری و میری میکئ دژ

وهک د (دیوانا کرمانجی دا ۱۲۸) مه نقیسی و پاش وئ ئۆ دیسان
مه بهیستی میری جزیری (میری بوتان) گه له ک هه ژ فه قی ته بران کری به و
قه درئ وی گرتی به کوچویه جزیری جارهک یان چه ندین جار .

رهحه تی سهیدا صادق بهاء الدین د کتیبی خوه دا (هوزانقانیته کورد (۱۸۰) -
۱۸۸) سی چیروک دبارا فه قی ته بران و میری جزیری دا ئی نایه و ژوان تی به
زانین کو میر هه ژ فه قی کری به یه ک ژ وان سی پان جه لاده ت به درخان د هاوار
هژمارا ۳۳ سالا ۱۹۴۱ دا بلاف کری به و ژ شیخ عبدالرحمن ی گارسی
وهر گرتی به یانی (شیخ عبدالرحمن ی مه دره سی) ئۆ بوتانی کادری زانا و دلیری
حزبا خوبونئ بیکو ژ شامئ دگه ل فه قی خوه فه قی مصطفی ی شر نه خی حزبی
هنار دی نک شیخ محمود ل هه ورامان و بیکو ب ده ستی جاسوسی تورکان
(نه جموی سیرتی) شه هید بوی له زوانی (کانی کلئ) له باشوری روژئا قیا
شاخا هه کاریا له سه ر نمیژا مه عزیدا و سه ری وی پری و ئو به لگه نامانه ی دگه ل
وی بون برن دایه هو کومه تی ل شاخی . چاخئ یارمه تی ژ سوریا بی دبر بۆ شورشا
گریداغئ ئیدی تیبه زانین کو میری جزیری نا ئۆ «طه بران» ل فه قی کری به .

دیسان وهک مه دوی کتیبی دا نقیسی به و پاش وی ئۆ مه بهیستی به میری
مکس ئۆ یانی ژ میرنشینیا خوه دهر کر به و چوبه بو ده فه را (هی زانی) و ل ویدی
مر به . سه به بی ئۆ به کئ یان ژ بهر وی بو به کو میری مکس مرو فه کی زالم بو به
و فه قی به رامبه ر زولما وی بی دنگ نه وه ستایه یان ژ بهر وئ په یوه ندیا خوه شا
نیث به ینا فه قی و میری بوتان دا بو به و نه دوره به ینی هه ر دو میران نه خوهش بو
بئ یان ئۆ هه ر دو سه به ب پیکفه هه بن بو ئۆ مه سه لئ .

ئه گه ر ئو قه سییدا د (گول بهار) دا بلاف بوی و به ریز دو کتور عزالدین
د (الواقعیة فی الأدب الکردي) ته رجه مه کری بو عه ره بئ - راست بئ ئو وه
ئه شکه ره دکه کو فه قی ته بران هاتی به حه بس کرن و هاتی به ئه زبه ت دان و
قه له م و کاغه زین وی ئۆ هاتنه ستان دن لئ چکو ئو قه سییده به و هه نده ک یان
هه می قه سیدین هاتین بلاف کرن ب نا ئۆ ته بران قه د ئۆ کتیبی دا یا کو د سالا
۱۹۰۵ دا ئارامئ چاچانی ژ کوردین ئه رمه نستانی بلاف کر به نه ده قین ئه صلینه
و نه ب کوردیا ته برانه به لکو ئاشکرایه کو ب زاری کرمانجیا ئه رمینیا بی نه ژ
به رفئ به کئ نه ز دکه قم شکئ دا دبارا قان قه سیدان دا یا ژ کیم قه وئ قه سیدئ
یا کو هه که راست بئ دبی ئو حه بس و ئه زبه ت دانا فه قی دبی ژ نالیی میری
مکس ئۆ قه بی بیکو نا ئۆ وی نه هاتی به زانین وهک چه وا نا ئۆ وی میری جزیری

ژی نزانین. حکایه تا (فقهی تهیران و توما) ژی عه لاقه بی ب میبری جزیره هه به.

نازناقی طهیران

فقهی دهندهک شعرین خواه دا ناخی خواه «محمد» هینایه و دگه لهک بهرهمین خودا ژی دباتی وی «میم و حی» هینایه لی هه تا نهو من نه دیتی به نازناقا (لهقه با) «طهیران» هینایه ژ بهر قی یه کی نهز هزر دکم پاش وی خه لکی نهف نازناقه بو وی چیکری و شک نینه کوفه قی نه گوتی به نهز نه زمانی طهیران دزانم و مروقه کی وهکو نهف قی دهعوا نهراست ناکه لی گه لهک جارن خه لک نهفان ته خلیتین حکایه ت و نازناقان بو مروقتین قه نجین خودی و ب ناخ و بانگ درست دهکن و نهو شعرا کو په یشا (فقهی طهیران) د دویمایهیکا ویدا هاتی به و هندهک که سان گوتنه شعرا وی به ل نک من نه شعرا وی به به لکو یا شاعره کی دیتره و ته شبیهها خواه کریه ب فقهی تهیران فه دویمایه وئ نه فه به:

ئ ب کول دهردان نهزم
مه جروح ژ قه حرانی نهزم
ره به نئ دیران نهزم
فقه هه ی طهیران نهزم
پیشیا قی قه سیدی ژی ب قی ته خلیتین دهست پین دکه
«بزان کسو من یاری توی»

د کتیبایا (هوزانقانیته کورد - ۲۱۵) دا ب ناخی فقهی تهیرانقه هاتی به هژمارتن و هاتی به نقیساندن کو دوکتور کامیران به درخان ب ناخی قی شاعری مه فه بلاق کریه د کتیبایا خواه دا (فیربونا خوه ندنا کوردی بهرپه ری ۴۶) دا.

دو دهنک ژ قی قه سیدی ل نک من هه نه یهک ژوان ل سهر هاتی به نقیساندن «قصیدا فقهی طهیران» لی یادیتر ل سهر نه هاتی به نقیساندن.

وهکو دنیتف خه لکی دا بلاقه نازناقی طهیران ژ وئ به کی هاتی به چکو فقهی

نه زمانی طهیران دزانی و ههر وکود وان سی چتروکتین هوزانقانیته کوردا هاتی به میبری جزیری نهف نازناقه ل فقهی کریه لی من ب تنی (ددیوانا کرمانجی دا) گوتبو ژ ناخی گوندی (طهیران) هاتی به کو گوندی فقهی به ل هیزان و ل ویدی ژی مریه لی برادره ری هیزا کاک عبدالرحمن مزوری جاره کی دهفتییا نندا د نقیسینه کا خودا نهز هشیار کرم نهکو نهف ناخافتنه خه له ت بین راستی ئیدی من ژی دوی گه رانا هاقینا (۱۹۷۷) دا من ژ خه لکی پرسی ل ولایه تا وانئ و بدلیسی... کهس نه گوت گوندهک ب قی ناخی فه هه به و دزانم مروقه که نهف ناخافتنه بو من گوتبو و دیاره نهف ناخافتنه خه له ته و نهم خه له ت بونه و هیشیا عه فو کرنئ دکین.

فقهی تهیران و فقهی دهشته تورا

فقهی دهشته تورا مروقه ک ژ دوستین فقهی تهیران بویه ل دهقه را جزیری چکو گوندی (دهشته تورا) ل ویدی به و ناخافتنه کی مه شهوور دنیتف بهینا ههر دوان دا بو من شاندی به و ژ دهقی (فقهی محمدی حافظ) جزیری وهرگرتی به و دبیتژی دنیتف بهینا ههر دوان دا حکایه ته کی دریتز هه به نهف شهش مالکه ژوی نه یهک ژ وان نه فه به:

نه ی فقهی دهشته تورا
رو رهش ببی ژ هه ردو روا
من گوتنه ههر هه بی ههوا
نهکو موا ب گه هی موا

فقهی دهشته تورا تهیران پرسی کو چه ز دکه وهکو وی بی شاعر و ژی خواست ری نیشا وی بده تهیران ژی گوت چه ژ کچه کی بکه ژ دورقه و نیزیکی نه که فه به لکو دبی شاعر لی کو فقهی دهشته تورا چه ژی کر کجک بو خواه رائینا و نهبو شاعر و هات نک تهیران گوت نهز بوم عاشق و کچک من بو خواه ئینا و نه بوم شاعر تهیران ژی گوت: «نه ی فقهی دهشته تورا...»

نهوا به بابته تا گوتنه ناخی «فقی طهیران» د مالکایه کی دا تنی به چکو دبیتژی:

نه ز به حرم تو دل و پوی
 نه ز چیه مامه تو کو پوی
 نه ز بهرم تو لوی و پوی
 نه ز فقهی طهیرامه لی نزانم تو چه ظهیره ظوی

من دبیرم نه دوره حکایهت بیژان وسا هوناندن و نازناقی طهیران تیدا
 هینابن.

فقهی تهیران قوما

نهف ژی حکایه ته کی درپژه وهک مهلا خهله فقهی بافهیی بو من گوتی: (پاشی د
 سال ۱۹۸۴ دا مهلا خهله فقهی رحمة تهی نهف حکایه ته د «۱۱۴» بهر په راندا
 نقیسی و نهول نک منه دگهل نقیسنین وی دکله پورا کوردیدا کوزیده ترن ژ
 چار هه زار بهر په ر مخابن شهسوارئ کله پورا کوردی دکوردستانا باکورد و
 شاکری من مهلا خهله فقهی رحمة زان د روژا (۱۹۹۳/۵/۳۱) دال باژاری جزیری
 چو بهر رحمة تهی و (پشتا خوه دایه که ندالی ناخی).

فقهی تهیران گهلهک قهسیده هوناندن و بلائن و برهکی باش ژ وان هاتنه
 بلاث کرن د کتیب و گوشار و روژناماندا دشان سالین بوری دا مه حهفت
 قهسیدین وی د گوشار و روژناماندا بلاث کره. (د سال ۱۹۸۹ هیترا سه عید
 دیره شی و رحمة تهی پیزانی نالیخانی ده هوزانین تهیران ب نافی «دیوانا فقهی
 تهیران» قه بلاث کردنه).

گهلهک به حسو حکایهت دبارا فقهی تهیران دا هه نه دنیتف خه لکن دا خوه زکا
 هاتبانه نقیساندن. هه که هندک ژوان خورافات و نه راست ژی بن ژی لی هه ژ
 فولکلور و کله پور مللی (التراث الشعبی) تینه ئیژمارتن هه رسا دبنه میژویا
 نهفسانه بی (أسطوری) بو فقهی تهیران. هندک مرؤقین ب ناث و بانگ دو
 تهخلیت میژوو یانی دو بابهت تاریخ بو وان هه نه (میژویا راستی) و (میژویا
 نهفسانه بی) نهفا دوا هیب مللهت بو وان چیکریه یانی نهو به حس و حکایه تانه
 ب دویتف وان قه هوناندیه چکو د چاقی مللهت دا مروقین وهلی یان بیژن زیرهک

و فلمه ندو مه زن بونه و یان میرخاس و په هله وان بونه.

هه ر یهک ژ شان هه ر تهخلیت میژویان ب جودا دنقیسنین لی جار هه یه د
 میژویا راستی و زانستی دا میژوشان ئیشاره تی دده میژویا نهفسانه بی و
 فهیدئ ژئ دکه دمکوم کرنا هندک بیرو هزرین خوه دا... ئیتر هه ر به حس و
 حکایهت دبارا مرؤقین وهادا هه بن دقئ بینه خرغه کرن.

په سنا دلا سنقیسا به رصیصی عابد

پیشانا قئ ده نکا ده سنقیس (۱۵×۲۲ سم) ه دکه قئ ل (۱۰) روپه راندا هه ر
 روپه ر ه کی ۲۳ ریزکن ژ بل روپه را ئیکئ و حه فتهی و دویمه هیب و هه می ژئ
 (۲۱۱) که رتکه و هه ر که رتکهک ژ دو مالک شعر پیک هاتی به. ل سه ر
 روپه ری ئیکئ هاتی نیفساندن:

«ژ دیوانا فقهی طیران د بحسا برصیص عابد ده گوتیه خدا ژئ راضی بی».

نهف ده نکه د هه یفا ته موزا سال ۱۹۶۹ دا هاتی به نقیساندن ژ تالین
 فهقیه کی کو محمد علی ئ کورئ حاجی رشیدئ که فشنی به چاخی کول نک
 مهلا محمدئ (خرابی سوسنا) دخوه ند ل گوندئ (بارمی) ل روژ ئاقایا دجله و
 جزیری وها د دویمه هیا ویدا نقیسی به:

«تمام بو باریا خدایی بلند بدستی محمد علی کرئ حاجی رشید کفشن باصلی
 خوژ حالتان ژ قزا هزخئ ژ ویلاتنا ماردین ژ نحیا باسم برین سنه ۱۳۸۸ ه د
 هیفا تموزئ سنه ۱۹۶۹ رومی د گوندئ بارمی لجم مهلا محمدی خرابی سوسنا
 خدی ژ وبری رادی بی خدی مه بر دوعائی وی بیخی». ل قئیدئ دا (بارم) ژئ
 ب(نارم) ب خهله تی نقیسی به.

محمد علی نهف کتیبیا شیخن صنعانی و هندک ژ شعرین تهیران هه می ب
 سه ر ههف قه نقیسی به د ژیر نافی (دیوانا فقهی طیران) قه و به رصیصی عابد
 ژ روپه را (۱۷-۲۶) ه. هم نزانین نهف نافی هه ژ کودئ ئینایه گه لو وساز
 نوسخه یه کی دیترو وهرگرتی به یان ژ بهر خوه وها نقیسی به. نهشکه ره یه کو
 شیخی صنعانی و به رصیصی عابد هه ر یهک کتیبیه کی سه ر بخویه و نه ژ دیوانا

تهیرانه. گهلهک خهلهتی که تنه دنیثف ځی دهنکا محمد علی. دا چ ژ ثالیی وی
 فه و چ ژ ثالیی نقیسه فانین پیش وی فه هندهک ژ وان خهلهتیا نه شکهره نه و
 مه ب سهراستی نقیسیینه و د پهراویناندا ئیشارهتی وان خهلهتیا کره و
 پروگراما لیکولینا زانستیانه (منهج البحث العلمي) ریکا ځی به کی دده.
 هندهک خهلهتین دیتر هه نه مه دهستکاری نه کر نه چکو نزانین په یفا راست چ بویه
 لهورا مه ټو په یفانه وهکو خو نقیسی نه و دیسان د پهراویناندا مه ئیشارهتا
 وان کره و هندهک جارن ژی مه هزا خوه دبارا واندا نقیسی به. هندهک مالک
 ژی شاشن ژ ثالیی کیشا عهروز (عروض) ځی فه و دپهراویناندا ئیشارهتی ځی
 په کی ژی کره.

خه تی محمد علی که فشنی دخوه دننا هندهک په یفاندا گهلهک نه خوشه چکو
 گهلهک جارن پیت (حرف) ا(رئ) و(دال) ځی و(لام) ا(دواهیی) وهک هه څ
 نقیسی به و هندهک جارن ژی پیتا (صاد) ځی یا کو د ټو لټی په یفاندا هاتی به
 وهک سه رټ پیتا (میم) ځی یا کو د ټو لټی په یفاندا هاتی به نقیسی به و هندهک
 جارن پیتا (گاف) و (کاف) وهکو هه څ نقیسی به یانی (گاف) وهک (کاف) ځی
 نقیسی به ههروه سا هندهک جارن (بی) یا ناخری وهک فنجان (کاس) ا
 (سین) ی نقیسی به. هندهک په یثین کوردی ب (صاد) و(طن) نقیسی به وهکو
 کورد د هندهک دهقه رټین کوردستانی دا وسا تاخیشن وهک په یفا (طه حل -
 طحل) یانی (ته حل) و (صد) (سه د) و (اصی) (ناسی) و (صح - صح
 نه کر) یانی (سه نه کر). مه ژی وهکو خوه ب(صاد) و(طن) هیتلا.

نقیسه څان هندهک جارن سی خال (. .) ل سه ر(کاف) ا په یفا که ر وها «کر»
 نقیسی به و ټفا هه ژی د ئیمالیا کوردیا که فن دا هه بویه هه تا کو په یفا (کر-
 که ر) یانی ټو وی گوھی وی که ر ټ په یفا (کر-که ر) بی په ناسین.

هه روسا نقیسه څان ځی دهنکی زنجیره خاله کی دباتی تیر (سهم) دنقیسی
 هه که په یفه ک یان کیم تر ژ ریزکی دهر که تبی و ژ ټه سلنی کتیبی بی. هه روسا
 دباتی فره (رقم) سی خالیین سی کوچکی ل سه ر خه ته کی بچوک دنقیسی بقی
 ته خلیتی (. .) یانی دباتی وئ فرما کو تی به نقیساندن دچاخ مدها دنیثف به یفا
 ټه سل یانی (متن) ځی کتیبی و پهراویناندا هه روسا هندهک جارن ئیشاره ته کی

دباتی وی نقیسی سنی به وهک فرما حه فستی ل سه ر خه ته کی بچوک و بقی
 ته خلیتی: (٧). ټه فین هه د ئیمالا و نقیسینا که فن دا ټه شکهره نه چکو مه لا و
 فه قیین کوردان دباتی فرما د نیثف به یفا (متن) و پهراویناندا (حواشی) دا برهک
 ئیشارهت دنقیسیین و به گشتی دهستوره ک ژبو څان ئیشاره تان نه بو و هه ر که س
 ب که یفا خوه بو چ ئیشاره ته کی دیننی وهک (ط، ع، ه، ر، عم، عط، س، ح)
 وهنده کی دیتر ژی و هه روسا (٣) ل سه ر پیتا (س) ځی دنقیسیین ژ بو کو ژ پیتا
 (ش) بی ناسین ب(تاکید) ی و یان دڅان نیزیکاندا شه دده () ل سه ر پیتا
 (رئ) یا (مشدد) دنقیسیین وهک (برو). محمد علی که فشنی سی خال دنیثف
 به یفا نیثف مالکین به رصیصی عابد دا نقیسی به هه تا خوه دنه څان وان ژ هه څ
 جودا بکه و بزانی ټه څه ته خلیته کا تایبه تی و سه ر بخویا شعری به یانی
 (تسمیطه) ه به حساوی بکن.

د کتیبیا دهستنیسا به رصیصی عابد دا وهک گهلهک کتیبین دیترین کوردی
 هندهک په یثین عه ره بی هه نه که تنه نیثف ټه زمانی کوردی دا نقیسینا وان ب دو
 ته خلیت درسته یانی ټم د کارن وهکو ټه سلنی عه ره بی بنقیسیین و دکارین وهکو
 چهوا کو ناخافتنی دا ب کارتین بنقیسیین وهک په یفا شه یخ و شیخ، جه نه و
 جه نت، موصحف و مصحف، بوج و برج، ته مام و تمام، خه ساره ت و
 خوساره ت.

به رصیصی عابد و شعرا رستک
 «تسمیط - تسمیط»

فه قیین تهیران سه ر هاتیبا به رصیصی عابد هوناندی به ته خلیته کی ره وان و
 ب کوردیه کی سڅک وهک عاده تی خوه و ب ته خلیتا شعرا ته سمیط (تسمیط) ا
 عه ره بی کو مه عناوی به کوردی دبی (رستک - شعرا رستک) چکو په یفا
 (تسمیط) ژ (سمط) ځی هاتی به یا کو ب ټه صل ناقی ده زبی رستکی به لی
 دواپی بویه ناقی (رستکی - رستکا ژنکا) و ته شبیها ځی ته خلیتا شعری
 هاتی کرن ب وئ ته خلیتا رستکی څه یا کو دنیثف به یفا هه ر چه ند موهرکاندا
 گه وه ره ک وهک عه قیق یان وهک که سپکه ک هشین هه بی.

شعرا ته سمیپ ژی که ږتک که ږتکه هر که ږتکه که ژ چنه نیف مالک شیعرا
 پیک تی یه وهک سځ نیف مالک یان چوار یان زیده تر و هم میان قافیا وان
 یه که لی نیف مالکا دویمایا که ږتکی کو دبی نیف مالکا چواری یان پینجی و
 یان شه شی... قافیا وی جو دایه ودائی یه (ثابت) ه و ناگوهوړی لی قافیا نیف
 مالکین پینشیا نیف مالکا دویمایه د گوهوړی که ږتک ب که ږتک و نه فا
 هه ژی که ږتکه کی عه ربه یی به ژ شیعرا ته سمیپ:

یا خلیلی اسقیانی بالزجاج
 حلب الکرمة من غیر مزاج
 أنا لا ألتدُّ سمعاً باللجاج
 فاسقینها قبل تغرید الدجاج
 قبل ان یؤذَنَ صبحی بانبلج
 ان أردتَ الرّاحَ فاشربها صباحا

ته سمیپ ژی جو دایه ژ (تشطیر) و (ترصیع) و (تجزئه) و (تصریح)
 و (تسجیع) ی هر وه کو د کتیبین علمي عه روضی (عروض) ی دا هاتی به
 نقیساندن و من ژی خوندی یه ل نک زانای مه زن سه یدای ره حمه تی مه لا
 محمودی موفتین جزیرا بوتان کوری مه لا عبدالرحمن ی هوسه ری.

نیتر فقیه ته یران به رصیصی عابد هوناندی یه ب ته خلیتا شعرا رستک
 (تسمیپ) لی ژ دو به حرین عه روضی: به حرا ره جهز (بحر الرجز) و به حرا ره مه ل
 (بحر الرمل) لی پشکا پتر به حرا ره جهزه ژ که ږتکا ۶۲-۴۹ به حرا ره مه له و
 هه روسا که ږتکا (۷۶ و ۷۷ و ۷۹-۸۳ و ۸۷-۹۴) و هنده ک دیتر ژی.

ته یران مالکا نیکی ژ به حرا ره جهزی چیکری یه و مالکا دوی ژ ره مه لی ب
 هزارا من نه ف هه ردو مالک کر نه نیشاره تا وی یه کی کو نه ف کتیبه ژ دوو به حرا
 هوناندی یه و به حرا ره جهزی پتره. ته یران ژی دکاری هه میی ب یه ک به حر ب
 هونی لی ره مه ل تیکه لی کر یه هه تا خونده شان ژی نه وهستی و خونده نا وی لی
 خوه شتر بی یه نه کو ژ ب وهستی و ژی و ره ز بی هه که هه می ژ به حرا ره جهزی
 بی. به حرا ره جهز ژی شه ش (مستفعلن) ه و به حرا ره مه ل شه ش (فاعلاتن) ه. لی
 به رصیصی عابد ژ به حرا ره جهزا که ږتکه رکر یه (مجزوء) و ژ به حرا ره مه لا که ږتکه

کری یانی دوو (تفاعیل) ژ هه ر یه کیان هاتی به برین و (حذف) کرن یانی دباتی
 کو هه ر مالکه یه ک ژ به رصیصی عابد شه ش (مستفعلن) و یان شه ش
 (فاعلاتن) بی چوار (مستفعلن) و چوار (فاعلاتن) ه یانی ژ ره جهزی دوو
 (مستفعلن) نه مانه و ژ ره مه لی ژی دوو (فاعلاتن) نه مانه. پینوسه بزانین
 گوهوړین د که فنی حروفین (تفاعیل) ین هه می به حرین عه روضان: د هنده ک
 مالکاندا نه دوره (مستفعلن) وهک بی (متفعلن) یان (فاعلن) و نیزیکی چل
 گوهوړین ین وها د به حرا ره جهز یدا هه یه و هه روسا گوهوړین د که فنی ره مه لی ژی
 وهک د علمي عه روضی دا مه علومه.

شاعرین که فنین کرمانجان یانی بین کو شعرین خوه ب کرمانجیا ژوری دانینه
 گه له ک هه ژ شعرا رستکی (ته سمیپ) کر نه. شعرین (علی حریری) بین کو
 هه تا نهو مه دیتن هه می رستکن وهک وان دو قه سیدین مه بلاث کری د (دیوانا
 کرمانجی روپه را ۱۱-۱۵) ی دا. مه لای جزیری ژی مقدا ره کی باش ژ قه سیدین
 خوه ب فنی ته خلیتی دانی نه وهک قه سیدا «فنی فرقه تی نه پتره کرین» و قه سیدا
 «نیرو ژ حوسنا دل به ری» و «ژ ره مز دلبه ری دیسا» و هه روسا شاعرین مه بین
 دیتر ژی ب ته خلیتا ته سمیپ شعرا دانینه وهک احمدی خانی و ناغا و وکی
 بیتداری و با ته یی و به کر به گی نه رزی و سه ودای و مینا و ماجن و صادق و
 ابراهیم ناغا و پاچی و کاظم. شیخ نورالدینی بریفکانی کتیبیا خوه (ذخرة
 السالکین) وهک کتیبیا (شیخ صنعانی) یا فه فین ته یران ب شعرا ته سمیپ
 هوناندی یه. نه دوره که فنترین شعرین کرمانجی ب فنی ته خلیتی بن نیتر نازانم
 گه لو ژ به روی یه کی بویه کو سترانین کوردین پینش وان و بین چاخنی وان وهکو
 شعرا ته سمیپ که ږتک که ږتک بون و شاعرین که فن وهک علی حریری کو نه
 دوره که فنترین شاعرین کرمانجان بی بین کو ناقی وان و شعرین وان هه تا نهو
 مه علومن د نه دها هاتی نقیسیین دا (الأدب المدون) (متأثر) بونه ب نه دها
 فولکلورییا کوردی و ریچکا وی گرته به رخواه چکو سترانین که فن وهک ستیا
 له علی خانی و هه سام ناغا و سترانا سینه می و سترانا سه یدکو یا کو (لاقرئ
 پیر) گوتی یه د سه دی هه ژده هی دا گه له ک دگه ل فان شعرین ته سمیپ نیزیکن و
 هه روسا سترانا (مه عزولی) یا لاقرئ پیر و سترانا قولنگو یا سترانین سته دی
 هه ژده هی (عه قدالی زهینتی) و سترانا (شهری که لها خورسی) یا کو د سه دی

ناټی د انه ری کتیبی

وهک مه دپیشدا گوت ئەف کتیبه یا فهقیب تهیرانه چکو دوو جار نیشانا
ناټی خوه کو (میم و حی) یه تیدا ئینایه ئه وه ژی د کهرتکا (۲۱۲) و (۲۱۳) دا
ژ دویماهییکا کتیبی. ههروسا ناټ (نسبه) «مکسی» ژی دو جار ئینایه د
کهرتکا (۲۸) و (۲۱۲) دا. بو نمونه د جارا دوی دا دبیتژی:

بی حیساب (مکسی) خه بهردان
ژ یاریا قهلس و نه مهردان
دی نه دامهت بی ب مهردان
(میم و حی) ب روایه تی

ئهم نزانین فهقیب تهیران د چ سالییک دا (بهرصیصی عابد) هوناندی به تو
میژوو تیدا نه گوتی به هه وه کو میژویا (۱۰۳۰) کوچی د شیخی صنعانی دا
ئینایه کو دکه سالا (۱۶۲۰-۱۶۲۱) زایین ئهوا بابهتا گوتنه فهقیب تهیران
(محمدی مکسی) د سالا (۱۰۳۱) کوچی دا زیندو بویه ئیدی نزانین د چ
ساله کی دا چویه بهر رهحه تی.

نیفه روکافی کتیبی

بهرصیص مروه کی ژ خودی ترس و عابدهک بو د ولاتی شامی دا شیست و
نه ه سالان د شکفت و کونبه رین ولاتی شامی دا ب شهف و روز عباده تی خو
دی دکر و دگهل پهز کوفیان د چیری و خواردنا وی ناټ و گیا بو. ژ ترسا خودی
رهنگی وی زهر ببوو بهژنا وی چه مابو وهک چه ماندنا پیتا دالی (د) لیها تبو
ناټ و بانگ و قه دری وی دنیف خه لکی دا بلاټ ببو له ورا مروفتین که رو لال و
نه خواهش دبرنه جهم وی و ب دو عاییین وی ساخ دبون لی چکو بهرصیصی بی
شیخ و (پیر) بو د دویماهییکا عومری خودا هاته خړاندن. پاش کو فهقیب تهیران
به حسا سه رها تیا شهیتانی دکه دبیتژی شهیتان د خه بتی بهرصیص خه لتینی
لی ددیت که لها وی ئاسی به و ری تی نه ددیت و نه د کاری ژ رییا راست دهر
بکه. روژیک شهیتانی مهزن (ابلیس) ژ کورین خوه عه نری و گوت ئەز بی پشتم

ههژده هی دا قهومی د مابهینا (محهمه د بهگتی) میری بوتان و اسماعیل ناغای
سه ره کی (حاجی عه لیان) ل بوتان و سترانا (شیخ کومالی) ئی که و گهرقانی
میره ک ژ میرین فنکی و گه لهک سترانین دیتر ژی وهک (سه ودالیبی) و
(بیرفانی) و (حیران) و (میرانی). سترانین که فن ژی ریزکین وان کورتن و
گه لهک ره وانترن ژ سترانین نوئی و نیزیک ترن ل گه ل شعرین (عروض) بین
شاعرین کورد. نه دوره بهیت (قهول) این کورد بین که فن ژی ته ئسیرا خوه ل
که فنترین شعرین کوردی کرین یانی ئەف ته خلیتا شعرا ته سمیطی چکو (قهول)
ژ شعرا که فنتره وهک قهول (بهیت) این ئیزیدیان دبارا شیخادی و شیخ سن و
شیشمس (شیخ سه مس) و (قهولی پیرداود) و (قهولی طاوسی مهلهک) و بی
دیتر ژی کو برایین هیژا کاک خدر پیر سلیمان و خلیل جندی د کتیبه بهرکه تیا
خوه یاندا (ئیزیدیاتی) بلاټ کره ئەف قهولین هه بین کوردی دگهل شیعرا
رستک گه لهک نیزیکن د کورتی و ریک و پیکیا ریزکین خوه دا لی ژ هه ف
جودا دین دوی دا کو قهول قافیا دائمی خوه نینه وهک ستران و شعرا رستک
به لکو هه ره که رتکه ک چ سیپی بی و چ چواربی قافیا وی جودایه د گهل قافیا
کهرتکا دیتر یانی هه س یان هه چوار پارچین کهرتکی بین کو دباتی نیف
مالکین شعرا رستکن ل سه ره که قافیه نه وهک (فهخری ئادیا) دبیتژی د (قهولی
مهلهک شیخ سن) یانی مهلهک شیخ حسن دا:

تو به حـری ئەز شـیـف
تو زـپـری ئەز زـیـف
یا مهلهک شیخ سن تو روزی ئەز هه یف

تو شه مـسی ئەز قـه مـهرم
تو خـوندکـاری ئەز بابـزهرم
یا مهلهک شیخ سن تو عالمی ئەز ده فترم

قهل شیعرا کوردیا که فنه.

هه که من کوپر هه بانه بهر صیص وها نه دما لئ کوپرک بی وی کو ناغی وی (وه سواس) بو (چند جار هکی ژی تهیران ب ناغی (أبيض) قه ناغی وی دبه) ناخافت و گوت بهر صیص ل خه ما من و نه زئی وی ب خاپینم مهده هکی شهیتان (وه سواس) چند خه بتی نه کاری بهر صیصی ژ ری دهر بکه و دیت قه لبی وی وهک که لهه کا ناسی یه نه و جا خاپ و حیلله یه کی دیتر بو دانی و گوت هه که ب کچه کی شوخ و شنگ نه دمه خه لتان دن تو چارین دی نینه ئیدی شهیتان خوه کره د شکلی عابده کی دا و ل نیزیکی بهر صیص دهست ناغیته عبادت کرنی هه تا بهر صیص ژئی مایه عه جیب گرتی و چو بو زیاره تا وی و هه دوو پیگقه ناخافتن د بارا دین و دیانه تی دا و شهیتان ژ بو بهر صیصی گوت مروقی سوفي و دیندار دغی ژ خوه بوربی بی و دغی خودان شیخ و ریناس بی یانی دغی ته شیخه ک هه بی ری پیشانی ته بده و ژیرا گوت هه که تو من دکی شیخه خوه وهره سهر چه نگئی من هه تا من ناس بکی و قنیاتا ته ب من بی بهر صیص ژئی رازی بو و شهیتان ژئی بو تهیره ک و بهر صیص ل سهر چه نگئی وی رونشت و فری و هه تا چو سهر (به حرا عومان) ئیتر بهر صیص ب تمامی باوهری ئینا هیا خوه پی هیئا.

پاش کوه قیسی تهیران دهست ب په ندو نه سیحه تان دکه دبیژی: د ولاتی شامی دا میره ک هه بو کچه کی رندو به دهو وهک حوریا بهه شتی هه بو. شهیتان د شکلی پیره ژنه کی کریت و جنه کی طازی دا دگوهی کچکی دا قیراند چاخنی کو دخه وی دا بو و کچک ژ خه وی قه چنقی ولی بو تاو له رز یانی بو نه خوشیا ده ماگیری (اعصاب). باغی وی شانده دویتف عالم و مونه جم و رهمل زانان لئ هه میان نه کارین علاجه کی لئ بکه ن پاشی شهیتان سی شهقان ل په ی هه ف چو خه ونا دایک و باغی کچکی و ژ وانرا گوت هه که حه ز دکه ن کچکا هه وه ساخ بی ب خه ملین و بیه ن نک بهر صیصی و بلا ب تنی شهقه کی ل نک وی میین هه تا بزانی نه خوشیا وی چی یه و ساخ بکه. میر ژ وه زبری خوه پرسی لئ وه زیر گوت هه ف خه ونا وه دیتی نه راسته و رحمانی نیه لئ میر ب ناخافتنا وی نه کر و کچک خه ملان دن و برنه شکه فتی نک بهر صیص و زقیرین. لئ بهر صیص ته ماشای نه کرد ژ بهر گونه هئ لئ شهیتان خیلیا کچکی ژ سهر رویی وی هلدا و گوته بهر صیص بهری خوه بده بی و ساخ بکه بهر صیص کو چاغی وی پی که ت

تهیری دلج وی هلفری و خو رانه گرت و دهست ناغیته کچکی و ژ کچینی دانی و دوایی پوشمان بو و ژ شیخه خو (یانی شهیتان) را گوت کو تیکل گونه هئ زناپی بویه، شهیتان ژیر گوت دترسم کچک ب حه مله بکه فغی و هه ف سیرا هه نه شکه ره بی له ورا باشتهر بکوژی. بهر صیص ژئی کچک کوژت و تهرمی وی ل بن سیلاکی راکر. شهیتان د شکلی کچکی دا شه ف چویه خه ونا باغی وی و گوت بهر صیص نه ز کوشتمه و وهرن تهرمی من ژ بن سیلاکی دهرین و نه وژی رابین تهرمی وی دیتن و بهر صیص گرتن و هلاویستان هه تا ب خه نقیین (له سیداره بدهن) شهیتان هاته بهرامیهر وی. بهر صیصی گوت من خلاس بکه شهیتان گوت سوجه بو من بیه ته خلاس دکم نه وی ژئی ب ئیشاره تا سهری خوه سوجه بو بر و ئیمان ژ سهری بهر صیص دهرچو و خه نقان دن و عبادته تی وی هه می ب ناغی دا چو. نهوا بابته گوتنه د که رتکا (۶۱) فه قی تهیران گوتی به وهختی شهیتان خوه ل بهر صیصی کره عابد و چویه نک وی بهر صیص شیست و نه ه سال تمام کر بو ژ عبادته تی خودی و د که رتکا (۸۱) دا دبیژی دشیقید د سالا هفتیاندا شهیتان بهر صیص تیکلی گونه هئ کرد و د که رتکا (۲۱۰) دا دبیژی بهر صیص هه فتی و بیه ک سال ژ عبادته تی تمام کر لئ د(دائرة المعارف الاسلامیه) دا دوو جار هاتی یه کو بهر صیص پاش شیست سال عبادته کرنی شهیتان د کاری سهری ژئی بستینی و ب خاپینی.

رأیین سه رهانی بهر صیص

نه نسکلوییدیا ئیسلام (دائرة المعارف الاسلامیه) ب درژیایی د بارا سهر هاتییا بهر صیصی عابد دا نقیسی یه د ژیر په یقا «بهر صیص» دا و هزوو بیرین گه لهک ژ زانایین مسلمانان هینایه وهک بوخاری والحاکم والیهقی والطبری وابو الیث السمرقندی وابن المنذر وفخرالدین الرازی والبغوی وابن کثیر والزمخشري والبیضاوي والسیوطي والشربيني والقلیوبی وابو السعودی ئامیدی.

ژ هه میان تی یه زانین کو نه و راهبی خودانی قی سه رهاتیی د به راهییا ئیسلامه تی دا بویه و راهبه ک ژ راهبین (بنی اسرائیل) بویه یان ژئی ژ ئارامیان بویه.

گه له ک ژ موفه سرین قورئانئ فی سهر هاتیبی دکهن ته فسیرا فی نایه تا (۱۶) ژ سوره تی (الحشر) «کمثل الشیطان اذ قال للانسان اکفر فلما کفر قال انی بریئ منک انی اخاف الله رب العالمین».

هندهکان ژ وان عالمان فی سهر هاتیبی دپهن سهر ئیمامئ علی ی کوری (ابی طالب) یانی ژ وی هاتی یه وهرگرتن و هندهکان ژ ی برنه سهر (ابن عباس) و هندهکان برنه سهر (ابن مسعود) و ب روایه ته کی زه عیف هندهکان برنه سهر پیغه مبه لئ ناغئ راهبی ژ نالیی هندهکان ژ وان خاسما بیین که فن نه هاتی یه به لکوب تنئ گوته راهبهک.

لئ هندهکان ژ ناغئ وی ئینانه و گوته ناغئ وی (برصیص) بویه وهک ابو اللیث السمرقندی خودانی (تنبیه الغافلین) ئی.

دیسان د (دائرة المعارف الاسلامیة) دا هاتی یه کو سهر هاتیا بهر صیص د همی ولاتین موسلماناندا بلاث بویه لئ د جهئ وی هه یه و ئهف سهر هاتیه که هشتی یه ئه وروپا ژ ی ب ریکا کتیبیا (الاربعون وزیراً) ه.

هندهک ژ روژ هلات ناسان سهر هاتیا بهر صیص وهرگرتنه و ئیخستنه د نیف کتیبین خودا وهک (جولد سیهر) و (لند برج) و (هارتمان) و (شوفان).

بو زانه بونه کی زیده تر من نامه نفیسی بو کورا ئه زمانئ سوربانی (مجمع اللغة السریانیة) ل بغداد هتا بزاین به حسا بهر صیص د کتیبین سوربانی دا هاتی یه بیان نه لئ ب نامه یا خوبان یاکوب نمرا (۱۷۹/۱) و ب میژویا (۱۹۷۸/۷/۱۶) ه ولاما من دان و گوته ناغئ بهر صیص و سهر هاتیا وی د سهرچافکین سوربانی دا نه هاتی یه. یانی دبی ژ سوربانین مه سیحی نه بوی. ئهوا بابه تا گوته ناغئ «برصیص» ژ دو په یقان پیک هاتی یه بهر «بر» یانی به سوربانی (کور) و (صیص) یانی (کور) صیص) ی و د سوربانی دا ئهف ته خلیسته ناغه یان دبیزین (کونیه) یه زه حفه وهک (برصوما) و (بردیصا) و (برعیتا) و (برشینایا).

شک نینه کو شاعرئ کورد فه قیبی ته یران ئهف سهر هاتی یه د برهک ژ ته فسیر و کتیبین دینی دا دتیه و ژوان وهرگرتی یه و ب کوردی هوناندی یه. گومان نینه کو ته یران زانی یه ئهف سهر هاتی یه یا به راهیا ئیسلا مه تی یه لئ کو گوته یه:

بهر صیص ههر مه شغولی عبادت و قورئان خوه ندنی بو یانی کو ناغئ قورئانئ ئینایه - دبی مه خسه دا وی نیزیک کرنا سهر هاتیبی یه بو زیهنا مسلمانین کورد.

ئه گهر چ ئهف سهر هاتیه ب فی ته خلیتی نه راسته یانی د بارا شه یتانقه لئ نه دوره رهه راستیا وی هه بی یانی عابدهک توشی زنا و کوشتنی بوی ل سهر وی یه کی هاتیبی کوشتن.

له کورده واریدا ناغئ وی « بهر سیس - بهر سیسی عابد».

سود و فیدین سهر هاتیا بهر صیص

دسه هاتیا بهر صیص دا ئهف سود و فیدین هه نه:

۱- ته جریه و عبه رت تینه وهرگرتن ژ فی سهر هاتیبی مروقی مسلمان ته جریه ژئ وهردگری هه تا هشیار و ئاگه هدرئ خوه بی و هلنه خه تی و عباده تی وی ب ناغدا نه چچ وهک عباده تی بهر صیصی.

۲- مروث پئ د علم ئه خلاق و روشتا باش وهک ئه مینیتی، و ته عداری نه کرن ل ژن و خو دور کرن ژ گونه ها خاسما گونه هین مه زنین وهک زنا و قه تلئ.

۳- دقئ مروث ژ خوه رازی و بی باک نه بی هه که گه هشته پله و مه رته بیه کی بلند ژ علم و دیانه تی و ههر کاره کی دیتر ژ یانی دقئ مروث ههر ب ترس بی ژ خه له ت کرنئ و دقئ ژ دوا روژا خوه ئه مین نه بی.

۴- دقئ مروث هشیار بی ژ هه قالین خوه نه کو ب خاپین و بهرئ وی بدن ریتا نه راست.

۵- ب نسبه ت (تصوف) و مروقی موه تصوف شه ژئ دقئ ریه ر و مور شدهک هه بی وهک ته یران دبیزئ.

۶- مروقی خرابی ل خه لکی بکه بی بگه هی جزایی خوه وهک چهوا بهر صیص گه هشته جزایی خوه.

۷- فه قیبی ته یران برهک پهنه و شیره ت ژئ ئیخستی یه دنیف سهر هاتیا بهر صیصی دا یانی دنیف فی کتیبیا خوه دا. وهک که رتکا

۹۲،۹۰،۸۹،۸۳،۶۷،۱۵،۵ . مروث فهیدی ژ شان شیرهتان دکه . ئەوا
 بابه تا گوتنه سههاتیا بهر صیص بویه پهنه کورد دبیژن (فلان ئیش بو
 عبادتهی بهر سیسی) یانی بی بهر بو و ب ناقتیدا چو. ههتا ل نزیک باژاری
 سلویی (گرکا محمهدهی عه مو) دنیتف بهینا وی و گوندی (جیما) ئ
 شکهفتهک ههیه له ته نشتا روژنا فایا گهلی و شکهفتهکی بچوکه ژیرا دبیژن
 (شکهفتا بهر سیس) خه لک دبیژن جهی عبادتهی بهر سیسه وهک سهیدا مهلا
 محمدی پالو و مهلا نورالدین طاهر شرنهخی و مهلا علی حسن سلویی بو من
 به حس کرن د روژا ۱۹۹۳/۴/۳ . دباره خه لکی ئەف ئاخافته دروست کرنه و
 نکارم بیژم بهر سیس ل فی جهی بویه .

ده فی گتیو

بسم الله الرحمن الرحيم

گوه بدنه پییری دهفتهران
 دا نهز بخونم فی خهتهتی
 ماژن (۱) ببی باخو مهرا (۲)
 ل جوندییی د خزمهتهتی

خزمهتا سولطان و مییران
 صنععهتا دانا و وهزیران (۳)
 هون مهکن بی شیخ و پییران
 گوه بدن فی شیهیرهتی

ئهف پهنده خاصه شیرهته
 شهرطی غولامان خزمهته
 باخو نه بین زهحمهته
 ههقی ئینصاف و مروهتی

مروهت ژمییر و حاکمان
 خزمهت ل قول و خادمان
 بی شیخ و پییر و طاعهتی
 ضایع مهکن هون طاعهتی

هه چي كه سي عاقل هه بي
خز مهت مه كن بي مور هه بي
دا طاعه تا (به رصي ص) نه بي
هاتنه سهه ر كه ايه تي

هاتم قصا به رصي ص بي يم
شه ي طاني يا ئبليس بي يم
ل عابدي حه بيس بي يم
نظهار بكم وي شوهره تي

نظهار بكم به حسني د عام
به رصي ص رجاله ك بو د شام
طاعهت دكر دائيم مودام
زهر بوو ژ خه وف و هه يبه تي

زهر بوو ژ وه عضي سهه روه ران
دوور بوو ژ به حس و خه به ران
كه فته مغار و كونبه ران
چوو بوو مه قامي وه حده تي

چوو بوو مه قامي نه وليا
ژ ترسا خودا كهفت بوو چيا
د چي ري د نيث په زكو قييا
نيزيكي حالي حكمه تي

كه شف بوو ل وي جه زبه ك ژ حال
نهو عابدي مه سكه ن جبال
ژ ترسا خودي قه د بو بوو دال
دله رزي ژ تايا خه شيه تي

ژ خه شيه تي بوو نه وليا
نهو عابدي مه سكه ن چيا
خوارن چ بوو ئاف و گيا
دوور بوو ژ زادي شو بهه تي

دور بوو ژ وي زاد و طه عام
خز مهت دكر دائيم مودام
ناقني وي چوو بوو شه رق و شام
كامل ژ قه در و قيمه تي

نهو سال ب سال كامل دبوو
طاعهت دكر فاضل دبوو
مه قبولي نه هلي دل دبوو
روه ن كمر چرايا رومه تي

رومه هت چرايا هلكري
شيخ كو سري واصل كرى
ترسا خودي دل كول كرى
قه ط شهف و روزان خه نه تي

قهط خه و نه بوو ژ ترسا خودا
ما کهس قه بییر تی باب و دا
کی مییره مییرئ جان فدا
ئی خواری صه بر و غیره تی

لی صه برا طاله غیره ته
ترباک بلا دان مـ حنه ته
ئاخر ده وائو شـ هره ته
ئی خواری دزانی له ذه تی

به رصیص قه وی غیره ت هه بوو
هه م قه در و هه م قییمه ت هه بوو
ناث عامییان حورمه ت هه بوو
ژ خواری وندن و تلاوه تی

وی شیخ و رو قورئان د خوهند
ذکر و عباده ت کربو و چند
مه جزوب و دین و هارو بهند
ئه و چیید بوون ژ بهر که تی

که پر و گـ پرو (ارمش) (۴) لال
ئوفتاده ئو خه لقی به طال
هندي نه خوش ب ئینانه بال
صافی دبوون ژ علله تی

صافی د بوو جسمی دوی
ژ بهر که تا ئسمی دوی
دلشادی چون خه صمی دوی
راضی دبوون ژ ده عـ وه تی

طاعه تی پر وی ریز دکـ ر
ژ هه رچی حه رام په ره ییز دکـ ر
زده ژ قنجان بییر دکـ ر
ژ ترسا روزا ئاخره تی

ترسا خواری پر لی هه بوو
ژ عامی و غهیرانی قه بوو
صه د حه یف کو شیخه ک (۵) نه بوو
مابوو دوی خه بیینه تی (۶)

ئه ر ئه ولیا ئه ر ئه نبییا
ئه ر عابد و ئه ر ئه صفییا
بی شیخ و پییر جائز نیه (۷)
طاعه ت بکن ئی و جهه تی

هندي سه ر و ئه زمان هه نه
هندي کوئنس و جان هه نه
هه مییان ل پی شیطان هه نه
د کـ ولنه ضـ لاله تی

هندي بچـووک و مـهـزنن(۸)
گه لو هه ميان گوه ل من
نسنان و شهيطان دوژمن
ژ ميـژـبوويه عه داوه تي

روژا کـو ئادهم ئافـري
خالق ل ئبليس ئازري
بومانعي سه جده بري
ئبخسته طوقا له عنه تي

خالق ل ئبليس کر غه ضه ب
باپير(۹) فه جه ناني ئه ده ب
ئادهم شه ياطين بوو سه به ب
ئاقيـته ده ر ژ جه ننه تي

قه ولـي د (مکسي)(۱۰) ثابتن
حه تا قيامهت رابتن
ئو صلح و مه صلته نابتن
ب موصـحه ف و ب ئايه تي

ئو صوفيين ب صوم و صلته
ئاقا کـري برج و کـله
قه ط دفنا شه يطيني نه هات
ژ نوسـخه يا شه ريعه تي

ئو صوفيين صافي صفهت
دوور بوون ژ وي عه يب و غه لهت
شهيطان هه رو سه ر لي د دهت
دل ئا ئاصيـيه(۱۱) ري نابتي

ئهمري بري(۱۲) دل بوو حصار
شهيطان هه رو تينه ديار
ئبليس ب شـيـخ نابي چوچار
مابوو د وي مـه لاله تي

شهيطانه نه حسني ناقصان
ئو رو سيياهي مه جلسان
روژهک ب سوي هات ل پوسان
سيما سه بي کچ طه بعه تي

شهيطان دبي کچ ئاورم
خور و خـيس و ري برم
حه يف و مخابن بي کوپم
قه ط يهک ژ وه ب کـيـر نه تي

ئف رنگ دبي ئو طه حل(۱۳) و زشت
ئهرمن هه بوو چيـژـهک ل پشت
به رصـيص بقی رنگي دهشت
دانيـا ژ سلوکا ظوله تي

ٺه و چيـڙه کي ناڻي و هـسـواس
ٺه ي لنگ توري کيـمي و کاس (١٤)
رابو و ڙ ناڻا ٺه لـهـناس
ڙ بابي خو هـستي همـه تي

گو نه ڙ نه سـلا بابي خو هـبم
نه ڙ نه سـهـب و پشـتـتا ته بـم
ٺه ر دي ڙ به رـصيـصي ڦه بـم
دي بيـخـمه هـلاکـه تي

ٺه و روو رهـشي روو ب طـهـني
روح ٺا ته شي طـهـبـهـت جني
چوو بوون حـيـسـابا باطني (١٥)
سه کني ل باني فـورـصـه تي

گهـرـها د حـيـصـاري ب دوم
خوهـش ميـر ل برجان بونه کوم
ساتا کو (١٦) ديت ٺه و جهـيش و کوم
ترسا ڙ سهـهمـي هـيـبه تي

ترسا ڙ لهـيـشا (١٧) عـابـدان
کو هـ و حـيـصـارا زاهدان
تي سهـح نه کـر دهـنگي صـهـدان
بل ڙ هـهـوائـو شـهـهـه تي

قهـليـي د ميـران که لهـن (١٨)
برجي د ٺاـصيـي دهـرگـهـهن
خور و خـراب قـهـط تي نه هن
ڙ صـهـبرو رضـايا مـحـنه تي

خور و خـراب ڙي مـشـتنه
نه فس و هـهـوائـي کـوشـتنه
يا قـهـنج ڙ وي دهـست هـشـتنه
کـهـس باطني چار نـابـتي

شـهـيـطـاني دبيـي بي ياره کي
بي زولف و خـالـا رنده کي
بي کوشـتـنا رهـشـماره کي
ناکـهـفي داڻا حـهـسـره تي

نا کـهـفي داڻ و بهـنده کي
بي زولف و خـالـا رنده کي (١٩)
بي مـحـنه تا سـپـي زنده کي
هـهـڦـرو بکم ٺه ز مـحـنه تي

ته دهـفي خـراب کي (٢٠) ناڻه کي
شـيـخ بيـخي قـهـيدو داڻه کي
نيـشان بده گول باڻه کي
لي راست و چهـپ که يـسـاته تي

لئی بدی (۲۱) دناقا فکری
بیختم به لایا بکره کی
دا ظاهری کم زکره کی
دا شک نه ئیت فی حیلته تی

خه ملی ب لبستی حاجییان
وهر بوو دلقی صوفییان
زیده عه صا ئو تزییان
ژ جانبی (نه جدی) قه تی (۲۲)

ئو ساحری رنګ سامری
خه ملی ب لبستی ظاهری
نیزیکی (۲۳) بهر صی صی ئیوری
ب حوجه تا عیباده تی

وی عیبادهت بی حسیب کر
بهرفه (۲۴) قبلن سهر قه جیب کر
تیک و قیک حیلته ئو لیب کر
ظاهری شیخ شو بهه تی

ظاهری بی حده ددی چاک بوو
تزی و شهمل و سیواک بوو
دیم قه مهر صوره تی پاک بوو
لیب ژ سیممائی وه تی

لیبا کو (۲۵) شه پطان راست بکت
حیلا کو نه لخنه ناس بکت
کئی دئی ب رهنګ وی ناس بکت
نابی ژ شیخ کن لومه تی

طاعهت دکر ههر دگری
قسط نانقی نافطری
سه عتهک ژ ری نا شه مری
ههر موعته کف بوو د قبله تی

ئو شکره بهر صی صی دبینی
وردو ئا زانا دخستی
ما ده مهک غافل دمینی
شیخ حه باند و دل که تی

شیخ دکی فکر و خیالی
من نه دی کهس بقی حالی
ئو تنی ژ حق را دنالی
ئه هلی فله ضلی ئومه تی

ئو ده بی شیخی ژ شامه
ئو تنی قوطبی زه مانه
لازمه چینه سلامه
ما ئه داکن سوننه تی

شیخ ژ خاصی ئەو قەصت کر (۲۶)
ژ خوە ژە خێر و (۲۷) (وی) سنەت کر
وی نزانێ رێ غەلەت کـ
چوو (له جـوهدا) (۲۸) غەلەتێ

بێ گومان رێ ئیختلاف کر
با ئە دەب هات و طواف کـ
هەر دووان خوەش ئعتکاف کر
چوون ژ فەضلی مـزگەتێ (۲۹)

صوفیی تەوحیدی تەقران
بەلکی خوەش بوونە ب هەقران
ئەم قیجە بین قزی ل قران (۳۰)
تەرجەمانی غەفلەتێ

ژ یەک دکن هەردوو سـوئالان
ژ خـضر و الیاس و هەقران
ژ قـوطب و ئەوتاد و رجـالان
ژ جـو نودی غەیبـەتێ

خوەندییە شیخ قەط شەریعەت
ئە دەب و ریزی طەریقەت
چووێ نیف بە حرا حەقیقەت
مەعدەنا مەعریفەتێ

شیخ دەبێ باقی خـودایە
ئەف دەرە بێ سـەر و مـایە
من موقیم خەوف و رجـایە
مام ل سـەر قی عـادەتێ

شیست و نەه سالی تەمامە
د خزمەتا با خوێ (۳۱) خوە دامە
هیژ د نیف خەوف و رجـامە
ب جـوهد و ریاضـەتێ

شەیطان قە بەر صیص رابتن
کشته (۳۲) بدە شیخ دەر شەطن
قەط ئالی خزمەت دەر قەتن
بییە ل سـەر سەلطەنەتێ

دەرۆشی قەنجی مـوسلمی
نەی عاشقی قی عالمی
بێ پیر ژ خوە ئەو ناحەمی
وندا دکی طەریقـەتێ

بێ شیخ و بێ ئو سـتادەکی
ب تنی کـەتێ چیا یەکی
بابی دقـی بە لایەکی
ئیمن مە بە ژ تەعلوقـەتێ

دونييـايه پـر ته علوقـه ته
شهـيـطان قـهـوي بيـ دهـوله ته
ليـبان ل مـيـران دكـه ته
جـارهـك بـكه مـشـوهـره تي

جـارهـك هـهـره بـال نـاسـهـكي
خـو بـكه مـريـديـ خاصـهـكي (٣٣)
دا ئهـو قـهـكت ئهـسـاسـهـكي
ئـانـجـا وـهـره عـمـاره تي

ئـهـسـاس دقـي لـازم بـتن
بـنيـاد قـهـوي قـائـيم بـتن
هـوسـتـال سـهـر ئـيـمن بـتن
ژ پـوشـمـانـي و نهـدـامـه تي

بـهـرـصـيـص دـبي ئهـز دـي و هـكم
قـهـط كـهـس نـيـيه شـيـخي خـوهـكم
دـچـم سـهـري ب خـرـقي خـوهـكم
نـوقـصـان بـكم قـي حـورمـه تي

شـيـخي مـه دـي رـي نـاس بـتن
سـهـردارـي قـوـطـبيـ خاص بـتن
يـان خـضـر و يـان الـيـاس بـتن
يـا صـاحـبـي نـوـوـه تي

شـهـيـطان دـبي يـا شـيـخ هـهـري
ئـبـليس كـره ته كـه بـبـوري
(ياـخـو) (٣٤) بـره نـافـ ئـاگـري
رـا كـر ژ نـيـقا صـوحـبه تي

صـوفـي دقـي نـا فـهـكـرن
دـهـر و پـيش د بـهـر مـرنـي مـرن
دـي خـوه ژ صـان كـيـم تـر كـرن
بـن دـهـسـتي هـهـرچـي خـولـقه تي

تـه دقـي رـيـيا دـهـر و پـيشـيـي
جـارهـك نهـكـه دـر پـيشـيـي
كـيـم تـر بـگره خـو ژ پـيشـيـي
(دا) نهـكـه قـي د هـلا كـه تي (٣٥)

ئـيـمـان تـني ئهـو قـهـدهـره
هـهـرچـي دـبي ئهـو بـا و هـره
دـهـسـتي بـگر قـيـرا (٣٦) و هـره
زـانـي رـيـيا هـدايـه تي

ئـهـر تـوب مـن راضـي دـبي
ژ جـونـديـين د هـادي دـبي
عـالـهـم ب عـلمـي د بـبي (٣٧)
ب نـوكـته ئـو ئـيـشـاره تي

ئەر تېنە ســـــەر چەنگى دمن
توناس دكى دەنگى دمن
هاقـــــال و هەف دەنگى دمن
ژ صەح دكى حەقىقەتە تى

ئەر دىنى ســـــەيران و ســـــەيرەك
بەرەكەت ئىحسان و خەيرەك
دا نھا ئەز بىمـــــە طەيرەك
چىنە مـــــولكى قـــــودرە تى

وہ د بىت نەحـــــسى لـــــە عىنە
ئەم ل ســـــەر بەحـــــرا بچىنە
تە ب من بىن يەقـــــىنە
باوەر و صـــــدقا تە تى

بەرصـــــىص دى ئەر دى وەبى
دى كى ژ تە چىـــــتەر هەبى
ب پىر و ئوستادى مە بى
ئەز ژى بىن نەفـــــەتە تى

كاذبى مەلـــــعون ب حىش قـــــە
چەنگ و پەر هاتن بلىش قـــــە
بوو يە طەيرەك ئەو ژ پىش قـــــە
غەبىرى بىقى نـــــسبە تى

جـــــارى دى ژ رەنگى جنان قـــــە
دل ژ شىخ صەيد كىر ب جانقـــــە
بىر ب سەر (بەحـــــرا عومان) قـــــە
گىرت ب داقتا رەغـــــبە تى

زاهدى شـــــەيطىن هەژاندى
فـــــەرەس و رەخ ژى ســـــتاندى
دل ب چوكىشى كـــــشاندى
پەھلە وانى حـــــىلە تى

چىـــــژەكى شـــــەيطىن بەلا بوو
خـــــوبەكى (رگى) (۳۸) نە مـــــابوو
دل بكون لىبى ســـــوتابوو
ھىژ سەبەب طەمـــــعيە تى

گـــــەنم و دانى تەمـــــايى
چىـــــژەكى داڭ لى قـــــەدايى
بى حىســـــاب كەتنە بەلايى
بن دوو لىنگا داكـــــە تى

پىروزە طەمـــــعا ئاخىرە تى
يا ناڭ و نامـــــوسا مە تى
مەيلا لىقـــــايا جەننە تى
ئەو فەلە خاص ب كىر مە تى (۳۹)

نه بی وه گوته وار عان
حوببا دنی دا طامعان
ناچیتته قهلبی خاشعان
صدهدهق ژئی روایه تی

خهیر و شهر و مه کر و به لا
موهرا نه صیب و نه جه لا
راست بوو ژ روژا نه زه لا
نه مپر بهرات ژ بال ته تی

نه زلی بهر صیص حه مول کر
شیخییا ئبلیس قه بول کر
خیر و شومیی (۴۰) فوضول کر
چو طلسم ما دوله تی

زه غه لا (۴۱) شیرین ژ هاقه
رو وه کوو شه کر د ناقه
عاقبه ت طه حله ظهراقه
کسهس نکارت دهف ده تی

قیکه تن هه ردو ب یاری
دز کره مالخوئی مغاری
ماست دبی ب تولا سپاری
مال کره حوجرا (مه تی)

زاهدی خهیر و شه و ابان
ماسستی کودا دهف کلابان
یاریییا خور و خرابان
ژی دبینی زه حمه تی

یاریییا خه لقی نه هه موار
ژی بکن توبه ئیستغفار
دی کهنه کامل گونه هکار
طه نیییا دوهن قیکه تی

کویه کی (۴۲) په حتی ب نفتی (۴۳)
شه هرزا کر شیخ ب مفتی
برکره (۴۴) یاری شکه فتی
نه ب خی کر کی قصه تی

نه ب خیرو نه ب هائل
پاشی بهر صیص بی ناقل
قه ط وه لی نابن توجاهل
بییی علمی حکمه تی

له و بییی علمی (من لدن)
قاصد هنار شاهی مه زن
لاتعب بدوا ئیللا نه من
لازمه شوکرا نعمه تی

من ئەف مـثـال لـه و بـه سـتـنـه
هـشـيـار بـيـن مـيـر و (٤٥) ژـنـه
شـه يـطـان ب هـهـر كـهـس دژـمـنـه (٤٦)
بـهـر صـيـص غـرـانـد بـقـي نـسـبـه تـي

شـه يـطـان ل شـيـخ بـو (سـهـر ئـه مـيـر)
نـيـشـان د دت شوغـلا بـي خـيـر
خـه لـقـنـو دـنـي نـائـيـت ب كـيـر
دا جـه هـد بـكـن ل ناخـيـر هـتـي

بـي دـهـسـت لـمـيـژ ل مـيـژ دـكـت (٤٧)
تـه هـه جـو دـان (٤٨) دـرـيـژ دـكـت
لـيـبـا مـهـز ن دـي هـيـژ دـكـت
يـان چـاـر كـهـنـا ر مـهـلا لـه تـي

وـهـر عـيـ دـكـت زـولا دـبـت
بـهـر صـيـص قـهـوي پـي شـا دـبـت
نـوـر ژ رـوـان پـهـيـدا دـبـت
شـه بـيـهـي هـه يـثـا دـا كـه تـي (٤٩)

حـه تـا نـه بـو شـو بـه هـتـي نـور
فـر سـهـت نـه كـر فـه تـحـي صـو دـور
دـور هـات د بـز مـا رـي دـكـوـور
هـه قـر و بـكـن شـه قـا و هـتـي

وـهـخـتـي خـو ه لـي مـالـي بـكـت
ئـا قـي لـه شـه مـالـي بـكـت
قـه صـدا كـه زـي كـالـي بـكـت
زـانـت شـو غـول ب دـه سـت قـه تـي

خـه لـقـنـو خـو دـي تـه قـدـير دـكـت
جـو زـئـه ك لـه عـيـن تـه دـبـيـر دـكـت
قـه صـدا كـه نـيـشـكا مـيـر دـكـت
چـو وـنـه تـه مـام قـرا كـه تـي (٥٠)

مـيـر هـك هـه بـو بـي حـه د ب مـال
بـكـر هـك هـه بـو قـا مـهـت شـه پـال
سـيـمـا و هـكـو و بـه دـرا كـه مـال
قـه ط كـه س ئـه دـا كـت (٥١) و هـصـفـه تـي

قـه ط كـه س ئـه دـا كـت مـه دـحـان
شـه بـيـهـي هـه يـثـا چـا ر دـه هـان
عـو مـر ژ و ان سـال و مـه هـان
و لـدان و حـو ر ا جـه نـنـه تـي

و لـدان و حـو ر ا بـيـهـن خـو شـه
ئـه شـك و (٥٢) غـه زـالا چـا ف ر هـشـه
دـيـم قـه مـهـر ه خـال حـه بـه شـه
حـبـرا بـيـه سـه ر كـا غـه تـي

خالئ ژ رهنگئ فلفلان
ئیلان و جوتئ قاتلان (۵۳)
ئو ففر دکن خونا دلان
باکسرچ زانت مـروهـتئ

بکر (۵۴) ژ رهنگئ حورییان
سرداره (۵۵) رهفا (۵۶) قومرییان
صهییاده قهلبئ صوفییان
مهشغول ب کئرا ذبحهتئ

کئرا د دهستئ ئەسمهـران
صوره ژ خوئنا (۵۷) جگهـران
خهلقنۆ ژ ئەقئینا دلـبهـران
مهعلوم نیه چ ب سهـر مهـتئ

ئو نازکا مهـشهـورئ عام
شهـهـ طوطییا ئیوان مهـقام
لهـب شهـکهـرا شیرین کهـلام
شهـیطان دخهـوده بع کهـتئ (۵۸)

ئو نازکا وهی موعـتهـبهـر
شهـیطان دخهـوده هاتهـ سهـر
(پیر عهـفییا) (۵۹) کابووس دبهـر
زهـبانییا قیامهـتئ

خهـملئ ژ رهنگئ پیـرهـکی
سیمیـا وهـکو خنزیرهـکی
لنگ دا کهـنیشکا (۶۰) میـرهـکی
ئئمن دخهـو ده راکهـتئ

شهـیطان بووه جن طازییهـک
راهشت دگوهـده گازییهـک
لئ بوویه تـای و لهـرزیهـک
کچ هـلبـوه ژ غهـفلهـتئ

کـویهـک دخهـوده پیـ رهـیی
نازک ژ غهـفلهـت هـلبهـیی
لهـعلئ د صور کهـف لئ مهـیی
رابین ب (زینا) (۶۱) خـدمهـتئ

لئ روهن کـرن مـوم و چـران
دهـاتنئ باب و بـران
پیـده دریزن هیـستـران
یا نازهـنین چ ب سهـر تهـتئ

خالئ کچئ پرسـیار دکن
دهـست و (۶۲) پیـیا تیمار دکن
جیـری و خزمهـت کار دکن
یار و رهـفیقئ هیـشهـتئ (۶۳)

جارهک بیینن(۶۴) خادمان
بهنیـرنه(۶۵) بال عالمان
جه ما بکن مونه جـمان
ژیرا بکن کـتابه تی

تاینه ژوور خه لقی ره مال
هندی هه بوو نه سمائو حال
تی سهح نه کر حال و سه وال
وان ب حیسابا نه بجه دی(۶۶)

حیساب لوان موشکل دبوو
دهست ل کـتابان شل دبوو
حـه رفرقیـن دنو داخل دبوو
نه لیف نه دین دکر خه تی

وان قهط نرانی حال چیه
هه میان دگوت چاقینی یه
لازم کچی نیته گرتی یه
ئسم و طلسمهک لی نه تی

(اسم) و (طلسم)ی حـرز دبهن(۶۷)
شیخ و مه لا ژیره دکهن
قهط کـییم نه بوژانا به دهن
سور بوو ژ دهست حـه راره تی

پاشی وان حـرز و کـتابان
نه لخناس پیـری خرابان
چود خـه ونا دییی و بابان
لی دکت قی نه صیحه تی(۶۸)

د خـه وین دبین باب و دی(۶۹)
وه دقتی کچی خوهش کت خودی
بان دی(۷۰) بنه بال زاهدی
روژهک بدهن لی مـوهله تی

کارا کچی کن ب ناواکی
سه ری بشون ب ئاقه کی
دا شیخ ببینی گاقه کی
قه نجه ل بو مه صله حه تی

لازمه شیـقه ک بمینی
حال و ترسا وی ببینی
ئسمی (یشمخ) لی به خوینی(۷۱)
مارهوا کن حاجه تی

سی شه فان د خه ونی دبین
باب دبی مالخوی بخوینن
رابکن پیـر روز هلیین
صاحبی فراسه تی

خه ونا کـو وان دینه ب جوت
با خوئی ژ مالخویره دگوت
دائو بران دل پی دسوت
نادت وهزیر ئی جازه تی

وهزیر ژ باخوئی پرسوی یه
خه ونا کـو وه ئیشه ف دیبه
باوهر مه کن ره حمانی یه
من دل نه چوئی وه قعه تی

جار جار دکن بی حوکمییان
ظاهر دکن بی شه رعییان
خه ونا حه راما عامییان
باوهر مه کن قی روئی ته تی

خه ونی دوان صادق دبن
ئر خزمه تا خالق ره بن
دوور ژ کسه سی (فاسق؟) (۷۲) دبن
ل دوشه کا عه داله تی

خه ونا وه دی بی شرعه ته
دیتنا مه حرم عه وره ته
بابی قسه بول ته وه ده عه وره ته
ژ نا شه رعی و کوره تی

ئه ف رنگ دبی مالخوئی کوهن
ئر هون دکن پرسوی ژ من
بسپی رنه شاهی مه زن
ششافی دکئی ژ عله تی

ته دبیره کی مه عقول دکر
صه د حه یف کو میر قه بول نه کر
نه فسی جه له و ته حمول نه کر
ته حله حه قی ل کسه خوش نه تی

حه قناسی گوهدار موئمن
گومره ه (۷۳) قه وی دل هیسن
شیره ت د گوه نا سه کن
نارنج ل بابی گونبه تی (۷۴)

کی میا له با من عاقله
ئسنان ب علمی کامله
ره ئیا نه ئه هلان موشکله
خه لقی مودام د غه فله تی

قه نچ کر وهزیر ئه مینی کر
بابی کسه نی زکی ره بن کر
(خور کردن و خود بینی کر) (۷۵)
ژ کیم فه هم و جه هاله تی

(کیم فہمیئی) (۷۶) جاہل دکن
رہئی دبی عاقل دکن
گوش ب ہوائی دل دکن
خہملا کچی و زینہ تی

رابونہ خہملا وی (۷۷) بکن
کاری کو باب و دی بکن
لازم قہوی دی چی بکن
ژ زیف و زیری صبیہ تی

یہک جہار د زیری وەر دکن
کاشانیسا دہر دکن
تیکدہ جہلا ماوہر دکن
ژ بیہن و بوخورا حوسنہ تی

عود و زوباد و عہنبہرہ
مسک و گولاب و ماوہرہ
جوانا پر چک (۷۸) چہنبہرہ
شوبہی عہروسا داوہ تی

دیمما گولی سوراف دکن
زولفان ل سہر داٹ داٹ دکن
ب حننہ ئو زہرباف دکن
ب جہوہری د قییمہ تی

تیک جہوہر و ئہلماس دکن
کوفی ژ (بافتی) (۷۹) خاص دکن
ل فہوقی تاجان راست دکن
ئہف رہنگ دبن زیارہ تی

ب عہجہبی (مداہ) (۸۰) دبن
ب تہختی کوشالگہہ (۸۱) دبن
بال عابدی اللہ دبن
ہیفی دکن فہضیلہ تی

ئہو عابدی ب ناموس و نام
بیہن عہنبہرا ب لہعل و جام
ب ریز و ئہدہب برنہ سلام
نیزیکی دہستی حہضرہ تی

دیم قہمہرا ئہبرو ہلال
رہنگ کہو کہبا (۸۲) خورشید مثال
کچ بی رہفیق ہشتی ل بال
ئیمن ژ ترسا توہمہ تی

ئہو نازکا خہلک موشتہری
بہر صیص دوی نافہ کری
شہیطان دہمہک چولی گری
خیلی قہکر ژ جہبہہ تی

خـیـلی ژ بهر دیمی قسه کر
ترسا کچی لی زیده کر
یا شیخ تچار پروه (۸۳) نه کر
بی شه فقوت و بی ره حمه تی

طای غه ریبان بهر مه ده
ئه جرئی د گهل وان بی حه ده
خیری مه ریضان یه ک سه ده
ژ بی حیساب فه ضیله تی

ئه و عابدی قائم ل ری (۸۴)
جـارـهـک نه ظهـر دا دیم دو ری
طهیری دلی شیخ هلفـری
بی نختیار کر قامه تی

بی نختیار بو راهبه
فکری د خه ططی کاتبه
حرفا ئه فین کر غالبه
دین بوژ نه قشقی قودره تی

دین بوژ خـال و ئه بروان
ژ بیهنا رحان و (لیموان) (۸۵)
ئه و بلبللی وان بشکوان
وهر بود تورا ئولفـه تی

شه یطان له عینی فاسده
سور گول نه ما بو عابده
وی موبته لاهلا کر زاهده
دل گرت ب داقا ره غبه تی

مـوحـبه ت قولویان گهرم دکت
صـهـد به رقی پولاد نهرم دکت
ئاگر ژ پوشی شه رم دکت
ناری مه جازی حرقه تی

ئه و عابدی حه یران و مه ست
به ند بو ب ته قـدیـرا (الست)
شیخ نختیار چو بوژ ده ست
شه رمـهـنده بود خلوه تی

شه یطان دبی قه ط شه رم مه که
یه ک ئاده مه ک نین بی له که
باندی ژ عه یبان توبه که
موسی دکت شه فاعه تی

قه ط غم مه که دونیا وهیه
به نگ و زنا قه تل و مه یه
ل وان حه مییان ته وبه هیه
پاقر دبت ب ته وبه تی

ب تـه و بـئ دچـن بـئ تـه دـه بـئ
ترسم کچن حه ملهک هه بئ
باندي توژئ شه رمه نده بئ
کو بکن گه لوژئئ قصه تي

شه يطين ژ به رصيص لهومه کر
ته فتنه که هه ف خوه کر
چاخوژ مير شه رمه نده کر
داخل بووی د خه طيء تي

پاش کوبه لا بوصادره
قسه تلا کچن تـه و لا تره
دا سـه ح نه کن باب و برا
ترسم ژ ته ژ سـياسـه تي

هه يا خـودئ لئ نـازري
ودبئ حه تا کچ نامـري
ئه ف عه يب ل ته نا فـه شـري
قه ط يا خودئ قه بـير نه تي

بـابئ قـه وئ تـه و کچ دقـيـت
باندي قـصـئ ژيـره دبـيـت
ئه مـري عـظـيم ب سـه رته تيـت
نـابئ خـلاص بئ عـبره تي

رهنگ و رووی شيخ شه حـتـانـد
ئه و ل طه ريقئ غـه لـتـانـد
کچ کوشـت و خـون لئ شه بـطـانـد
شـه رعي ژ بـابئ ديـه تي

روژا کو به رصيص خه لقانـد
ته قـديـر ل ئـتي نه فـقـانـد
ب ئه مـري خودئ کچ خه نـقـانـد
ب زاربيـو قـيـامـه تي

حه يفا له طيفـا شه که رين
دائو برا لئ تيـت گـريـن
ئه و را د(۸۷) ل شيخ گـرتي برين
رهش کرب داغـا فرقه تي

ل عـابـدا(۸۸) داغـا بـيـم
ل سـور گـولا باغـا بـيـم
يا سـونـبـولا ئاغـا بـيـم(۸۹)
غه پري ل باغئ حـشـمـه تي

يا ل گه رده نا رهنـگ عـاج بـيـم
يا ل کوفـيـا رهنـگ زهر تـاج بـيـم(۹۰)
هندي مه دحـاب ديـبـاج بـيـم
ناکم خلاص قئ قـصـه تي

يا قه نچ نه وه كو تاھ (۹۱) بکين
ڦي نازکي وندا بکين
ئيشه ڦ د سيلی را بکين
الله غه ريق کت ره حمه تي

الله ل به رصي ص حو کوماند
شه يطان مغار لي هه دمماند
مالک ب سه ردا عه دمماند
نائيت ه سه ر صلاحه تي

شه يطان ژ ري بر زاهد ه (۹۲)
پاش کوفه يت کر عابده
يا شايخ ئي جازا من بده
دا نه ز هه ريم سسي احه تي

ده ستور بده من ئيشه ڦه
داچم ب نک باڦي خو ڦه
چاره ک بييم بييمه ڦه
داخاز بکم ژ شسي ره تي

بي شسي رهت و ته دبیره کی
بي ئوستکار و پيیره کی
نادن جه و ابا ميیره کی
بڦي دچنه فه ضاحه تي

نه ظه را ميیرانه گه رمه
مايييه فه هم نه و قه دمه (۹۳)
کوبه لا بچي ته ژ سه رمه
نه ز نه دا کم حو ججه تي

نه ز دزانم ڦي ججه و ابي
داچمه نک پيرو بابي (۹۴)
بي ته دبیره را وي قه نابی
قولزوما علمييه تي

هندي د ناصي بت قصه ت
نه و مال خراب ري تي دبه ت
ڦان موشکلان نه و حهل دکه ت
پر عاقله فه هم دره تي

به رصي ص دبي به ندي هه رپه
ظاهر بکه ژ بابي خو ه رپه
جه و ابه کی بينه ژ مه ره
مائل بکن ڦي ده فععه تي

به رصي ص کوبن ژ با ڦه بو
(نه بييه ض) ژنک وندا ڦه بو
بابي کوري پي شاي ڦه بو
گو (اخممار) (۹۵) ژ کوفه تي

ئەبىيەھض بەيان كىرگوتنە
فسق و فوجور ھەقىقەتە
من پى كىرن قىھتل و زنا
شكىنا سىتونا عىززەتە

ھەقىقەتە قىھتە زىھى
قىھتە تل و زنام پىيدا كىرن (۹۶)
باندى د قىھتە (۹۷) بەرەسە
قىھتە سەسە بىكەن ھەسەتە

ئىلىس ئەبىيەھض بەرگە راند
پىسىر ئەبىيەھض بەرگە راند
طەعن و دژون كىھى پى براند
زىبەندە (۹۸) سىما ھەسەتە

بەسەسە سەردارى چىان
طاعتە د كىرەى ئەبىيەھض
شىقىدە سالاھەتە چىان
داخل كىرى د ھەسەتە

ئەو عابدە جىھ ھەسەتە
د ھەسەتە خەسەتە د ھەسەتە
خىرەل زىھى راجھە
ل دەھتە ھەسەتە

ل دەھتە ھەسەتە كىھى ھەسەتە
باندى كىھى راسە بى قىھتە
ئەو دى ئەبىيەھض بەسە
گەسەتە ھەسەتە ل ھەسەتە

شەبەسە ل ئەبىيەھض ھەسەتە
تە (۹۹) خاتىرە بىھى ھەسەتە
ئىمان ئەبىيەھض چىھى ھەسەتە
رەبە ھەسەتە كىھى ھەسەتە

رەبە شەبەسە كىھى ھەسەتە
ئەو سەسە ھەسەتە بەر ئەبىيەھض
ئەو دوزەھى بومەسە ھەسەتە (۱۰۰)
تە قىھتە ھەسەتە

ئەسەتە تە دى ئەبىيەھض كەھى (۱۰۱)
چو بن گەھى مىرەى شەھى
خەسەتە ھەسەتە چىھى ھەسەتە
ئىرا د كىھى ھەسەتە

د ھەسەتە (۱۰۲) د بىنتە ھەسەتە
اللە بىھى پىھى ھەسەتە
كوشتە ل بەرەسە لازەھى
ئىرا د دت شەھەتە ھەسەتە

شه یطین ب صورهت با کری
هاوار کـــــوره باب (و) بری
ئان وی دنیتف ئاخئ کـــــری
قهط کـــــهس دهانا من نه تی

جارهک وهرن تهفـــــتیش بکن
طه ماهییا قـــــه میش بکن
باندى ل من قـــــه تیش (۱۰۳) بکن
من زپر و زیتف ب کـــــیر نه تی (۱۰۴)

زپرئ کـــــوهوستتا چـــــیکری
تاجا مورـــــه صـــــه ع ل ســـــه ری
نائیت ب کـــــیر خـــــه لقی مـــــری
ژ من قـــــه کن (۱۰۵) قئ کـــــسوه تی

بابئ ژ خـــــه ونئ دل قـــــه گـــــه شت (۱۰۶)
شاه و غـــــولام رابون ب قـــــه ست
چونه شکهفـــــتئ دهست ب دهست
داخـــــواز دکن ئه مـــــاننه تی

ئه مـــــاننه ته بارئ مـــــه زن
شیخ گوئـــــه ز و ئه مـــــرهد و ژن
دونیا حـــــه رام دوره ژ من
(ثوی) (۱۰۷) ژ شـــــه ئنئ م نه تی

خـــــه لقنـــــو جه و ابا شیخ ئه قـــــه
ئو جان نه هات (ینگئ) (۱۰۸) مه قـــــه
قه گـــــه ییا ئو هاته قـــــه
وندا قـــــه بو وی ســـــاعه تی

ته حقیق نه کـــــر وان ئه و جه و اب
ژ یارییا خـــــه لقی خـــــراب
وان گـــــوته شیخ هیا کـــــه ذاب
ســـــه راست (۱۰۹) ببئ عباره تی (۱۱۰)

دل سه عییا (۱۱۱) قـــــه تلئ دکن
کـــــوشتن تنئ چ لئ دکن
هه تیانه ناف ســـــی هلی دکن
ب ســـــه ر قـــــه چونه توربه تی

ئو ناگـــــهان ب ســـــه ر قـــــه بون
نیـــــشان و زولف ژ دور قـــــه بون
لازم ژ گـــــریان زه ر قـــــه بون
ئانینه ده ر ژ وه حـــــشـــــه تی

کچ کـــــه و کـــــه با شهف طاریان
ئو زاهدئ ژ حـــــوربان
بو خونییئ ئه نصـــــاریبان
یا ره ب به لا ژ بال ته تی

ياره ب تو كه س سه ودا (۱۱۲) نه كي
فه ييت و شه رمه زار نه كي
عه يبال كه س ئظهار نه كي
حه تتا قه روزا ساعه تي

عه يبي د خه ف بون نه شكه ره (۱۱۳)
حه ميان بهيست نه و ماجه را
به رصيص هلاويست (بشرا) (۱۱۴)
هاته حه دي هلاكه تي

جه لاد ژ گه نجان كار دكت
به رصيص ژ دهست هاوار دكت
مه لعون خوه لي ئظهار دكت
ديسان گه هايه له عنه تي

به رصيص گري گوتي ب زار
نييهت خرابي قه لسي يار
چرا نه هاتيه ديار
بي شه فقهت و بي ره حمه تي

گه و خلوه يا بابي دور بو
گه ه د (لبنان) و گه ه د (طور) بو
سه كنيمه حه تتا حوضور بو
ئه قه گه امه خزمه تي (*)

خه لقنو بني ترن كا زبي
ئه ف ره نگ دي يتته راهبي
ئه ز قه نج دزائم سه به بي
كافر دكت كه يف ييه تي

به رصيص گوب قوطبي خاص كي (۱۱۵)
قي قصا موشكل توراس كي
من ژ قي به ندي خالص كي
بممه قولي مننه تي

دوژمنان ئنصاف چو نينه
ته دقي دونيا شيرينه
سه جده بو ذاتي مه بينه (۱۱۶)
دا بكمه شه فاعه تي

ئه ر تينه من سه جدا سه ري
جاره ك بكم نه ز مه هده ري
هادرل ته قه دبن ده ري
في الحال دبيني ره حمه تي

ئه و عه ابدي بي ده وله ته
ناقني ژ دوني ساي (ره ته) (۱۱۷)
قي خه به ري باوهر كه ته
سه جده دبت ژ ضه روره تي

ئەو عابدى بىنايى (۱۱۸) وعود
شېخ ب ئىشارەت بر سوجود
شركا عهظيم چو بو ووجود
ئىممانى بر ب شددەتى

ئىمان ژ بەرصىص بو جودا
شەيطىن قە كوشتى زاهدا
(فروار) (۱۱۹) كىر بارى خودا
مەكسەب نەكىر تجارەتى

هەفتى يويەك سالى تەمام
طاعت دكىر دائم و دام
قەبول نەكىر شاهى عەللام
يەك جار برە خسارەتى

قەنج ناس بكن (الله)ەكى
(بر) (۱۲۰) خدمە تا پادشاهەكى (۱۲۱)
ضايە مەكن ب گوناهەكى
ئىمن مەبن ژ هەيبەتى

بى حىساب (مكىسى) خەبەردان
ژيارا قەلس و نەمەردان
دى نەدامەت بى ب سەردان
(مىم و حى) ب روايەتى

(مىم و حى) ئەف بەند دگوتن
ئەم ب مەعنائى هەقوتن
عوجبى گشت خىران دشوتن
لەو رىاء ب كىر نەتى

فعلا خراب خود بينى يە (۱۲۲)
عوجبى مەكن ل دىنى يە
دەريا سەراست مەسكىنى يە
ژ دەرويشى و حەقارەتى

په راویز

(*) مهلا خه له فني رهمه تي د وي سرفه ريدا و پيشتر ژي چندين (روايهت) تين ستران و حيكايه تا (هه سامي) تاغي و ستيا له عليخاني) نقيسي نه و كريبه شانوكه ري ژي د (۱۱۸) كهركاندا و گه له ك سپهحي به.

هه مي روايهت به كن كو له عليخان كچا عه زه ب تاغايه لي هنده ك د بيژن سهره كي عه شيره تا (گوښه بي) به كو مه لا خه له ف تشته كي گه له ك سپهحي دبارا ژ هه ف چونا في عه شيره تي د پيش چاخي به درخاندا نقيسي به ياني ژ كه م قه د سه دي هه ژده هي دا ب هوي زورداريا به كي ك ژ ميرين بوتان مه لا خه له ف ژ هنده ك مروښن شه هزا ژ گوښه بي بيان وهرگرتيه . هنده ك د بيژن سهره كي عه شيره تا (سپيرتي) يان بو و له عليخان ژ سپيرتي بويه ياني (اسپايرد) ه دنيتف به يينا مكسي و خه سخيري و هيزان دا و هنده ك د بيژن عه زه ب تاغا سهره كي عه شيره تا كه لهوكي بويه ، و پيش سه دي نوزده هي سهره اتيا هه روو عاشقان هه سام تاغا و له عليخان رودايه . هه سام ژ تاغايين عه شيره تا (بهرواري) بويه له قه زا خه سخير و نه وره ژ تاغايين (تاديان) كو هه تا نهو ناغي (تاديان) بو وان تيبه گوتن چكو ژ زوريه تا (شبخادي - شيخ نادی - شيخ عدی) اي شېخي ئيزيديانه و شه هيد يعقوب تاغاي ئهروه وي ژ زوريه تا دهرويش تاغاي مامي هه سامه و خليل تاغاي يعقوب تاغا ژي هه تا ۱۹۸۳ زيندو بو و كورد په روهر بو و د وي ريي دا به يعقوب تاغا چوه و خليل تاغا ژي ره في بو و گه له ك ل سوربائي مایه به يعقوب تاغا له (۱۹۲۵) دا د چاچي شورشا باكور ژ نيث چو ره في و هاته ناوچا زاخو. دياره وهخته كي عه شيره تا بوشا (بهرواريان) ئيزيدي بويه .

من د سالا (۱۹۵۶) ژ رهمه تي شيخ معصوم نورشيني (له تهنيشتا دهشتا موشن) بهيسته به كو هه سام ژ عيشقا له عليخاني وهك دينان لي هاتيه و تركا هه رتيا خو كريبه و هاتيه دهشتا موشن و ل و پدي چويه به رهمه تي.

شاگري من مه لا خه له فني دلسوز و چه له نك و ژيهاتي مقدره تي گه له ك دبارا هه سام و له عليخاني دا خرڅه كريبه هيشيدارم روژه كي بكارين چاپي بكين . د مده هي دهه سالاندا زیده تر ژ چوار هزار بهر په ر ژ كه له پورا بلاڅ كوم كر لي ژ بي به ختيا كه له پورا كوردان زو وهفات بو و كول و گوښان بو من هيتلا و كهس نينه جهي وي بگري .

برايي هيترا مسته فا نوري بامه رني ژي هيمه ته كي مه زن كر كو سهره اتيا هه روو عاشقان د كتيب هك دا چاپ كريبه ل ۱۹۸۰ دا .

- (۱) (ماذن) (اسم فاعل) ي (اذن) ده به .
- (۲) باخو (خودي) به نه سل مه عنا سهره ر (سيده) ياني خودي ئيزنا مه بده .
- (۳) د ده ستقيسي دا (دانانو زيران) هاتيبه .
- (۴) من نه زاني مه عنا (ارمش) چي به لي مه لا احمد ي براي من د بيژي (نه رمش) وشه به كي توركيه ياني نه وي بسهر هه قدا چوو هه لها .
- (۵) ژ بهر وي كو له نكه نه دوره «شېخه كي» بي يان ژي وها بوه «سه د حه يف كو وي شېخه ك نه بو» .
- (۶) «خبينج» هاتيه نقيساندن مه عنا وي روهن نينه نه گه ر مه خسه دا وي پي (خلوهت) نه بي يان ژ ووشي (خن) ا عه ربه بي و يا كو مه عنا جهي نه په ندي ژي تي به سه ح كرن .
- (۷) «نيه» هاتيه نه گه ر «نيا» بايه دگه ل هه روو كه رتكيين پيشي ريي ك دبو گه ر چ د خوه ندا خودا بزوين ل دهنكي نه ليفي نيزي ك دبي .
- (۸) «مه زن» ب يه ك نون هاتيه نقيساندن به لام ژ وهك ژ هه روو كه رتكيين پاش وي تيبه زانين كو «مه زن» ه ب دوو نون و ژ «هندي بچوك» ژي تيبه زانين كو نه ف ووشه به (جمع) ه نه ك تاكه .
- (۹) ل سهر ته نشتا بهر په ريي خه ته ك كيشايه و وسي خال (نقطه) ل سهر داني به و ل ژيري نقيسي به «ري ادم» ياني مه خسه د ژ «باپي» تاماده مه .
- (۱۰) تشته ك وهك «۷» ل سهر ووشي «مكسي» نقيسي به و هه روو ل سهر ته نشتا بهر په ري ژي نقيسي به و ل ژير وي نقيسي به «اي فقه» ياني مه خسه د ژ «مكسي» فقه هي ته يرانه .
- (۱۱) ناصي: ياني (ناسي) . د هنده ك هه رتيمين كوردستاني دا سيناوي دكه ن (صاد) .
- (۱۲) پيتا (ر) وهك (د) ئي نقيسي به لي ژ مه عناوي تيبه زانين كو (ري) به ياني

«بری» یه. نقیسه فان هندهک جاران (د) و (ر) وهک ههڤ دنقیسی و ههروسا پیتا (ص) ژى وهک (م) ید نقیسی.

(۱۳) طهحل: یانی تهحل. د هندهک هه ریمین کوردستان (ت) یینا وئ مهزن دکهن وهک (ط) لئ تئ و ب (ط) ژى دنقیسن دکهن وهک ووشئ (طهنى).

(۱۴) ئەز نزانم مهعنا «تورى» چى یه.

(۱۵) خالا نونا «باطنى» ئ نه نقیسی بو.

(۱۶) نقیسی بو (گو) ب گاف. بئ گومان «کو» یه.

(۱۷) نقیسی یه «لیشا» یانی «لهیث» یانی شیر. لئ نه دوره «لیس» بئ یانی جهئ عابدان وهک ژ «کوه و حصار» یان بئترین ژ فئ مالکئ ئەم هزر دکهن. تهیرین مهزن وهک (بازه) لیسین خوه د کوه و حصاران دا یانی د کهڤرو چیلین مهزن و ئاسئ دا چیی دکهن. ل دویمهه ژى مهخسه د ژ (لهیث) یان (لیس) عابدان دلئ عابدانه یانی دلئ بهر صیصه. یان ژى هه (لیسا) یه و ب خهله تئ «لیشا» ب (شین) نقیسی یه. چکو (شین) نافرستی وهک (ئئ) دنقیسی.

(۱۸) (درکه) یانی (دهرگهه) یانی (دهرگهه) نقیسی یه ب (کاف) ئ نه ب (گاف) ئ. د هندهک هه ریمین کوردستانى دا بئین کوب زارئ کرمانجیی ژورى تاخیقن دبئین (دهرکی مه) و نابئین (دهرگهه مه) و ئەڤ ژى نه بچوک کهرا (تصغیر) (دهرى) یه د فئ جهئ دا.

(۱۹) ئەڤ نیڤ مالکه د مالکا پئیشی دا ژى هاتبو نه دوره ب ئەسل کهرتکه کی دبئر هه بئ و ب خهله تئ ئەڤ کهرتکه د جهئ ویدا هاتبئ.

(۲۰) «خر ب کی» هاتیه د دهستنقیسی دا لئ تیبه زانین کو (خراب کی) یه.

(۲۱) بئ دچئ «لئ بدم» بئ. مهعنا فئ کهرتکئ ژى بو من روهن نینه.

(۲۲) وهکو کهفانه کی د پئیشیا نه جدئ فئه تئ نقیسی بو بقی ته خلیتی (نجدیقه تئ). مهخسه د ژ نه جدئ هه ریم (نجد) بیه ژ جهزیرا عه ره بئ.

(۲۳) خالا (ز) ئ نه نقیسی بو.

(۲۴) نقیسی بو «برقه» ب (ق) ئ لئ یاراست (به رقه) ب (ف) یه چکو مهخسه دا فقههه تهیران ئەوهیه کو دبئین شهیتان بهرئ خوه د دا به قبله تئ و سهرئ خوه د چه ماند.

(۲۵) «گو» نقیسی بو.

(*) «ژحقرا» هاتیه به نه دوره (ژ حقرا - قهحرا) بئ یانی ژ عاجز بئ.

(۲۶) «قصت» یانی (قصد) هندهک ژ کوردان دالا وئ دکهن (تئ) دبئین (قهصت) و ههروسا (قهست).

(۲۷) نقیسی یه «خبر» ب (ب) نهک ب (ی). بئ گومان خهله ته مهخسه دا وئ خبئرو سنه ته.

(۲۸) «لجهدا» هاتیه به نقیساندن (ل جهدا) یانی ههردوی چاخیدا یهک سهه بهر صیص ب غهلهت چو. نه دوره ژى (لجهدا) بئ یانی رئ یا راستی غهلهت کر و چو ب جهعدا غهله تئ دا هه وهکو فئ هزرئ دکم ژ نیڤ مالکا پاش وئ کو دبئین «بئ گومان رئ اختلاف کر».

(۲۹) «مزگتی» هاتیه به نقیساندن یانی (مزیهفت - مزگهوت).

(۳۰) شاشی دقئ کهرتکئ دا ههیه ب هزرا من «قزی» خهله ته و یاراست (قسئ) یه یانی (قصه) و حکایه تئ ژ فئیدئ فئه ببئین.

(۳۱) باخوئ: یانی خوهی و مهزن و سهروه رئ مروڤ مهخسه ده ل فئیدئ دا خودئ یه. هه د (بهر صیص عابد) دا بئ بیهه کو فقههه تهیران «باخوئ» بو (میر) ب کارهینایه و «مالخوئ» ژبو وهزیری میر ب کار هینایه. شیخ نورالدینی بریفکانی ژى (باخوئ) ب کارهینایه د سهه رها تیا (شاه سهه ره رئ فارسی) دا یاکو پشکه که ژ کتیبیا و بیا دهستنقیس (ذخرة السالکین) ه یاکو ژ ئالیئ مهغه هاتیه دیتن ته ماشه (پاشکوی عیراق) بکه ژماره (۳۵ و ۳۶) ساله ۱۹۸۰ و ههروسا روژناما (العراق) ژمارا روژا (۳/۴/۱۹۸۰). مه نه زانیه (باخوئ) نهود کرمانجیبا ژورى دا ب کار تیبه لئ (مالخوئ - مال خوئ) گهلهک ب کار تیبه دبئین «مالخوئ مالئ» یانی خوهی وئ و مالخوئ فلان ژئئ یانی مئیرئ وئ دبارا (باخو) فقه پرسیارم کر ژ بهرکه تئ سهیدا محمد نجیب بهرواری کو مروغه کی شههزایه و ژ خه باتکه رین به هدینانه و گوت گهلهک ژ مه سیحیان ژ بهر زولما مروقین خراب خوهیان دابونه پال هندهکان ژ مسلمانین کوردان هه تا وان ژ زولما خه لکین دبئر پارئین ئبئر بئ مه سیحی بو بئ مسلمان دگوت (باخوئ - باخوئ من) و هه که هندهک کهس تهعدای لئ کربا باخوی وئ بهرگری لئ دکر هه تاب شههه تفهنگ ژى هه دقئ بارئیدا پرسیارم نارد بو قه شهی زانا سهیدا (البیر ابونا) ئ زاخویی ل بغداد ئەوئبئ بو من نقیسی د کاغهزا عه ره بیا خوه دا یاکو ب میژویا (۳/۵/۱۹۷۹) ه و دبئین پهیقا «باخوئ» ژ دوو په یق پئیک هاتیه: (بئ - بیت) کو (ئارامی) یه یانی مهخسه دا وئ په یقا «با» یه و دبئین ب مهعنا جیه تیبه و ههروسا ژ په یقا «خوا» کو کوردی یان فارسی یه کو ب مهعنا خودا (الله) ه یان ب مهعنا (خوهی) یه و پاشئ بو هه مو سهروهه و دهست هه لاداره کی ب کار تیبه و باخوی د زمانئ (ئارامی) یا نهودا و چه ند زمانه کی دبئر دا ژى ههیه ئەوا باه تا گوتنه باخوی و (باخوس) ههردو وشه ی نیزیکی بهکترن. (باخوس) ژى

ناقى خودانين رومانيان و يونانيان ههروهك (المنجد فى الاعلام) د بهحسا «باخوس» دا هاتيه ههروسا تهماشاي كتيبا (موسوعة الخط العربي ل ١٩٣) بكه يا ناجى زين الدين مهلا خهلهفى نهمرد نامهيهكيا ياخوه دا نقيسىيه و ديبىژى: كرمناج ب مروقهكى مهزن و سهروهه ژ مسلمانان ديبىژن «باخوى» و بو مهزن و سهروههكى غهبرى مسلمان وهك مهسيحي ديبىژن «كهف خوى» .

(٣٢) من نهزاني نهف ووشاهه «كشته» (كهشتى) يه يان (كوشته) يه يان (گهشته) يه لهورا من وهكو خوه نقيسى و هيتلا.

(٣٣) نقيسهفان نقيسىيه «خاصكى» كورد ديبىژن (خاص) و (فلان كهس خاصى خودى يه) بى شهده يانى مروقهكى قهنج و صالحه . بهلكو جيته دزاني جار ههيه ب (شده) و جيته بى (شده) .

(٣٤) ووشى «ياخو» د نيثف بهيتا دوو كهفاناندا نقيسىبو نزانم چما ؟ لى نه دوره «باخو» بى يانى خودى نهو بره نيثف ئاگرى .

(٣٥) نقيسهفانى قى كتيبي گهلهك جار ان (ى) يا دويماهيى وهك دو قى (سين) و (شين) ئى د نقيسى ب تنى مروث ب نيشانا جه و كيشا عهروزا شعري فرقتى بى دكه وهك د قى مالكي دا .

ديسان دبارا قى مالكى دا من ديبىژم تشتهك ژ كهرتكا چوارى كيمه بى دچى وهابى : «دا نهكه قى د هلاكه تى» .

(٣٦) نقيسىيه «قيرا» يه ب (قاف) لى نه شكه رديه «قيرا» يه ب «قى» .

(٣٧) نه دوره وها بى «عالم ب علمى ره ب بى» .

(*) دو جار (دهنگ) ب (دال) هاتىيه نه دوره نيثك ژوان (رهنگ) ب (رى) بى .

(٣٨) نهف ووشا هه بو من روهن نه بو له سهه (كاف) ي تشتهكى بچوكى وهك سهه (فتحه) هه يه .

(٣٩) دو خالين (ى) نه هاتيونه نقيساندن .

(٤٠) شومى هاتيه لى دلخ (شومى) يانى (شومى) بى وهكو كيشا شعري دخازى .

(٤١) «زعلا» ب عهينا بى خال هاتيه نقيساندن لى يا راست «زهغهلا» زهغهله . زهغهله مروث سست و خاى و بى وهجه ههه وسا نهو دهغهله و زيوانا د نيثف دهخلى دا هشين دبى . ته ماشه فه رهنگا جگهه خويى بهرگى (٢) ئى بكه .

(٤٢) (كويهك) سه بى نيره پاش هددى بلوغى .

(٤٣) د كوردستانا باكو ريدا كورد ديبىژن «نفت» يانى (نفت) و نابيژن (نهفت) .

(٤٤) «بركه» هاتيه نقيساندن يان «بركه» يانى و (كره يارى) .

(٤٥) «مير» د باتى (مير) هاتوبه نقيساندن .

(٤٦) «دژمن» نهكو «دوژمن» هاتوبه نقيساندن د كوردستانا باكو ريدا ژى ديبىژن «دژمن» و ههروسا زمانى نهدهبى كوردى ل نك فهقهه تهران گهلهك ب زارى ميللى يانى (عامى) دچى لهورا نه دوره ههه وى (دژمن) نقيسى بى لهورا من ژى نه گوهورى ب (دوژمن) د ئيملا بى دا .

(٤٧) خهلك ديبىژن (بى دهست ميژ - بى دهستميژ - بى دهسميژ) . نه دوره خهلكى هندهك دهقهرين كوردستانى بيبىژن (دهستميژ - دهست ل ميژ) يانى نهف (لام) ه دقى جهيدا لاما (تعريف) (لام التعريف) عههه بى به ئيخستنه سهه په يقا كوردى . يان ژى نه دوره (لام) ب خهلهتى دقى په يقى دا هاتى نقيساندن .

(٤٨) «بجهدان» ب خهلهتى هاتىيه نقيساندن يا راست «تهجدان» ه تههه ججود كرنا نهو نميژانهيه يانى نميژن سوننهت (ژ غهه سوننهت تين نميژا عهشايى) بى كوب شهف تينه كرن و عادهت ژى پاش نميژا عهشايى ههتا پيش فهجرى تينه كرن .

(٤٩) «داكه تى» يان «راكه تى» هاتىيه نقيساندن نه دوره خهلهت بى و ياراست (دركى - دهركه تى) بى يانى وهك هه يقا دهركه تى سپهه حى يه .

ههكه (راكه تى) بى نهوه راكه تى ژ بوگيا و دهخلى تيبه گوهن ياكو ژ بلندي وهر خهلا بى بهلكو كه تى . ديبىژن گيا بى وى وارى هنده زهحف و ب قوهه ته هه مى راكه تى يه و په چن بو به . ههكه نهف په يقه (راكه تى) بى مهخسه د ژى هه يقا چاردهه يه .

(٥٠) نزانم «قراكه تى» چى يه خهله ته يان نه ب ههرا من (قيراكه تى) يه يانى ديبىژى نه ب مهسه لى كه تن و چونه سهه مهسه لى .

(٥١) «نداكت» هاتىيه ههروسا د مالكا پاش وى ژى دا . لى يا راست (اداكت - نهداكت) ه يانى كهس نينه وصفى وى نه دا بكت و ب جيته بى .

(٥٢) «اشك» هاتوبه نقيساندن نه شك ب فارسى روندكا چاقه .

(٥٣) «قانلان» ب (نون) هاتيه نقيساندن بهلكو يا راست (قاتلان) ب (تن) يه چكو ديبىژى ههردو كهزيبى وى وهك جوتهى مارانه و مروقى د كوژن .

(٥٤) «بكر» هاتيه لى نه دوره (بكرى) يان (بكره) بى .

(٥٥) (سرداره) هاتيه نقيساندن و ههروسا (صياده) د كهرتكا پاش وى ژى دالى بى دچى «سرادارى و صيادى» و ههروسا (بكرى) بى . بكر ژى يانى كچ .

(٥٦) «رقا» ب شهدها (فى) هاتيه نقيساندن چكو (رف) عههه بى به و (جمع) وى (رفوف) و (رفاف) ه . د پيشدا قيا بيه بنقيسى «ژ رهنگى» لى تمام نه كره و د ژيى را «ژ خويى» نقيسى يه .

(۵۷) «دخوده» نقیسی به دبانی «دخودا» ئەفا ههژی ب تهخلینا ئاخافتنا خه لکی بازاری جزیره دور و بهرتن وینه ژ ئالیی نقیسه فان یانی نقیسه فانین فی کتیبی فه پیدا بویه چکو د ئاخافتنا (مکسی) دا بازاری فهقه هئ تهیران و سانینه یانی (ئەلیف) ا دویمههیی یا پاش (دال) و (ری) ناکه نه بزویین «ه» .

(۵۸) «بع کتی» هاتیه نقیساندن. یانی شهیتان د خهودا پخ کره کچکی و ترساند و ئەوژی نهخوش کهت ب نهخوشیا دهرونی (مرض الاعصاب) ئەز وه دگه هم دبیتن بو نهخوشه کی وها: (شهیتان پخ کره یی) د ناچا طوری دبیتن (بع) دباتی (پخ - پخ).

(۵۹) «پیر عفیا» د نیف بهینا دو کهفاناندا نقیسی بو مهخسه د (پیر هه فوک) ه ل جهی مکسی و ل بوتان ژی نابیتن (پیر عفی) یان (پیر عه فوک) نه دوره ئەفا هاتیه نقیساندن ژ ئاخافتنا روژ ئافیا دجله و جزیری بی و ژ ئالیی نقیسه فانین کتیبیا (به رصیعی عابد) فه «پیر عفیا» یانی (پیر عفی) یان (پیر عفو) هاتیبی نقیساندن. پیر هه فوک ژی پیره ژنه کی ئەفسانه یه وه دیوا می یه و ژیرا دبیتن (پیرا مروث خوره) ژی دباوهریا کوردان دا پیر هه فوک د له شی خوه دا وهک مروفه لی یا قریژو و پرچ ئالوز و قه بیحه و مروث خوره وجودایه ژ (پیرا سحر باز) یا کو روحا خرابیی هه به و ب مه کر و فنده سحری ل خه لکی دکه و هندهک ئیشین وها خراب د ده نه بال وئ. دبیتن پیر هه فوک بچوکان دره فیتی له ورا ژنک بچوکی خوه ژ پیر هه فوک د ترسیان هه تا کو شهت دهر نه که فن دره فیه ویان ژ مالان دور نه که فن ویان نهره حه تیبی نه کهن. ناقی پیر هه فوک د حکایهت و ئەفسانین کوردیدا گه له ک هاته.

(۶۰) (کنیکا) هاتیه نقیساندن ب هزرا من (کنیشکا-که نیشکا) یه. که نیشک یانی کچ .

(۶۱) «بزینا» یانی (ب زین) ا کو خزمه تا وئ تی به کرن یانی یا کو وهک ستیا (زین) ه د جوانا خوه دا. یان ئەسلج وئ (به زینه) یه یانی بله ز چون بو خزمه تا وئ چون ب هاوار ویتفه. هه که مهخسه د (زین) بی ئەفه فهقیی تهیران ژی وهک علی هه ربیری و مه لای جزیری ناقی ستیا زینا دل به را مه می ئالان هینا.

(۶۲) «دشت» ب (شین) ی هاتی به نقیساندن لی یا راست (دهست) ه.

(۶۳) هیشهت: فهقیی تهیران په یفا هیشهت د هندهک ژ به ره مهین خودا ئینایه وهک ل (به رصیعی عابد) دا و د (شیخی صنعانی) دا ژی وهکو دبیتی:

ناھ و فغان دهر بون هه زار

چه ندی هه بون دهر ویش و یار

هه میان ژ شیخ کر پرسیار
بازار و خه لکی هیشه تی
د ده نه که کی دیتر دا هاتیه:

«بازاری و خه لکی هیشه تی»
دجهه کی دیتری شیخی صنعانی دا هاتیه:

یا قه نج ئەوه مه ستور بکن
نابت سرئ مه نشور بکن
دابین ژ عامی دور بکن
ب دهر که فن ژ هیشه تی
ژ هیشه تی ب دهر که فن
پانصه د مرید به رکه فن

هه روسا په یفا هیشهت هاتیه دوئ قه سیدا تهیراندا یا کو پیتشیا وئ ئەفه یه:

«ئیرو وهرن لازم وهرن جیران و خه لکی هیشه تی»

هه روسا هندهک ژ وان شاعرین پاش و بیژ ئەف په یفا هه هینایه وهک شیخ نورالدینی بریفکانی و شاعر ابراهیم ئاغا. شیخ نورالدین د چیروکا شاه سه نجه ری فارسی دا دبیتی:

یهک سه ر ل من حازر بین
قیکرا وهرن ناظر بین
وهقتی صوی ظاهر بین
خارج بین ژ هیشه تی

ابراهیم ئاغا دبیتی د شعره کا بلاف نه کراییی دا و ئەم چاخنی وی ژی نزانین:

وهر بومه دهر شه هری غه بیب
من قه ط نه بو طلع و نه صیب
بی هس کرم به ژنا حه بیب
جیران و ئەهلن هیشه تی

مده دهه کی گه له که ئەز د مه عنا (هیشه تی) قه دکولم. من کاغه زهک ژ بو قوتابیی خوه مه لا خه له فی بافه بیی چه له نگ نقیسی ئەوی ژی د ولاما خوه دا دبیتی هندهک ژ عه شیره تین بوتان و مکسی په یفا هیشه تی ب کار تین ب مه عنا بوش و مه زن وهکو بیتن بغداد بازاره کی هیشه ته یانی بازاره کی مه زنه. مه لا احمد برائی من کو گه له ک شه زایه دبیتی هیشهت نهو بویه تاخا روژ هلات ژ بازاری شاخا

هه‌کاریا. دبارا مه‌عنا په‌یفا (هیشته) پښه نامه‌م شاند بو کاک خدری پیر سلیمان له‌عین سفنی پاش کوژ پیره‌میرین ئیزیدیا پرسه‌یه دبیژی د ناما خودا یا کو ب میژوویا (۱۹۸۷/۷/۲۳) ئ‌یه دبیژی هیشته ژ بو جیه‌نشینه‌کی تی به‌گوه‌تان کوژ گوند مه‌زنتر بی یانی بو (قصبه) تی به‌گوتن. وهک بیژن (عین سفنی) کو مه‌له‌ندا قه‌زا (شیخان) ه‌هیشته‌ته‌کا خوه‌شه.

دایکا ره‌حمه‌تی مه‌لا محمد نه‌جم مه‌لا اسماعیل بافه‌یی کوژنه‌کی قورن د خوه‌ند و ب دین بو د گوت: (هه‌که مروغه‌ک سه‌د سال عبادت بکه ل سهر بانی هیشته‌تی و لی فلان گون‌ه‌هی بکه خودی ژی عبادته‌تی وی قه‌بول ناکه). من ژ عبدالعزیزی نه‌قیبی وی پرسه‌ گوتم هیشته‌تی چی به‌گوت مه‌درسه‌یه. نه‌ز فی یه‌کی باوهر دکم چکو (هاقیشفته) د زمانی (ناقیسنا) دا بو فه‌قیبی خوه‌ندنا دینبیا زه‌رده‌ستی هاتیه‌ گوتن وهک د فه‌ره‌نگی (ئیریه‌ن شاچ ل ۲۹۳) دا هاتی‌یه یا سه‌یدا محمدامین هه‌ورامی یان بو‌هاو روحانی هاتی‌یه و د زمانی په‌هله‌وی دا هم په‌یغه بویه (هاقیشت) ئیدی نه‌ دوره هیشته‌تی دق‌تی په‌یفا کوردییا ئاقستایی هاتیب و ب مه‌عنا مه‌درسا دینتی ژئی بی.

ب راستی نیزیکه په‌یفا هیشته‌تی به‌ره‌و نه‌مان بچی چکول سهر نه‌زمانی خه‌لکی گه‌له‌ک کیم تی به‌ ب کار هینان نابیژم هه‌که ل نک پیره‌میران مابن.

(مه‌لا خه‌له‌ف ره‌مه‌زانی بافه‌یی) ی مه‌زن ههر دوئ سه‌فه‌ریدا زانی‌یه کو فه‌قیبی ته‌یران ل هیشته‌تی مایه. لی نزانم (هیشته‌تا هه‌توس) ه‌کو ره‌نگه‌ نه‌قه‌ بی یان (هیشته‌تا به‌ری سپی) به. وئیدی گه‌له‌ک بی دچی ل وئیدی سهر هاتیا به‌ر صیصی هونان‌بی. وه‌روسا نه‌و چه‌ند دیره‌ شیعرا کو ناقتی هیشته‌تی تیدا تی‌یه.

(۶۴) «بن» هاتیه نقیساندن لی ژ هه‌ردوکه تکین وئ تیتته‌ زانین کو «بین» ه.

(۶۵) «نه‌نن‌بیرنه» هاتوبیه نقیساندن.

(۶۶) «انجد دی» ب (دال) هاتی‌یه نقیساندن ده‌نگی (دال) و (تی) نیزیکه هه‌قن له‌گه‌ل قی ئیکتی ژی کوردی کوردستان باکور. نه‌بجته (ابجدت - نه‌بجته‌تی) دخونن یانی دالی د گورن ب (تی) بی جا نه‌دوره ب نه‌سل (ابجدتی) هاتیب نقیساندن ژ ئالیتی ته‌یران قه‌ هتا (قافیه) یا شعری نه‌بی گوهورین یان ژی نه‌ گوهورینا قافیی ل ئالیتی ده‌نگه‌یه نه‌کوژ ئالیتی نقیساندن قه‌یه یانی ب (دال) هاتی‌یه نقیساندن لی ب (تی) تی به‌خوندن ههر وه‌کو (ص) و (س) کو فه‌رقی ناکه‌ن د نیف به‌ینا وندا (د قافیه) دا وه‌ک مه‌سه‌لا (دال) و (تی). دبارا شاعرین کورد نه‌قاهه ب (جائز) زانینه لی شاعرین عه‌ره‌ب قی‌یه‌کی (جائز) ناکه‌ن.

(حسابی نه‌بجته‌د) ئی یانی نه‌و حیسابی تی به‌ کرن ب حوروفین (ابجد، هوز،

حطی... تا دویمه‌یی یا کو د کتیباندا ب ناقتی (علم الحروف) قه‌ هاتی‌یه بی دبیژن حروفی (فافیطوس) ژی هه‌می (۲۸) حه‌رفن و هاتنه‌ بلاف کرن ل سهر ههر چوار طه‌بیعه‌ت (الطباع الأربعة) کو (ئاگر و ئاخ و با و ئاف) هه‌روسا هاتنه بلاف کرن ل سهر ههر دوانزه بورجین فه‌له‌کی و هه‌روسا قوناعین (منازل) هه‌یف و وان ستیرین کو هات و چونتی دکهن بو نمونه. (ئه‌لیف) مه‌رته‌باوئ ئاگره و (بی) ئاخه و (جیم) بایه و (دال) ئاقه و هه‌وسا دبیژن ئه‌لیف ژ بو ئاگر و روژ و بورجا حه‌مه‌ل و رونا‌هی‌یه چکو چوارده حه‌رفین پی‌شبی ژ حورفین نه‌بجته‌دی حوروفین رونا‌هی‌ی (نورن) و ههر چوارده‌هین دیتیر بین تارکیی (ظلمه‌ن).

حیسابی نه‌بجته‌دی دوغ درتیه چیکر ناوئ ژ بو ئینانا مه‌نفعه‌ته‌کی به‌ یان نه‌هیلانا زه‌ره‌ه‌کی به‌ وه‌ک ساخکرنا نه‌خوشی. حیسابی نه‌بجته‌دی جوداهی هه‌یه دگه‌ل (طلسم) کو هاتیه‌ گریدان ب علمی فه‌له‌کیاتی قه‌ وجودا هی ژی هه‌یه ژ علمی (وفق) ئی کوژ ره‌قه‌مان تیه‌ه‌ دروست کرن. دبارا کو فه‌قیبی ته‌یران هنده‌ک ژ حیسابی نه‌بجته‌دی و علمی (تنجیم) ئی ژی زانی‌یه. دبارا حیسابی نه‌بجته‌د و وفق و طلسم:

ته‌ماشه‌ روپه‌را ۸۸-۹۳ بکه ژ کتیبنا (ذیل تذکرة اولی الالباب و الجامع للعجب العجاب) ذیل یا فه‌قه‌یه‌کی بی داوئ کورئ عمرئ نه‌نطاکی بی کو خودانئ تذکرة اولی الالباب و دگه‌ل وئ هاتی‌یه چاپکرن ل المكتبة الثقافية/بیروت.

(۶۷) «حرز» (زه‌ین) ا وئ وه‌ک (ذال) ئی نقیسی به‌ لی دمالکا دوا‌هیا وئ دا «حرز» ب (زه‌ین) ه‌کی باش تمام نقیسی به‌. (حرز) ب (زه‌ین) ئی راسته چکو حرز ب مه‌عنا (نقشتی - نوشته) به. نه‌دوره وها بی (اسم و طلسم و حرز دین).

(۶۸) نه‌ دوره نوصحه‌تی «نصحتی» بی یان «قن» زیده‌هاتیه نقیساندن.

(۶۹) کیماسی دق‌تی که‌رتک‌تی دا هه‌یه نه‌دوره وها بی:

(دخه‌وین دبین باب و دئ) یانی دخه‌وین خودا دبین...

(۷۰) چه‌ند جاره‌کی په‌یفا «باندئ» هاتی‌یه د (به‌ر صیصی عابد) دا مه‌عنا (په‌نا) به‌ یانی په‌نا بیه‌نه‌ به‌ر زاهدی و هنده‌ک جارار ژی مه‌عنا وئ بو من نه‌مه‌علومه یان باندئ ژ (بنده) به‌ و عه‌بد.

(۷۱) «یشمخ» ب (ب) ئی هاتیه یاراست (یشمخ) ه‌کو ناقتی په‌کی به‌ ژ (اصحاب الکهف).

(۷۲) «ناسق» ب «نون» هاتی‌یه نقیساندن لی ژ به‌ وئ کو دگه‌ل قی جهی دگه‌ل مه‌عنا قی مالکی نه‌ته‌بایه له‌ورا نه‌ز هزر دکم کو نه‌ف په‌یغه «فاسق» بی.

(۷۳) «گمره» نقیسی بو یانی (کومره‌ه) ب (کاف) لی یا راست «گومره» ه‌کو

په‌په‌په‌کی فارسی‌یه یانی ته‌وئ ری وندا کری.

(۷۴) ل نک من وهایه «نارنج له بانئ گونبه‌تن» مه‌خسه‌دا وی ته‌وده کو نارنج کو
گرفته‌ره خوه ل سهریانی گومبه‌تن ناگرئ نا سه‌کنئ چکو هه‌ردو و خرین و مروفتن
جاهل ژئ شیرهدت دگوئی ویدا راناوه‌ستئ.
(۷۵) ئەف نیف مالکه د نیف به‌ینا دوو که‌فاناندا نفیسی بو پئ دچی خه‌له‌تی که‌تینه
تیدا.

(۷۶) د ده‌ستنفیسی دا وهایه:

«کیم فهمی و فهمی و جاهل دکن» بئ گومان هه‌له‌که زیده هاتی‌یه نفیسانن یه‌ک ژ
هه‌ردو «فهمی و» زیده‌یه.

(۷۷) «خملا و بکن» هاتیو یه نفیساندن.

(۷۸) «پرنچک» هاتی‌یه نفیساندن لئ ب هزرا من (پرچک) یانی پرچا سه‌رئ وئ
چه‌نبره یانی خه‌له‌ک خه‌له‌که.

(۷۹) «نافتی» ب (نون) هاتی‌یه نفیساندن د ده‌ستنفیسی دا یاراست (بافتئ) یه ب
(بئ) «بافت» ب فارسی ب مه‌عنا چین (نسیج) ه و مه‌خسه‌د ژئ قوماشه.

(۸۰) مه‌نزانئ «مداه» چی‌یه لئ نه‌دوره (مداه) به‌عنا (مدح) بئ.

(۸۱) «شالگه» هاتی‌یه نفیساندن. هه‌که شالگه بئ مه‌عنا ته‌ختی شاهه چکو‌گه‌ه
(گه) ل فارسی دا بو ته‌ختئ شاه تئ یه گوتن.

(۸۲) «لوکبا» ب (لام) ی هاتی‌یه نفیساندن لئ ته‌شکه‌ره‌یه کو‌که‌وکه‌با (کوکبا) یه.
که‌وکه‌ب یانی ستیر.

(۸۳) «تجار پروه» هاتی‌یه په‌روه یانی بئ باکی یانی خوژئ قه نه‌دا.

(۸۴) قائم ل ری: یانی د ریئا خودیدا هه‌ر نمیژ دکر د شه‌قان یان ژئ یئ کو د ریئا
خودیدا وه‌ستایه و بئ طاعتیا خودئ ناکه و ب هه‌ردو مه‌عنان دبی.

(۸۵) «نیموان» ب (نون) هاتی‌یه نفیساندن لئ دیاره (لیمو) ه یانی (له‌یمون) ه کو
(لیموان) ه یانی (لیمو-له‌یمون). دار و به‌رئ لیمو نیزیکی پرته‌قالت یه. «نیم»
ژئ داره‌کی مه‌زنه ل هندستانی هه‌یه ب به‌ره و بیه‌نا گولین وئ ژئ خوه‌شه وه‌ک د
(فرهنگ عمید) دا هاتی‌یه لئ ته‌فاهه باوهر ناکه‌م ل ته‌ده‌با کوردیدا ب کار هاتین
و (نیموان) ژئ پئ ناچئ ز «نیم» ئ بئ چکو هه‌که وا بایه بئ بگوتا (نیمان)

(۸۶) ته‌فه ئیشاره‌تی ئایه‌تا قورئانی یه «آلسٔ بریکم قالوا بلی» مه‌خسه‌د ژئ (روژا
قالوا به‌لائ) یه یانی خودئ ژ روژا (قالوا به‌لائ) قه ل ته‌هینیا به‌رصیسی نفیسی
بو کو بیئ به‌نده‌واری وئ کچئ و بکه‌فتئ د گونه‌هی (زنا) ئ دا. یان بیژین بیئ
مه‌حبوسئ ته‌قینا وی.

(۸۷) یان: (ته‌و داد ل شیخ گرتی برین).

(۸۸) «لعاب‌دای» هاتی‌یه نفیساندن د ده‌ستنفیسی دا.

(۸۹) سئ جار «بیم» دفتئ مالکئ دا هاتی‌یه و سئ «بیم» د مالکا پاش ویدا
هاتی‌یه. ئەف په‌په‌ (ببیم) ه یانی ببیژم.

(۹۰) په‌په‌که دفتئ نیف مالکئ دا زیده‌یه ب هزرا من په‌په‌شا «زه‌ر» زیده‌که‌تی‌یه
تیدا.

(۹۱) «گوناه» ب (نون) هاتی‌یه نفیساندن د باتئ (کوتاه) ب (تئ) ئ.

(۹۲) «زه‌د» هاتبویه نفیساندن لئ خه‌له‌ته.

(۹۳) خه‌له‌ت دفتئ که‌رتکا هه‌دا هه‌یه.

(۹۴) ب هزرا من «پیره بابئ» یه و هه‌روسا ژئ ته‌ز هزر دکم نیف مالکا پیتشی وها
بئ:

«ته‌ز نزانم فت جه‌وابئ»

(۹۵) ژ به‌ر کو من نه‌کاری فت په‌یفتئ زه‌بت بکه‌م من وه‌کو خوه نفیسی. پئ دچی
ته‌وه‌ل جار نفیسی بئ (اختیار) لئ پاشئ کره (اختمار).

(۹۶) ب هزرا من «م پئ کرن» ه هه‌ر وه‌کو کیشا شعری ژئ وها دخازئ.

(۹۷) «دفتئ» یان «رقتئ» یانی ره‌فتئ یه. ته‌گه‌ر ره‌فتئ بئ دبی «برصیص گرن» بئ
یانی ته‌و ره‌فتئ و به‌رصیص گرتن.

(۹۸) زیبه‌ند: یانی (سیر به‌ند - سیر به‌ند - سحر به‌ند) یانی سحر باز یانی حیله
که‌ره. شاعر دبیزئ ره‌نگی وی وه‌ک بئ سیر به‌ندا بو.

(۹۹) د پیتشا نفیسی یه «بی خاتری» پاشئ کره «بخاتری».

(۱۰۰) «مفر» ب (فتئ) هاتبویه نفیساندن لئ ژ مه‌عنا وئ تئ یه زانین کو «مقر» ه
یانی ب (قاف) ئ یه.

(۱۰۱) «کفی» ب (فتئ) هاتی‌یه نفیساندن د ده‌ستنفیسی دا لئ پاراست (کفی) یه
یانی ته‌میری وی بئ ب ته‌بیه‌ض ب که‌فتئ و بئ ب جیه بینئ.

(۱۰۲) ب هزرا من (دال) زیده‌یه و یا راست «خه‌ونئ دبیت حاکمه»

(۱۰۳) م نه‌زانئ مه‌عنا «فته‌تیش» چی‌یه گه‌لو دبی ژ دو په‌یقان پیک هاتی‌یه ژ (قه) و
(تیش). یان ژئ ته‌و په‌په‌ (فنیش) ه یانی دبیزئ به‌ند و بازنین ژ من قه‌که‌ن

چکو زیف و زیر ب کیر میریان نابئ.

(۱۰۴) ئەف دو که‌رتکین دو‌تیمه‌یی پیتش و پاش بیون.

(۱۰۵) خالا (نون) ئ نه‌هاتبویه نفیساندن.

(۱۰۶) «فکشت» هاتبویه نقیساندن لی تی به زانین (فهگهشت)ه یانی فهجنقی ژ خهوی یان زفیری یانی هشیار بویان (فهگهست)ه یانی پاشقه چو کو نه دوره نهغه راستر بی.

(۱۰۷) «ثوی» ب (تی) د نیف بهینا دو کهفاناندا هاتی به نقیساندن و په یقه ک ژی ل سهر ویرا هاتی به نقیساندن نه دوره

«بعل» بی کو په یقه کی عه ره بی به یانی بوژن و میرد ژی تی به وهک په یقا (زوج) کو بو میتر و بوژن ههردوان تی به. (ثوی) په یقه کی عه ره بی به و ب مهعنا (ژن)ه و مهعنا وی دثی جهی دا درسته یانی بهر صیص دبیژی: ژن نه کارئ منه.

(۱۰۸) «ینگی» هاتبویه نقیساندن. نه ز نزانم مهعنا وی چی به نه دوره خهلهت بی و بدنگی) بی یانی (ب دهنگه مهغه).

(۱۰۹) خالین (تی) یا «سهر راست» نه هاتبویه نقیساندن.

(۱۱۰) «بی عبارتی» یانی راست و راست بقی عبارتی ل گهل بهر صیص ناخافتن و ژیرا گوتن (هه یا که ذاب) یانی هه ی دهره وین.

(۱۱۱) نقیسی به «دل سعا» و دژیر دا نقیسی به «ای سعی» یانی دل سهعیا کوژنتی دکئ لهورا مه زانی کو یاراست (سعیا) (دل سهعیا) به.

(۱۱۲) «سودار» هاتی به نقیسی لئ نیا داورست (سهودا) ب گورا کیشا عهروز (عروض) ای ژی (ر) زیددی به.

(۱۱۳) «اشکره» نقیسی به نهکو (اشکرا) ب نهلیفیه به وهک «ماجرا» و «بشرا».

(۱۱۴) «بشرا» ب (شین) ای هاتی به نقیسیانندن نه دوره یا راست «بشرا» بی ب (سین) ای یانی بهر صیص (ب سهر) فه هلاویستان یان ژی (ب سهر) (ب سهر)ه یانی ب سهری هلاویستان.

(*) خهلهت که تیه د نیف تی کهرتکن دا چونکه لهنگه.

(۱۱۵) لهنگی دثی نیف مالکن دا هه به.

(۱۱۶) «نینه» هاتبویه نقیسیانندن و نهوژی مهخسه دا فهقیب تهیران تینک فه دده به لکو یا راست (بینه) به یانی شهیطان ژ بهر صیص را دبیژی سهجده بو من بیته.

(۱۱۷) «رته» ب (ری) بی بان «دته» ب (دال) ای هاتی به نقیسیانندن. (ره ته) یانی بچی.

(۱۱۸) «بینایی» هاتی به نقیسیانندن یانی ب (بی) ای. مهعناوی بو من نه روهنه نه دوره (پینایی) بی یانی نهو عابدی و عده و وعود ژیرا هاتی به دابین ژ تالبین شهیتانی فه یان (ئینایی) به.

(۱۱۹) «فروار» هاتی به نقیسیانندن. نه ز نزانم مهعنا وی چی به نه دوره نهو په یقه

(خروار - خهروار) بی کو مهعنا وی ب فارسی (باری کهر)ه و دثی جهیدا ژی دبی یانی نهو ههفتی و یهک سال یان نهو ههفتی ساله ژ طاعه تی بهر صیصی وهک باری کهر بو یانی بهر صیص وهک کهر که باره کی هلگری و ابو و نو فهیده ژ طاعه تی خوه نهکر و نهفا ههژی ئیشاره تی فی ئایه تا قورئانی به:

«مثلهم کمثل الحمار یحمل أسفارا»

(۱۲۰) «بر» هاتبویه نقیسیانندن مهعنا (به) دثی جهیدا نهخهشه لهورا نهو هزر دکم نهو په یقه «پر» بی یانی شاعر دبیژی هون خزمه تا خو یا پر یا کو ههوه ژ بو خودی کری ب گونه هه کی وندا نه کهن.

(۱۲۱) سهری (کاف) ا «پادشاهی» نه هاتبویه نقیسیانندن.

(۱۲۲) «خودی نیه» هاتبویه نقیسیانندن نه دوره (خودبینی به) بی یانی خو په رستن (عجب و تکبر).

فهره نگوک

ثا

ثاتی: تی، یه، تی. په یفه کی عه ره بی یه.
 نازری: توپه بو، عه نری.
 ناصی: ناسی، ناسی و سهخت.
 ثافری: (روژا کو ئادهم ثافری) یانی هاته خولقاندن.
 ثانجا: قیجا، نهوجا، ل ویدی.
 ثاواکی: ب ناواکی: یانی ب ته خلیته کی.
 ثهر: نه گهر.

ثه صفیا: مروقیث قهنج - مروقیث قهنجین خودی بین بزارتین.
 ثه لخناس: شه یتان. چکو چاخه به حس و ذکره خودی تی یه کرن خو پاش قه دده یانی
 خو پاشقه تیخی.
 ئنس (انس): مروث - به نی ئادهم.
 نهوتاد: چینه کن، دهسته یه کن ژ قه نجین خودی ژ قوطبان مهزنتین.
 ئوستکار: هوستاکار - هوستا.
 ئیلان: مار گه لهک جاران مه خسه د ژئ که زی نه که زین دل به ران.
 ئیوان: هیوان - نه یوان.

ب

باندی: به نده - عه بد، خزمه تکار
 بیتم: بیتم.
 بهرات: شهف بهرات شهفه که ل دهه روژین دویمه هیکه دایه ژ هه یفا رمه زانی ب
 عه ره بی ناقی وی (لیلة القدر)ه. بهرات ب مه عا فه رمان ژی تی یه یانی نهو
 نقیسینا ژ ثالیی سولتان فه بی.
 بکر: کچ - کچا عه زه ب.
 بنیاد: بناغه، نه ساس.
 بی سه رومایه: بی سه رما، بی رهس مال یانی، دهوله مه نده.

پ

په ره یز: پاریز - پاریز کرن ژ هنده ک خارنان.
 پسان: کوران. پسمام یانی کورمام ژ په یفا هاتی کو په یفه کی فارسی یه یان بیژین
 ناری یه.
 په ند: شیرت، نهو گو هتین کو عه قل و شیرت و هک گو هتین پیشیا.
 پیر: ریهه - ریهه یانی و هک شیخی ته ریهه تی و پیری ئیزیدیا. مه عا مه زناهی
 ی د په یفا (پیر) دا هه یه بو هه می شیخه کی نابیزن (پیر) چونکی پیوسته گه لهک
 مه زن و ب ناث و بانگ بی نهوجا هه که په یفا «پیر» ی بو وی ب کار بین. پیر ژ
 شیخ مهزنتره ل نک ئیزیدیان.

ت

ته قران: ب هه قرا، ته قره.
 تلاوت: خوه ندنا قورثانی یه.
 تور: تورا ماسیا پی دگرن.
 تیمار: دهرمان کرن، تیمار کرنا هه سپی یانی محه س کرن و پاقر کرنا وی. ب نه سل ژ
 قی په یفی هاتی یه یا کو ب مه عا دهرمان کرن بویه.

ج

جان: گیان (روح)، جن - نه جنی.
 جهذب: (جذب) جهزبا صوفیان نهو یه کو پکه فن له رزی و ره جفی. دوی چاخه غهیری
 جهزبیدا نکارن هنده ک تشت بکه ن و هک د نیف ئاگردا رودن و پرنگان پیخنه خوه و
 شیشان ل زکی خوه بدهن.
 جهما: جقین. ژ په یفا (جمع) عه ره بی هاتی یه.
 جهود: عبادت کرنا گه له که ژ نمیز و خوه ندنا ورد و سه له واتان و رونشتن به ره و قبله
 بی دهنگی ژ بو ته فکیر کرنی.
 جیب: به رویک
 جیری: جیران.
 چو: تو. ل ده قه را مکس و وان و شاخا هه کاریا دبیزن: چوجار... یانی توجار...
 چیژ: کچ، فه رخکا چویکا.

ح

حال: حال و حوال، حال ژى ټووه په كو صوفى بكه قى جه زبى و هندهك ټاخافتنان بيژى
كو مروث نزانى مهنا وان چى به لى من ديتى به كو صوفى ل هه ټ دگه هن. پى
دبيژن (عزمانى حال).

حبه بيس: پى كو د خلوده كى دا دميينى و دهرناكه قى يانى مه حبوس هروسا بو ټو
كه سين د حبه سخا نيدا ژى تى به گوتهن.

حوججهت: (حجة) به لگه هينان، دهليل هينان.

حزر: نقشتى - نوشته.

حشمهت: مه زناهى.

حصار: جهى قاهيم وه كو كه ل ه و په سارى كه قرينى ټ بلند و قاهيم ټ فا هم ژى د
كورديدايه لى (حصار) ب عه ربى ب مهنا مو حاصره كرن تى به.

حبه ش (خال حبه ش): يانى خالا رهش وهك ره شاتيا خه لكى ولاتى حبه شى

خ

خاشعان: مروثين ژ خودى ترس.

خاص: تاييه تى، مروثى قه نجى خودى.

خرقه: جلهك يى صوفيانه ب قه دهر چا كيت دريژه ب سهر همى جالندا ل بهر دكهن
جلهكى گروزي به و نه ته نكه. من خرقه ل بهر سه داي خوديى زانا (مه لا حوسه بينى
مارونسى) ديتى به ل بهر يا شنگالى و نهوژى ل نيټ ټيزيديان خرقه مايه و ژ هريى
يان مه ره ژى تى به درست كرن.

خه شيهت: ترس، ترسا خدى

خه صم: هه ټرك.

خورشيد: روژ.

د

داف - داف: دافا كه وان ژ موسى دوټقى هه سپان دروست دكهن ژ بو گرتنا كه وا به
كرمانجى خارى (داو).

دانا: زانا.

دلوق: حال و په رگالا صوفيانه وهك د فهره نكا جگه ر خونين دا هاتى به.
دهوا: دهرمان.

ديباچ: قوماشى هه قريشمى رننگ رننگه.

ديتم: روټ - دهم و چاټ - رومهت

ذ

ذكر: خوندا تايهت ورد و دو عايه، بير نينان.

ذمهت (ذمة): كه فالهت، ټه مان، عهد، بهخت. ل سهر ذمه تا وي به يانى ل بهختى
وي به ل سهر بهختى وي به.

ر

راجح: ره خهك ژ ره خهكى ديتر گرانتر بين وهك ره خهك بين شهينى گرانتر بين ژ ره خى تر.
راجح بو وى ټاخافتنى يان ره ئيى ژى تى به گوتهن كو ژ ټاخافتن و يان ره ئيه كا ديتر
قاهيم تر و راستر بين.

راضى: رازى.

رؤيه (روئيهت): ديقن، خهون.

ره بهن: ټو زه لامى ژنا وي مرى بين، ب هزرا من ژ پيشا ره بيان (ربان) هاتى به ره بيان
ژى ټو كور يان ټو كچه مه سيحى به كو خوه فروه تى به خودى و ل ديزى دژى و
هه كه كور بين ژنى ناهينى و هه كه كچ بين ميتر ناكه. هروسا ره بهن بو مروقه كى
فه قير و هه ژار ژى تى به گوتهن.

رجالهك: زه لامهك (به رصيى رجالهك بو د شام...)

رهخ: بهر كه به كى بين شطرنجى به.

ره مال (رَمال): ټو وى ره ملق ټه د گرى بو مروقه كى ديتر هه تا بزاني طالع و بهختى وي
بين چه و ابى و يان چه و انه.

رند: سپه حى و جوان

رو: روژ، رو - دهم و چاو

روهن: روناك

روسياه: رو رهش

ریاضهت: د ته صه ووف دا نه و په مروهه ک خو گله ک زه حمه ت بده ب عباده تی څه و
ذلیل کرنا نه فسا خو څه ژ عباده تی گله ک ژ کیم خارنی و پوشینی جل و بهرگی
گروزی و کیم بها و بی دل کرا خو.

ز

(زه باد) تشته کی بیهن خواهه وهک رونه (دهن) و ره شه دهنده ک ده قرین هندستان و
ولاتی حبه شهی دا ژ حبه یوانه کی کوژ کتکی مه زتره تی به درست کرن کوناقی وی
(زه باد) ه و زه باد ژی ژ گوها روکی ژیر چه نه کا وی (کووه ک گوهاروکی ب هنده ک
په زانقه هه نه) تی به درست کرن. ته ماشه فرهنگ عمید بکه د به حسا (زباد) دا
هه وسه تیدا هاتی به کوژ (ترشح) ا گوهاروکی وی حبه یوانی درست دبی.
زشت: کریت (قبیح).

زه غل: ده غل وهک زیوان و هه ر گبیا به کی ب درک و یان بی درک کو د نیثف ده خلی دا
هشین بی، زه غل مروقی سست و خاڅ و بی و هجه.
زیبه ند: سه ر به ند- سیر به ند- سحر به ند- سحر باز.

س

ساتا: چاخا- چاچن، گاڅا.
سامری: (رهنگ سامری) یانی وهک سامری به. سامری ژی وهک مه شهوره ساحر ده ک
بویه د چاخن نه بی موسی دا.
د(منجد في الاعلام ل ۳۴۶) دا هاتی به:
(السامریون) خه لکی ده قهرا (سامره) نه ژ (فلسطین) ای یا کو پایته ختی وی (سامره)
بویه یا کو باژاری (نابلس) دجهت وی دا هاتی ناڅا کرن. هه روسا (سامره)
جه ماعه ته که ژ جوهیان مه سه ب (مذهب) ه کی جودا هه نه باوه ریان ژ بل هه ر پینج
کتیبین موسی (أسفار) نینه بین کو بناقی (تهورات) څه نه. عباده تی خو به یان ل
چیا ی جریزم (جرزم) دکهن کو د باشورا نابلسه نه دوره نهو (سامری) ای کو وهک
ساحر ده هاتی به ناس کرن درست که ری مه زه به بی (سامری) بی.

سپیل: سپلاک، قوم، لم به عه ره بی (رمل).

سیمما: رهنگی رو، چونیتی رویی مروڅ.

سو-سوئ: عه نری، غه یدی دبیژن فلان ژنک (ب سو-ب صو) هاتی به یان عه نریه ژ

میبری خو و چویه مالا باقی خو.

ش

شام: ئیفاری، چاخن روژ ناڅا.

شبه: شه څ.

شهبانده: شه متانده. هه که مروهه ک پی وی ژ به روی بچی و بکه فی دبیژن شه متی و
شه بتی لی ب (طن) شه مطی و شه بطی. شه بتانده یانی ل ناڅ و هردا (ل خونتی
شه بتانده) یانی ل خونتی و هریو.
شه پال: رنده، یان گله ک سپه چی.

شه حتانده: ژ ریبا راست ده رکر، هه که مروهه ک پی وی ژ زک ماکی سه قه ت بی یانی
ئیش نه که ژیرا دبیژن شه حه ت، هه که مروهه ک پی وی خو هه که ت و نه رز نه گرت و
که ت دبیژن پی من شه حتی و که تم. رهنگی وی شه حتی یانی زه ر بو، چو.
شه مرانده: واز هینان و به تال کرن (ناشه مرئ) به تال ناکه. واز ناهینتی.

شه مل: شه ملکه نهو میزه ره به کوژن تاقیژن سهر پشت ملا خو و ب پشتا خودا به رد
ده. هنده ک ژ مروقی دینی ژی که فی به ک مه زن تا قیژن سهر ملی خو و پیڅه به ر
دده وهک شه ملیک و نه وه ژی شه ملکه. هه روسا بو سجاده کا نمیژن ژی دبیژن
(شه ملیک).

شه ه طوطی: طوطیا ژ هه می طوطیان سپه چی تر یانی شاه طوطیان. طوطی طوطک
ته بری طوطی به کوژ بهر سپه جیتا هیا وی ته شبیهی نه قینداران پیڅه تی به کرن.
شوم: مروقی نه ره حه ت و نه سه کنیه ژ (شوم) ا عه ره بی هاتی به. ژ بو هیتستر و هه سپی
سڅک ژی دبیژن (شویم).

ص

صه ح دکئی: (سه ح دکئی) یانی گو ه لی دبی و دبه یسی، سه ح دکئی یانی ته مه شا دکه و
به ری خو د ده بی. تی به گو هتن دوکتور سه ح دکه نه خو هشی یانی (فحص) دکه.
صیهه ت: (ژ صیهه تی) یانی ژ زارو کاتیبین، ژ بچو کاتیبین.

ط

طه حل (ته حل): تال.

طه‌نی: ته‌نی - ته‌نیا ره‌ش.

طور: چیا، چپای (طور سینا) ووشه‌یه‌کی ئارامی‌یه.

ع

عاج: هه‌ستیی فیلیتی.

عبره‌ت: ته‌جره وه‌رگرتن ژ ئیشه‌ک بیان کاره‌کی خراب و ب زه‌ره‌ر.

عصا: کوپال، هه‌ر داره‌ک کو مروف ب ده‌ستی خوه بگری.

عود: دار، عود داره‌که ل هندستانی هه‌یه بیته‌نا دوکه‌لا وی خوه‌شه له‌ورا د چشاتاندا

تیخن نیف ئاگری هه‌تا بیته‌نا خوه‌ش بلاف ببین، عود ئامیره‌کی موسیقایه وه‌ک

د(فرهنگ عمید)دا هاتی‌یه.

عه‌نیه‌ر: تشته بیهن خوه‌شه ژ رویشی یان مه‌عدا ته‌خلیته‌کا ماسیا درست دین وه‌ک

د(فرهنگ عمید)دا هاتی‌یه.

ف

فراسه‌ت: هزرا تیژ. وه‌ک مروقه‌ک ژ دیتنا مروقه‌کی دیتن بزانی ته‌بیعه‌ت و ئه‌خلاق و

نیه‌تا وی چی‌یه.

فهیت: شهرم، شهرم کرن.

ف

فه) ب مه‌عنا (د) دشعرتین شاعرین که‌قننن وه‌ک مه‌لای جزیریدا تی‌یه. ته‌یران

دبیژن: «ماکه‌س فه بیرتی باب و دا» یانی ماکه‌س دبیرتی...

فر (ل فر): قنیدن، ل قنیدن.

ق

قه: قه‌ت (قط)، مه‌لای جزیری دبیژن:

«قه دبت وه‌ک ته شه‌پالی نه د شام و نه د شهرق

کی نیشاندا د جیهان مثلن ته خوندکار و شه‌هی

یانی قه‌ت دبت وه‌ک ته شه‌پالی... مه‌عنا پرسین (استفهام) دوئ رستی (جمله)دا

هه‌یه کو (قه) تیدا هه‌بی. یانی (ما قه‌ت دبت وه‌ک ته شه‌پالی...) ته‌مشا (قط)

بکه.

قصی: قسه (قصه) و حکایه‌ت.

قه‌ط (قَطُّ): هه‌یج جاره‌ک، تو جار. قط د عه‌ره‌بی دا بو چاخنی بوری (ماضی)یه ب

عه‌کسا په‌یفا (أبدأ) تی‌یه گوه‌تن (لم أفعل ذلک قط) و ناین گوه‌تن (لن أفعل

ذلک قط). یانی دگه‌ل چاخنی بوری ی‌یه.

قه‌نج: باش (چاک).

قولزوم: ده‌ریا یا سوهره (البحر الأحمر)

ک

کابوس: نه‌فس ته‌نگ بونه‌که د خه‌ودا مروف هه‌ست ب خه‌نقاندنی دکه.

کاس: کیماسی - کیماهی.

کاشانی - کاشانیا: جل و به‌رگیتن ژ قوماشی بازارنی (کاشان)ی ل ئیرانی د هاتنه

دروست کرن.

کسوه‌ت: جل و به‌رگ.

کلابان: جه‌معا (کلب)ه یانی سه‌یان.

که‌لات: قه‌لات-که‌له (قلعه).

که‌نیشک: کچ.

کوپه‌ک: سه-سه‌گ. په‌یشه‌کی تورکی‌یه که‌تی‌یه د نیف زمانی کوردیدا بوو سه‌ی نیره‌کو

بالغ بی.

کوتاه: دویماهییک، ب دویماهی هاتن.

کوفی: کوفیا ژنان کوم و که‌یفا سه‌ری وانه.

کوه: چیا

گ

گومره‌ه: ری وندا کرن، ری وندا کر.

ل

له‌عل: ژ که‌قرتین بهادار ره‌نگی وی سوهره وه‌ک یاقوت. له‌علی به‌دخشان ب ناف و

بانگه ته‌ماشه (فرهنگ عمید) بکه.

لقا (لقاء): گه‌هشتنه هه‌ف.

نہی (نای): بلور (شمشال)

ھ

ھه ٿران: دگھل ھه ٿ.

ھيلبه يي: ٿه جنقي.

ھلڪري: ياب گوري و شوعله وهكو چرا ھلڪري، يا گه ش.

ھهوا (ھوي): نھفسا مروٿ: ياني وهك نھفسا مروٿ ياني دلج مروٿ بچي وان

تشتين نه باش و يان وان تشتين دونيايي بين كو مروٿين قه نجيئن خودي خود ٿ وان

دور دڪهن.

ھيٿ: ھه تا نھو. تي يه گوتن: (تو ھيٿ نه چوبي)

و

وجهت: نالي. (ٿ ٿي وجهت ٿه) ياني ٿ ٿي نالي ٿه.

وهرهع: ته قوي، خود دور کرن ٿ تشتين حرام و مھكروه.

وھععت-وھععتي: روداو- (حادثة).

ليب: حيله. ليبان لي دڪه ياني حيلان لي دڪه.

ليٿ: ليٿ - لهيٿ.

م

ماجره: سهر هاتي، ٿهوا رودايي و قهومي.

ماوهر: ته خليته كا بيٺن خوشا يه وهك مسڪي.

محنت: دهر و بهلا و زهحمهت.

مزگهت: مزيهفت - مزگهوت.

مشتان: رامالي، ل بهر خوهر وهك لهي تشتان ل بهر خوهر ديه.

مهصلهت: مهصلهحمهت.

مهدهر: مهدهرچي (شفاعة) كهر.

مورهبيي (مريي): بيٺو بچوٺيكي د عهلميني ٿه خلاق و عادهت يان باش و ههر وهك

خوهندن ٿي، (مريي) ربيهر و مورشيد، خودان كهر.

مورهصصهع (مرصع): ٿهو تشته به كو هاتيه خه ملاندن ب تشتين وهك عه قبيق و

مهرجان و ياقوت وهك تاجين مهلكان (تاجا مورهصصهع).

موعته كف: (اعتكاف) ٿهويه كو صوفي يهك بكه ٿي خلوي و نميٿ و عبادت بكه و

كه م خو پيشاني خه لڪي بده وهك خو ههيس بكه دخلوه تي يان دمزيهفتي دا.

موغاره: شكهفت.

ن

ناحه مي: ناحه وي، صه برا وي نايي.

نازه نين: شوخ و شهنگ.

ناقص: مروٺي كيم، بي قيمهت.

ناگهان (ناگهان): ٿ نشكٺه. ته ماشه (المعجم الذهبي) بكه.

نه جد: پشه كه ٿ جه زيرا عه رهي.

نه دامهت: پوشماني.

نه هه موار: نه ريك نه ل هه ٿ هاتي.

نوڪته: ناخافتنه كي كورت و خوهر وهك ناخافتنين مهلاي مه شهور و (بههلون

كوتيسي ٿ ولايه تا وان).

سەرچاوهكان

- ۱- جگهر خوێن فههرهنگا جگهر خوێن.
- ۲- حسن عمید / فرهنگ عمید ب فارسی به.
- ۳- خدر پیر سلیمان و خلیل جندی / ئیزیدیاتی ژ چاپکراوهکانی کوری زانیاری کوردی ۱۹۷۹ .
- ۴- مهلا خه له فنی بافهیی / دهفتهرین وی یین دهست خهت ب ناڤی (گول شهردان) فهنو ژ چل دهفتهران زیدهترن و له سهه وهسیه تا وی بو من هئارتنه.
- ۵- ذیل تذکرة اولی الالباب والجامع للعجب العجاب، دگهل تذکرة اولی الالباب هاتی به چاپ کرن ژ نالیی المكتبة الثقافية - بیروت. ناڤی دانهری وئ نهاتی به زانین لی قوتابی بهک یی داود الانطاکی یی خودانی تذکرة اولی الالباب بویه.
- ۶- صادق بهاء الدین / هوزانقانی کورد - کوری زانیاری کوردی چاپ کره د سالا ۱۹۸۰ دا.
- ۷- عبدالرقيب يوسف / ديوانا کرمانجی - مطبعة الاداب ل نجف ۱۹۷۱ .
- ۸- دوکتور عزالدین مصطفی رسول / الواقعية في الأدب الكردي چاپی صیدا.
- ۹- فهقیی تهیران / شیخی صنعانی: چهند دانهیهکی دهستنقیسی ل نک مه ههیی.
- ۱۰- محمد امین ههورامی / فهرهنگی ئیرههه فاج ۱۹۸۷ .
- ۱۱- دوکتور محمد التونجی / المعجم الذهبي. فارسی - عهههه به.
- ۱۲- ناجی زین الدین / موسوعة الخط العربي بغداد ۱۹۸۴
- ۱۳- المنجد (المنجد في الاعلام).
- ۱۴- شیخ نورالدین بریفکانی / ذخرة السالكين: دانهیهکی دهستنقیسی له ۲۴ ته موزا ۱۹۷۹ دا ل گوندی کویه قران ل دهشتا ههولتیری مه دیت د نیڤ پاشماوهیا نامه خانا شیخ نوری شیخ هادی گردهشینی دا. د روزنامه العراق روزا ۳/۴/ ۱۹۸۰ دا گوتارهک مه دبارا ویدا بلاڤ کرن.

پێست

- 3 پێشهکی
- 5 د بارا فهقیی تهیران دا
- 5 فهقیی تهیران ل جزیری
- 6 فهقیی تهیران و فنک
- 7 مهدرهسا فهقیی تهیران
- 8 خلوهتا فهقهی تهیران
- 11 فهقیی تهیران و هیشههت و دانینا بهرصیصی عابد
- 13 تهیران د نیڤ بهینا میری جزیری و میری میکیسی دا
- 15 ناز ناڤی تهیران
- 16 فهقیی تهیران و فهقیی دهشته توا
- 17 فهقیی تهیران و توما
- 18 پهسنا دهستنقیسیا بهرصیصی عابید
- 20 بهرصیصی عابد و شیعرا رستک (تسمیط)
- 24 ناڤی دانهری کتیبی
- 24 نیڤهروکا قی کتیبی
- 26 رهیی سهرهاتییا بهرصیص
- 28 سوووه فهیدی سهرهاتییا بهرصیص
- 30 دهقی کتیبی
- 73 پهراویز
- 87 فهرههنگۆک
- 97 سهرچاوهکان

پیشکش کرن

پیشکشہ ژ بو گیانی پاکی شہسواری کہلہ پورا کوردان د
کوردستانا باکورد ا شاگری من بہہ شتی مہلا خہلہ فی بافہ بی
بہ خشکہ ری دہستنیسا بہر صیصی عابد

ونینه‌ی چه ند لایه دایه ک
له دکنوسی به دصیصی عابد

I

ز دیوانا فقهی طبران لغسا بر صیعی عابدی گوتبه حد ازش را ضری

بسم الله الرحمن الرحيم

گفتند بر من بخترا نه داد بخو بزم خنی مازن بی با خود مراد بگندود خدمتی —
 خذ منا سلطان و میران : لغنا دانا و ازیران هون مکی ی شیخ و پیران : گندیدغ بشیون —
 اف بنده خا کتیره نه : نزلای علاهان خدمت باخو نیلین زحمته : حیح انصافی و مروت —
 مروت ز میر و حکمان : خدمت لغو رو خار ما : شیخ و پیر و عالمان : اصحاب مکی جو اطاعت
 هجی کسرا غز هجی : خدمت مکی بی معرفت را انا عنا بر صیعی بی بهانه سر حکما بی —
 هانر قصدا بر صیعی بیسم : شیطانیا ابلیس بیسم لغی بدین حدیث بیسم : افقهار بیکم وی شهرت =
 افقهار بیکم کس بیسم : بر صیعی دعا لاد بو کلام طاعت ذکر دالم مدام : ز دیو زخوف و هیمی
 ز دیو ز غرض سوران : دور بو ز محس و خبران گفت بو معارف رو کتیران : جو بو مدام و عدون
 جو بو مدام اولیا : ز تر سا خدا گفت بو جیا در جیوس لینی بو کو قبا : لیز بیکمال حکمتی =
 کتیری بو لوی جز بیدار کس او عابدی و سکر جیاد ز تر سا حدس قد بو بو لاد و لوزی زنا با کتیری
 ز خنیش بو اولیا : او عابدی مسکین جیاد : خواران جیو آق و گیا : دور بو ز اداس شمش
 دور بو لوی ز ادو لغوم : خدمت ذکر دالم مدام نایق و رجو بو کتیری و نام : کاهار ز قدر و قیمت
 او ساد بسا زک مرد بو : طاعت ذکر فانی بو مفضو اهل ز دیو : ارو هجی کرم ایا ده هجی =
 رومن جز ایا هکس شیخ کو کس و اضر کس تر سا حدس دل کل کس : قضا کو فو زان مؤمن
 قضا خون بو تر سا خدا : ما کس قبل ز دیو : کی هیره هیزی جانا قدا : از خواران صبر غیرت
 ز صبر انا غیرت : ز باره بلا دارن همنتر آخر رجا و کتیرت بی : خوار زاننت لذتی
 بر صیعی فو غیرت هجو : هم قدر و هم قیمت هجو لایق عابدان حرمت هجو : ز صو ندن و تلو و ج
 و س بشو و روفوران دعو بند ز کوی عبادت کوی جند : هر وب و دین و هارو بند با و ج دیو نه کتیرت
 کز و ار همنتر و لال : افتاده و خفق بطال همنتر کوی با بند با همدی دیو نه ز علق
 صلی دعو جسی دور : ز کسرا انسی روس دلشاد در جو و خلی دعو : ز دیو دیو نه دعوی
 طاعت کوی زیز ذکر : ز هر جی حرام بر هیز کر زبده ز فغان بیز ذکر : ز تر سا روز آخرتی

(۱)

(۵)

ترسا حدس پری هجو : ز می و غیران قبو صد حقیق کو کتیرا : نوا : ما بو روس خنیش
 ار اولیا ارانیا : ارعا بد و ارا صفیا ز شیخ و پیر جاملی : طاعت بکن فرج جهتی
 هندس سروان همنتر : همنتر و ما همنتر همنان نبی نبطانه هندا : دکوله جملای لغ
 هندس بو زو همنتر : گلو همنان که طنس انشا بو کتیران در زمانی : ز میز بو مبعدا و ج
 روزا کو آدم افرس : خالی لا بللس آرزو بو مانق کجده برس : انجسته طوقا لعنق
 خالق لا بللس کر غضب : با بو قبه نایق ادب آدم شیا علی بکبره : آفتد در ز جنتک
 قول دملکی ثابت : حنا فرمت زایتی او صلحی مصلحت ثابت : عصفی و با کتیری
 او صوفی بصوم صلاط : آبی کرم بر ج و کلاش قدر دنا شیطان نهان : ز تر سا بر بقیف
 او صوفی صافی صفت : دور بو نه دور تعبیر غلک شیطان هور و زردت : دور آتیر رس ثابت
 او برسی ز دیو حصص شیطان هور شینه ربار ابلیس شیخ نا : او جوار : ما بو روس ملامتی
 شیطان نفس ناقصان : او رو کوبه محلسان روز ز بشو و صا تیشا : شیخا شیخ کتیری
 شیطان دیک کج او روم خور و خیس وری کرم حیق و محاسبی کرم : فقط بک زوه بکیرتی
 او رنگ لای او طور و کتیر : ارم هوجو زان پشت بر صیعی بو رنگ رهشت : دانیان سلسو کما فلتی
 او جی ک نایق و کوک : ام لکلا نوره کتیری و کما زایو ز نایق الحانک : ز بابی حق بی حمت
 گونه ز تر سا با حقیم : نه ز تر سا بو شستا نیم ارم ز دیو صیعی هم نیم : ز کیم بی همه هلاکت
 او رنگ رو بطنی : روح آتش طاعت جتی جو بو نه حساب با طاعتی سکنت لبانی و فتنی
 عمرها دمه رس بروم : خوی کتیری بر همنتر کوم بسا نه گودیت او جیتر و کوم : ز تر سا ز سهیمینی
 تر سا زینتا عابدان : کوه و حصا زان اهران عسع نگر دنگی تمدان : بو ز هو و ششوق
 قلبی در میان کلهم : بر جی دایمی در کس خور و خراب فطرت نهی : ز تر مور خا با همنتی
 خور و خراب زین مشتت : نفس و عو لا کتیرت با فتنی زور و رست همنتر : کسرا لانی چار نایق
 شیطان دلی با ده کج : بی زلف و خالارنده کج بی کتیرت ز تر سا کج : ناکلی ز انا حسرت
 ناکلی و بنده کج : بی زلف و خالارنده کج بی کتیرت ز تر سا کج : ناکلی ز انا حسرت
 نه در خراب کج : نایق : شیخ بی قید و اذیت لیشانه بده گل با فو : بی زاست و جی کتیرت

له دی

شیخ آدم اولی

له بدی دنا فکوه که بیغم بلایا بکره کی
 را ظاهری کمر زکره که داشتاد نیت فحبلت
 خوی بلسر حاصه و ربه در دلف صوغه
 زده عصا و نریبیا زجانن ایدیمه ف
 اوسا حریه نگه نامی خلی بلسر ظاهری
 نیرنگی بر عیضا بوری بحجتا عمارت
 وی عمارت بر حسیب کمر بر قوی کرم حسیب
 تبداد و قیدله جلد و لیسر که ظاهرین بی شهنش
 ظاهری و حدس جلا بوی نری و کلمه و اوزار
 دیم قرصوبه یازده لب لبای و هی و هی
 لبیا گون شطاه راست بکت حیلانوا الحنا بکت
 کی دی برنگه وی ناک بکت نامی بی کی لوهی
 طاعت در هر دگرسی فلان نامی فطرس
 سفند زدی نامی فطرس هر معنکی پور قیاس
 استگره بر صیغ دین و درو آژانار خوی
 ماره عافه زمین شیخ حیا زود کتیا
 شیخ زکرم فکوه خیال می ندر کسی بی حال
 اوتی زحق اذانی اهل فضل اتم
 اودیم نری زشامه اوتی فطری زما شه
 لازم حیدر سلامه ما الا کی سنش
 شیخ از خالی و فصت کر از حق فخر کت کر
 وی نری دی غنت کر جو لهدر اعلم
 گمان ربا اختلاف فکر با رب هان طوقر
 هر روان خویش اعتکاف کر چون ز فضل هر گز
 صوفی توحید عرفان بدلی خوی بون بهر ان
 ام فیه بین قری لغزاه ترجمان غفلت
 ز بود کی هر دو کوالاه زحمر و البکی و مقلا
 ز قطب و اوانادور جلاله ز جندوی غیبی
 خوندین خط شریفه ادب و ریزی طریقت
 جویه نین بحر حقیقت مقلدان معرفتی
 شیخ بویاقی خداب اف دعه سرو ما به
 می مقیم خوق و رحایه مام اسرف عاریع
 نیت و زسنا رخامه دخدمتا خوی خوه ام
 هیز دینو خوق و رحامه بپهدی و ریاضتی
 شیطا بقدر صیبر باقی کشته بده شیخ در شیط
 قهر آذ خدمت در فغان بی لیسر سلطنتی
 درو جمنی فنی مسلمی ننی عانی فی عالمس
 و پیر خواه اوانامی و در دای طریقت
 فی شیخ وی او سنا بکشی ننی کنی جیایه ک
 بازی دمی بلا بیک اجس همه در تعلقت
 دنیا به بر تعلقت شیطا فوی و دولته
 لبیک معیران کتیه جاره دایکه مشورت
 جاره جاره با زانانکه خوه بکر هر وی خاتم
 دا و حکمت اساکن آنجا و انما ان
 اساکن دفع لازم باقی بنیاد فقول قائم بین
 هوستا السرایم بنی زبوسمانی و سولمان

بر صیغ دیم اذدی و کمر فقط کس بر شیخی خوق کم
 دیم سرس بخوف خوه که نقصد بکر فحی
 شیخ عمر دی ز ناک بکت امر داری فطری حاصی دین
 بان خضرو بان البکی بنی یا صاحبی تواج
 شیطا دی یا بکن هر ابلیس کمر نکتیر
 [یا خو] بره نانی اگر می را کر زنیفا صمی
 صوفی دق نا فکون در ویش دبر هر امر
 دی خوق ز صبا کیم زکره بن دینی خوی ضاف
 نه دفعه در ویش جاکم کمر در پیش
 کیم تر بگر خوق ز پیش نه کنی دهلا کت
 ایمانی او قدره هر چی بوی او باور
 دینی بگر خوق قیرون زانی ریا صمدینی
 ارتویع را ضی دی ز جندی دهادی دی
 عامه بغیر دین بنکنه و اشارت
 ارتویع سرچنگ دمن نقیاسی دکه دنگ دمن
 ها خادو هفدنگ دمن ز فتم دکه حقیقتی
 ادرخ سیران و سیرا برکت احسا و خیر
 دانشا از بی طبرک جینه منکی خدرت
 ۹۹ دینت نفس لعین ام لیسر بچینه
 نه بی بین بقینه با و روصد فاشت
 بر صیغ دی ادرسی و دی کی زده جیتیه
 بیرو استاد سرمد امر دی بین نقعی
 کا زبملوه محیثه جنگه و برهان بلشتم
 بوب طبرک او زینتم عیس بی شیخی
 جاردی ز رنگی جانشه در زینج صید کرم الله
 بر بستر امرایا نقه گوت بدعا رفین
 زاهدی کطبی هز اندس و سوزخ زستانه
 دلیجو کیش کتاده بهلوانی حدایت
 چیزه کت کطبی بلا بو خوک کت غابو
 دلنگن لبی ستابو هیز سبب طبعش
 گم و دانی طایب چیرگ داقی فدای
 بی حساب کتیه بلای بن دولنگا دکتی
 پیروزه طها اشرف با نای و ناموسامع
 مبلالقیای جنتی او فعد خاص بکره
 ننی و گکوت و ارحام حجاب و اقامان
 ناچیده فکی خاشعانه قند فزنی رطاب
 خیر و شر و مکر و بلا مهران صیب و جلا
 راست بو زرو زانلان امر و بران زباله
 از دی بر صیغ جو لکر شمس ابلیس قبولگر
 خیری بومی فصولگر جو طلسم دولتی
 زعلا کتیه ز هاف رو و کوشگر دنا فقه
 عاقبت طمد ظرافه کسنگار دقت
 فکینه هر دو بار ز ذکره مانوی مقارن
 ماسد دین بولا سبازن مالگره جوامع
 زاهدی خیر و نوا بان هاستی کور دق کلابا
 یا ربا خور و خرابان نری دین زحمت

بلا سبخت

بار یا خلق نه هواره. ز کجی توبه استغفار
 کو بگریم یعنی شهر را که شمع یعنی
 نه خیر و نه بیهوده. پاشی بر صیحه بی آفت
 لوبی علم (من لده) فاصدها در راه هرن
 من آفت منار لوبسته. هشیار من هر روز
 شیطان یعنی بوکر آمو. نیشانه در دستش
 بی کس لب لبز لبز دکت. بهیچان در زیر دکت
 و نعی دکت ز ولادت. بر صیحه قوی بی شاد
 حنا نبوی نهی نور. قریب کفر فتح صدور
 و خن خوی عالی دکت. آبی شرفی دکت
 خلق خودی تقدر دکت. هر ملک لایق در دکت
 میره که هوی بعد بیلا. بکره لایق فامند
 فطرس نذات مدینه. شیبش هفتا چاردها
 دلان و حور ابهر که. اندوه غز الا جاق
 خالی که رنگ خفلا. ایلا نوجوه فاندان
 بکر درنگ حور بان. سر داره رقا قربان
 کبراد کنی امران. صوره رنگ حکران
 او نازک استهوار. شهنش طو لیا ایوان مقام
 او نازک او معنی شیطانه رضو نه هاشم
 خیر از رنگ بیه کت. سبی و کشتن بیه
 شیطانه بوه حی طازیه. راهنت دگهد گازیله
 کوبه دوه بی برن. نازک در عفتن هلی
 در هرن کره مود و بان. راهنت باب و بران

۵

حال کجی بر بسیار دکن. دشت و بیانشا در دکن
 جاد را بیه خارمان. بهیچینه بال عالمان
 آئینه زور خلق رهلا. هندی هبوا کما و فال
 حساب نول مشکربو. دست لکشا با شل دو
 و له قدر تراخ حال جیه. همدان دگوت جا کافینه
 اسم و هلسی جزین. شیخ و ملازیم لکن =
 باشوان جزو کتا بان. الخناسی پزی حرابان
 دخیوی دبی باب وری. وه دخیوی حوک کن حد
 کارا کجی که با واک. سری بشون با فک
 لا زم شیفله عینی. حال و نزل او ی سینی
 سیغان دخیوی دبین. باب در عالموی بخوبین
 خوناکول دبی بچون. باخوی ز عالموی دگوت
 و دریز باطوی بر سیه. خوه ناکووه اینشوی
 جارجاد کنی حکمی. ظاهر دکن ناسرعیان
 خوه روان عاصد دبه. با دخدمنا خانه دبی
 خوناهوی سرعته. دیننا محوم عودته
 ای دگهد در عالم کوهی. در هون دکن بکی ز می
 ندیر که کما مقول دکن. صد حوی گو میر هود که نفس جنتو
 حقتاسی گهدار مؤمن. کرم رقه قوی در هلسی شیرت
 کیمیا لیا من عافه. انسان تعلیم کامله
 فیم کز و بر امی کر. بانی کتکی دین کر
 کیمیهی و هلمی جاهل دکن. رأی لوب عافه دکن
 را نونه خصلا و بکن. کار کو باب وری بکن
 جیدی و خدمت کار دکن. بارور فتح هبشی
 جرایس ممترا. ز بر بکن کتا نیک
 به سنج نکر حال و موله بان. محسب با بجدی
 حرفین دنو را خرد بو. البیق ندین دکر من
 لازم کیم دینت گرتیه. اسم و هلسی لایق
 قط کیم نبونا نادره. صور بود کت گزاج
 جود هون نادین و بابا. دکت و نصیحت
 بانندی بنه بالان هدی. روزه لایق لایق
 دانش بیرون کما فکیم. قوی لوب مصلحت
 اسمی لایق بی خوبین. مامروای حاجق
 را بکن بی و ز هلسی. صاحب فرانس
 را و بران مدی دصوت. نازک و ز بر اجازت
 باور و مکر دصا لیه. مود دلیق و قعی
 خونا حرامای میا. باور و مکر لایق
 دور کس ناسق دبی. ددوشکا عدالت
 با قبول او دعوت. ز ناسرعی و کرحی
 سببینه نه مزه. شافق که ز علت
 علم حنی لکس جوی کتی
 دگهد ناسکن. تا ریح لیا کنتی
 اهلان مشکله. خلق مدام دعفتن
 و هود سینی کر. [خود کردن و هود سینی کر]
 گش بهوای دکن. خمد کجی و ربتی
 لایق دبی چیسک. ز ربتی و دین

در جاد

یک حار در زیری و در کج گمانا نماند مردکی ^{نیکه جلا ما وردنک از بیم و مجور حسنی}
 در کج گمان صورتی نیک ^{مخته و نیکه با نیکه مجور حسنی}
 عود و زباد و عنبه : مسله گلاب و مامور ^{جوانا پر نخل جندبه استم بهی عرو با افق}
 در کج گمان صورتی دکن : زلفان لبر لکان ز فاک ^{مخته و در با فاکم : مجور حسنی در کج گمان}
 تلبه جوهره اماک دکن : کوف ز نمانی خاوی ^{مخته و در با فاکم : مجور حسنی در کج گمان}
 بعضی مدها در ^{استخنی کونانکه درسی} بال عابدی الله درسی : هفتی دکن قضیبی
 او عابدی ساهو وزام : سهن غیر بلغا و جام ^{بر بر و ادب بر نه سلام : غیر یکی دکن حضرت}
 در کج گمان ابرو هلاز : رنگه لکبا غزنی مثال ^{کج و رفیق هفتی لبالا : ایمن ز نرسا نهی}
 او نازکا خلق مستی : بر صبر دور نا فکری = ^{شطا رمله جو در گره : خدی فکر ز کج جنت}
 خبیر ز بر دمی فکر = ^{شتر سا کجی ز بره کج} با شیخ فی البروه کج : ز شفت و ی دکن
 طایغ غریبه بر منده : اجری دگل وان بر جده ^{خبری مر صفا بله صده : از ج حساب فضیله}
 او عابدی قائم لری : جاره نظر را بر دکن ^{طبری ز شیخ هفتی ز بی اختیار کج فاقی}
 بی اختیار پورا هلمه : فکری دخطی کا ننه ^{حرفا افین کج عابدی : دکن نو ز نقش کج}
 دکن نو ز خالی و پروان : ز سبها رجا و نیوان ^{او بلبله وان بشکوان : و در بود نور الفنی}
 شطا هفتی فاسده : صورت کج عابدی ^{و بر مبتلا کج راهده : در گون بر با فاقی}
 صحبت قلوبا کج کرم رکت : صد بر فکری بولا در کج ^{اگر ز کج شتر کج : ناری می از حرفی}
 او عابدی حیران و مست : بندو بنقد بر است ^{شیخ اختیار کج کج : شتر فکری دخطی}
 شطا دخطی مکره : دکن آرمه لری دکن ^{باندی ز عیب : نو کج : موسی دکن شافع}
 قطع مکره دنیا و سیر : بنگه و زنا قتل و مبر ^{کوله حیران نو بهیه : با فزیه بتوبی}
 بنو دجی ای ای : نرس کج جندبه هفتی ^{باندی نو ز کج شتر کج : کج کج کج دخطی}
 شطری لری صبر کج : نه فنک هفتی ^{کجا خو ز کج شتر کج : کج دخطی}
 پاک کج بولا صداره : قنلا کج اولانتر ^{داسم کج باب و نرس کج : دکن}
 هیا حدی فی آرس : و دکن کج نامرس ^{افعی عیب لته نا فکری : قطبا خدی بر}

بای فوی او کج دقت : مازنی قصی ز بره ز بیت ^{امری عظیم بر سر نبت : نای و ملاحیح عیح}
 رنگه و کج نین : او لطر بیغ غنا سند ^{کج کنت و خونان شطمانه : شرمی ز نای و بیغ}
 روز کج بر صبر خفانده : تقدیر لاج نطفانده ^{بامری خدی کج خفانده : براری و خیا منی}
 حبفا لطیف سنگر کس : را کج بزی نیت کس ^{او در لشی کج گنج بری : دکن کج دغا فرقی}
 لها بدای داغا بسیم : تصویر گلاب با غابیم ^{با سنبلا آغابیم : غمیری دباغی حسنی}
 یا لکج در ننگ عاچ بییم : یا کج فیا رنگه ز نای بییم ^{هندی مدها بد با بییم : ناکم خلاصی فقهی}
 با فیا و کج کج : فیا ناز کج کج ^{ایشی دسی لری کج : الله غریب کج}
 الله لبر صبر حکمانده : شطمانه مغارل هده ^{مالک بر سر دما نده : نانبه کج صلاحی}
 شطمانه زری بر ز هده : پاک کج فیه کج عابدی ^{یا نین ا جاز امر بده : را از هر کج با حنی}
 ز شوری بی ای شفا : ناچ بند باقی خوه ^{جارد بییم بهیه : ناخو ز کج کج}
 کج کج : فی او شکار و بیره ^{نارن جوا با بیره : بیغ ز جده فصاحتی}
 نظر امیر کج : ما بیره فهم او قدمه ^{کج بولا عینه ز سر م : ارا لاکم جنت}
 ارا ز نرقی حوی : ناچه نیک پیر و بای ^{بی ندی او رفقه نای : قلمر ما علمت کج}
 هندی در آسین فصحت : او مال خراب رجا دکن ^{فان مشکله او حله کج : بر عاقله فهم کج}
 بر صبر بر بندوی هره : ظاهر کج ز باج خوره ^{جوا کج بیوم زمره : مال کج کج فقهی}
 بر صبر کج ز باقه بو : ایضی ز نده و نده ^{با و کج دکن بی شافه بو : کج اختیار کج کج}
 ایضی بیکر گوننه : فلسفی و فوجو حقه منه ^{من بی کج قنلا و زنا : استکینا سستو نامت}
 حقه منه زری بره : قتل و زنا م پیدا کج ^{باندی دخطی بر صبر کج : دفاص کج کج}
 ابلیس ز ایضا سر گراند : پیسر ز کج کج ^{ظهنو ز کج کج : ز نینده سما صودن}
 بر صبر سردار کج : طاعت دکن و ز نین ^{شفا رالا هفتی : را حد کج دخطی}
 او عابدی صومعه : دخطی خنده خاتم ^{خبر لری نامی : کج : دخطی}
 دخطی هر کج خاص : باندی کج کج ^{او دکن کج خلاصه کج : نمانده منی}
 شطری لری صومعه : نه کج کج ^{ایمان ز بر صبر کج : را به هره کج}

دایره شفا

را به نغز در سینه اش و در او کبود بر زنده او روز عجم بود مفره تا قیام از خطی است
 امر زنی ایمنی گف : جوی گهن میروی شخ خونا کو جا کر پی نغ : ز بر اکت حکایت -
 ز خون دست جا که : الله بخوی عالمه - کشش بر صیصی لازم : ز بر اکت شمارخ
 شیطین بصورت با کر : ها و از کره باب و بری آن وی در ناف آق کر : خدا کس دهانا مانع
 جاره که و در تفتیش کیم طماها قعبش کیم من ز بر و زین کیم نقی : با ندی قعبش کیم
 ز بری که هوشنا چیکری : تا جا مرصع لسری نالبت بکر صغ می : ز من فکر که کسوق
 با ز خون دل فلکت : آناه و غلام را بون است : چون تکلفی کین بسته را خون زکی امانه
 امانه باری مرده - کیم نغ گو از او امر و زده دنیا حرام روزه زمی : ز کوی ز شانی مننه
 خلق موعوبانیم اقد : او جان نهان بگیم مگر فکر با و هانده - و نفاق و وسایع
 غنیف کبروان او چو : ز بار با خلع خراب وان گو نه نغ هسا کد لب سر راست با عبارنه
 در سفا قتل دکن : کشش نغ چه فی دکن هفتا : نافی اهل دکن : بر صوفی چون نغ
 او ناله های سر فرود - نیشا و زلف ز دور فرود : لازم ز گریان ز فرود : آینه در و وحش
 کیم کیم شای طاری نا : او ز اهدی ز حور بان بو فونی انصار بان : یارب بلا ز بالی نه
 باره نوکس کو در کنگ : شهینو ز هزار نکم عبا نکس اظها نکم : حنانه روز اساعه
 عجم ز خونون اشک : حسان بهست او مگر بر صیصی هلا و بسوق بشرا هانده حدی هلاکنه
 جلا در کنگان کار دکن بر صیصی ز کس هلا دکن : مملوه حوی فی اظها دکن : رسا کیم در لغت
 بر صیصی گیم گونه هزار : نین خرابی فلس بار چه رانده هانده ربار : ن سفتت و در صحت
 گو خلو باب دور بو : گم دلتان که طور بو سکنه حنا حضور بو : اقد گها مده خد من
 خلفون بنبرن کا ز لب : اقد رنگ در بنبره رصع از فحیح در انتم می : کا و دکن کعبت
 - بر صیصی گو بطنی دکن گم : قصا مشکلی نولایک : من ز لب بندی حلام که : نیمه قوی مننه
 - در زمانه انصاف جو نینه : نه در فم در سنا کیم نیمه سیمی و بوزانیه مد نینه : ز اکر شفا عت
 ار نینه می بجد سری : جاره بگم از مهربان ها در لته : فیه دیه دده : قالیان در ختنه
 او عاصمی در ولته : نافع ز دنیا پی رسته : فخرس با و کینه : بحیره دست ز خورنه

او عاصمی دنیا پی و عود : شیح بلینارت بر کور : شرکا غطیر چه بود وجود ایمانی بر شکت
 این از بر صیصی نوبه : شیطین فکشت ز اهدا فواد کر باری خدا : فکست ناز و
 هفتی بو بد سالی تمام : طاعت ذکر دائم و راه قوی ز کرسا علامه : بلا حایره خسالت
 قیام ناسی کیم الله کیم بز بر خد متا پادشاه : ضایع مکن دگنا هکیم : همه مبعده
 فی حسرت خبر دان : ز بار با فلسو نه مردان دی زمانت لی سران : همی موحی پروان
 - میم و ج اقد بند کون : آتم به عنای صغوتن عجمی کشت خیران ز کون : نور باد کیم نینه
 فملا خراب خود بی نیامه عجمی فکیم له نینه : در با سر است مسکینه : ز درو بشی و حنا
 تمام بو با دنیا خدای بلند در سن محمد علی کرم حاج در شهید کفش با عدل
 آخر تفت : خور حانقه ز فدا هذنی ز و بلا یقنا مادین : ز نغ با اسم بری سلسله
 بر صیصی ز هفتا منقولی سلسله ز روسی دگندی نارمی : لجم منلا محمدی خرابی
 سوسنا خدی ز و بزی ز دکن لب خدی مهر بر روی وی بوی کیم

ته و او